

ESETTÁR.

Szerkesztik:

Dr. Huppert Leó, ifj. Dr. Nagy Dezső

és

ifj. Dr. Szigeti László.

A) Magánjog.

898 **A 10** **Házastársi kötelesség megsértése.** A férjnek kötelessége a saját társadalmi állásához, vagyonához és keresőképességéhez mérten a családja fenntartásáról gondoskodni.

A per adatai szerint a felperes ennek a kötelezettségének megfelelően, az alperes nem volt rászorulva arra, hogy családfenntartás címe alatt batyuzás céljából férje házat ismételten elhagyja és férjét s családját elhanyagolja, eszerint jogos és indokolt volt, hogy a felperes a nejét ettől eltiltotta s így alperes a saját okatlan eljárásával szolgált rá arra, hogy férje őt a lakásból kizárta. (Curia P. III. 359/1927. 1927 november 3-án.)

899 **A 10** **Házastárshoz nem illő magatartás.** A házasság fennállása alatt, bár a különélés idején a feleség részéről idegen férfi házassági ajánlatának elfogadása s a vele való eljegyzés kétségtelenül a házastárshoz nem illő magatartás volna, s mint ilyen a nő tartásdíj megvonására is alapul szolgálhat. (Curia P. III. 8962/1926. 1927 október 12-én.)

900 **A 10** **Házassági életközösség helyreállítása.** A m. kir. Curia-nak ítélkezési gyakorlatában már ismételten elfoglalt jogi álláspontja szerint az a házastárs, aki a különélés ideje alatt olyan súlyos házastársi kötelességsértést követ el, mint amilyen az ágyassági viszony folytatása, a H. T. 77. §. a) pontja alapján sikeresen nem követelheti a másik házastártól azt, hogy a házassági együttélést vele állítsa helyre, még abban az esetben sem, ha egyébként az együttélést a másik házastárs jogos indok nélkül szakította meg és ha az illető házasság a vétkeket viszonyt a visszahívási kérvény beadása idejében már meg is szüntette volt, nem pedig azért, mert a

házastársak a különélés alatt is olyan viselkedést kötelesek tanúsítani, mint amilyent az együttélés alatt kötelesek folytatni. (Curia P. III. 4560/1927. 1927 november 8-án.)

901 **A 11** **Közszerzemény kölcsönpenzen vett ingatlanról.** Az a kölcsönpenzen történt s a kölcsöntartozás az egyik házastárs halálakor még fennállott és azt a túlélő házastárs csak a házasság megszűnte után fizette ki, az ingatlan közszerzeményi megítélésén nem változtat, nevezetesen ezekkel a tényekkel az ingatlan a túlélő házastárs különvagyonává nem válik, hanem e tények következménye csak az, hogy a túlélő házastárs

az elhalt házastárs örökösitől a kifizetett kölcsöntartozás fele részének megtérítését követelheti. (Curia P. I. 3626/1926. 1927 október 25-én.)

A 11 **Közszerzemény különélés esetén.** Jogszabályaink értelmében a házaspár állandó különélése esetében a közszerzemény kiszámításának alapjául az a vagyoni állapot szolgál, mely az életközösség megszűnésekor állott fenn.

A közszerzeményi vagyontárgyakban a házassági együttélés megszűnése után beállott változások ennélfogva a közszerzemény megállapításánál rendszerint figyelembe nem vehetők, kivéve, ha a másik fél bizonyítja, hogy valamely közszerzeményi vagyontárgy értékcsökkenése vagy megsemmisülése házastársának kártérítésre kötelező vétkes cselekménye folytán következett be. (Curia P. III. 216/1927. 1927 november 4-én.)

903 **A 12** **Elmebetegség miatti gondnokság.** Habár kereseti kérelmének megállapítására az alperes oly bizonyítékokat hozott fel, amelyekből következtetni lehetne arra, hogy az alperes a fent említett vélemény keletkezését megelőző időben elmebeteg volt, a m. kir. Curia ezekre ezuttal nem helyez súlyt. Az elmebetegségre és az elmebetegségre alapított gondnokság alá helyezési perben, a gyámi törvény 28. §-ának és a Pp. 723., 720., 716. és 699. §-i-nak egybevetett értelme szerint, ugyanis az ügy elbírálásánál a gondnokság alá helyezendő elmeállapotának a jelen állapota a döntő. (Curia P. III. 6337/1927. 1927 november 15.)

904 **A 12** **Menyartás.** Hogyha az önálló vagyonnal nem bíró férj a feleségét a szülők beleegyezésével a szülői házba és vagyonba vitte és munkásságukat a szülők vagyonában és közös háztartásában fejtették ki, akkor az özvegy a néhai férje szüleitől tartást követelhet, amennyiben vagyontalan, férje után vagyon nem maradt, keresésképtelen vagy munkaképessége számbavehetően csökkent és a tartás természetben való élvezetét az alperesek vétkes magatartása tette lehetlenné. (Curia P. III. 163/1927. 1927 november 2-án.)

905 **A 12** **Ideiglenes nőtartás mértéke.** Az önhibáján kívül különváltan élő nő, a férj társadalmi állásához és vagyoni viszonyaihoz mért illő tartáshoz tarthat igényt és pedig olyanhoz, mint amilyenben a férje mellett részesült. (Curia P. III. 2755/1927. 1927 október 25-én.)

905 **A 13** **Törvénytelen gyermek tartásának mértéke.** Téves a feltevési bíróság álláspontja, hogy a házasságon kívül született gyermek tartásdíjának megállapításánál a felek társadalmi állása s vagyoni viszonyai volnának az irányadók, mert a tartásdíj a természetes atya vagyoni és kereseti viszonyaihoz és az anya társadalmi állásához mérten állapítandó meg. (Curia P. III. 94/1927. 1927 október 20-án.)

907 **A 13** **Magánjogi csábítás.** A gazdai hatalom alatt álló, tehát függő helyzetben levő tisztességes nőnek még a közösülésbe való beleegyezése sem szünteti meg a gazda cselekményének jogellenes voltát, amely a nő erkölcsi épségének a csorbításáért erkölcsi s közvetve vagyoni kár megtérítését vonja maga után.

A nemi életre vonatkozó tápasztatatlanság és érintetlenség tekintetében a tényekkel szemben az alperes azt, hogy a felperes vele szemben kellett magát és hogy a felperes kívánta volna az alperessel való nemi érintkezést, nem bizonyította. (Curia P. III. 9212/1926. 1927 október 12.)

908 **A 21** **Dolusos birtokos visszatartási joga.** A dologra fordított szükséges költségek visszatérítéséig a tulajdonossal szemben nem illeti visszatartási jog azt a birtokost, aki szándékosan elkövetett tilos cselekmény által jutott a dologhoz, visszatartási jog hiányában pedig ellenkövetelésének sincs viszonyos jellege: minél fogva jogszabályt sért s fellebbezési bíróságnak az a döntése, mellyel a peres ingatlanjuttaléknak a felperesek tulajdonába való bocsátását az I. r. alperes ellenkövetelésének a kiegyenlítésétől tette függővé. (Curia P. I. 3096/1926. 1927 október 18-án.)

909 **A 300** **Akaratelhatározás korlátozott volta egyezségnél.** A szabadakaratelhatározási képesség korlátozott volta s ennek folytán az a körülmény, hogy a felperes könnyebben befolyásolható s így könnyebben határozhatta el magát ügyletkötésre, mint más teljesen normális egyén, egymagában véve nem elegendő ok az egyezés hatálytalanságára. (Curia P. I. 3269/1927. 1927 szeptember 6-án.)

910 **A 303** **Turpis causa.** Jó erkölcsökbe ütközik annak az eljárása, aki egy házasságban lévő házastárssal — ennek ismerete mellett — jegyesi viszonyt létesít s mint ilyen, a polgári törvény kiételés rendelkezése alá tartozó formában jogügyletet köt.

A jó erkölcsökbe ütköző szerződés önmagában semmis lévén, abból jogok és kötelezettségek nem keletkezhetnek s ezért a fellebbezési bíróság az anyagi jogot helyesen alkalmazta, amidőn a fent jelzett közjegyzői okiratba foglalt ajándékozási ügyletet hatálytalannak nyilvánította. (Curia P. III. 365/1927. 1927. november 4-én.)

911 **A 305** **Visszatérő szolgáltatások időtartama.** Az anyagi jogszabályok értelmében, ha a kötelem tárgyát tevő — ismeretlen visszatérő — szolgáltatásokra irányuló kötelezettség időtartama a szerződésben kifejezetten meghatározva nincs és a felek erre vonatkozó megegyező akarata az ügyletkötés körülményei, vagy egyéb ok alapján sem állapítható meg, ezt az időtartamot a bíróság a fennforgó körülményekhez és az ügylet természetéhez képest a méltányosság szerint határozza meg. (Curia P. IV. 2096/1927. 1927 október 21-én.)

912 **A 311** **Hozomány valorizációja.** Az alperes az átvett hozomány visszaadása iránti kötelezettségének csak akkor tesz eleget, ha azt az értéket szolgáltatja a felperesnek, amelyet hozományul tényleg kapott, ezt az értéket pedig a felperesnek csak akkor téríti meg, s illetve az alperes visszaszolgáltatási kötelezettségének csak abban az esetben tesz eleget, ha a kapott hozományi tőkét átértékelve egyenliti ki.

A bírói gyakorlatban állandóan követett jogszabállyal egyező a fellebbezési bíróságnak az a jogi álláspontja is, amely szerint az értékcsökkenés folytán beállott különbözetek a méltányosság elvei szerint egyenlítendő ki, s különösen családjogi vonatkozású ügyletekből eredő követeléseknél fokozottabban kell érvényesülnie annak a jogszabálynak, hogy a teljesítésnek megállapítandó mérve a másik fél károsodásával nem járhat. (Curia P. III. 8296/1926. 1927 október 12-én.)

913 **A 311** **Kölcsön felértékelése.** A bírói gyakorlat a kölcsönösszegek felértékelését rendszerint nem ismeri el. A jelen perben nem merült fel oly adat, amely a felértékelést az eset körülményeinek alapulvételével indokolná. Ily körülménynek nem tekinthető felpereseknek az az előadása sem, hogy a II. rendű alperes fűszerkereskedéssel is foglalkozott és így a kapott kölcsönt megfelelően tudta értékesíteni.

Ugyanis e tényből még nem következik, hogy az alperes a kapott kölcsönt valóban értékálló módon gyümölcsöztette és hogy annak egyenértékét a pénzromlás alól egészben, vagy részben csakugyan mentesítette is. E nélkül pedig készpénzkölcsön felértékelésének helye nem lehet.

Az ingatlanvételőrárt a bírói gyakorlat még abban az esetben is felértékeli, ha az ügyletkötő felek azt később kölcsöntartozássá változtatták át. (Curia P. VI. 4744/1926. 1927 november 8-án.)

914 **A 311** **Óvadék felértékelése haszonbérletnél.** A Curia az óvadékokat nem értékelt fel. A pénz értékének romlásából folyólag az alperesek jelentékeny vagyoni előnyhöz jutottak az által, hogy teljes mértékben és köztudomás szerint kedvező értékesítési viszonyok mellett huzzák az ingatlan hasznát, míg a kikötött ellenszolgáltatást, a haszonbért, hosszú időn át nem teljes, sőt aránytalanul kis értékben teljesítették, — s ennek az előnynek a mértéke messze túlhaladja a félévi haszonbérnek megfelelő óvadék értékét. (Curia P. VI. 4276/1926. 1927 október 26-án.)

915 **A 311** **Kamattartozás elismerése.** A tartozáselismerés is csak a bíróságnak az érvényesíthető jogcímen alapuló tartozás tekintetében hatályos. Minthogy pedig a törvényesen követelhető kamatokat meghaladó mérvű kamatok érvényesítését a törvény kizárja, — a fellebbezési bíróság nem sértette meg az anyagi jogot azzal sem, hogy vizsgálat tárgyává tette, vajjon a NB. alattiban elismert kamattartozásban vannak-e a törvény szerint nem érvényesíthető magasabb kamatok is s ezen magasabb kamatokból származott követelést meg nem ítélte. (Curia P. V. 9014/1925. 1927 október 12-én.)

916 **A 32** **Hitelező kötelezettsége.** A hitelező a követelésének biztosítására kapott váltót érvényesíteni s a váltó alapján a váltót a köztörvényi adóson kívül aláírt egyének ellen eljárni nem köteles. A felperest tehát abból kifolyólag, hogy az alperesektől a kereseti követelés biztosítására kapott, de sem az alperesek, sem pedig a többi váltókötelezettek által ki nem fizetett váltót a IV. r. alperes állítása szerint megfelelő vagyonnal bíró kibocsátó ellen nem érvényesítette, az alperesekkel szemben még kártérítési kötelezettség sem terheli. (Curia P. VII. 9022/1926. 1927 október 13-án.)

917 **A 350** **Teljesítési pénznem kölcsönél.** Alperes mint kölcsönvevő az anyagi jog szerint a kapott készpénzzel azonos minőségű és mennyiségű készpénznek visszaszolgáltatására köteles; követhetőleg a felperessel szemben fennálló tartozását eddig nem törlesztett alperes, az amerikai pénznemben kapott s felvett kölcsönt, ugyanazon pénznemben azonos mennyiségűt s minőségűt tartozik a felperesnek visszaadni.

Külföldi pénzürtékben meghatározott pénztartozásnak — a belföldön is ugyanezen pénzürtékben leendő visszafizetésre vonatkozó megállapodás hiányában — az anyagi jog szerint a külföldi pénzürtékben meghatározott pénztartozás belföldi pénzürtékben is teljesíthető.

A külföldi pénzürtékben meghatározott pénztartozásnak belföldi pénzürtékben teljesítése esetén a belföldi összeg meghatározása végett a külföldi pénzürték átszámítása válik szükségessé. Az átszámításnál a fizetés idején a teljesítési helyen — ha pedig itt nincsen — a teljesítési helyhez legközelebb fekvő belföldi tőzsdéarfolyam jegyzése irányadó. (Curia P. VII. 9048/1926. 1927. október 19-én.)

918 **A 351** **Javadalmas egyházi vagyon elidegenítése.** A javadalmas egyházi vagyon elidegenítéséhez királyi, illetve kormányhatósági jóváhagyás is szükséges és a közjogi jellegre való tekintettel a bíróság hivatalból is köteles volt gondoskodni arról, hogy az érvényes elidegenítés eme törvényes feltétele betartassék. Az az ítéleti rendelkezése ennél fogva, hogy az alperes által kiállítandó szerződést — az elsőbíróság fellebbezéssel meg nem támadott eltérő rendelkezésével szemben — kormányhatósági jóváhagyással ellátandónak mondotta ki, jogszabályt szintén nem sért. Minthogy azonban a vételár ellenében alperes köteles a vevőknek olyan okiratot kiadni, amely tulajdonjoguk bekebelezésére feltétlenül alkalmas: a kir. Curia úgy találta, hogy alperes nem a vevő tulajdonjogának a bekebelezését felsőbb jóváhagyástól feltételezetten megengedő, hanem felsőbb jóváhagyással már ellátott okiratot köteles szolgáltatni; mihez képest a felelőbírói bíróság ítéletének idevonatkozó rendelkezését felperesek felülvizsgálati kérelme folytán a jelen ítélet rendelkező részében foglaltak szerint megváltoztatta. (Curia P. V. 6063/1927. 1927 október 14-én.)

1919 **A 351** **Ingatlanvétel alakszerűsége.** Az ingatlanra vonatkozó adásvételi ügylet érvényessége szempontjából közös az, hogy a róla szóló okirat aláírása miért maradt el.

Az ügyleti alakszerűség konkludens tényekkel nem pótolható. Ezért sem az, hogy az okiratot a felperes és a férje csak azért nem írták alá rögtön, mert irti nem tudtak, sem az, hogy az ideiglenes adásvételi szerződést az alperesek aláírták és hogy ezek arra foglalót is adtak, nem tekinthető oly jogi ténynek, amely a parancsoló jogszabállyal előirt írásbeli alakszerűség pótlására alkalmas. (Curia P. VI. 4252/1926. 1927 október 19.)

1920 **A 356** **Megrendelő kése delme vállalkozási szerződésnél.** Jogszabály, hogy ha a mű előállítása a megrendelő hibájából késik, a vállalkozó a késedelem miatt a körülményekhez mért méltányos kárpótlást követelhet. (Curia P. IV. 2442/1926. 1927 é október 11.)

1921 **A 351** **Ingatlan elidegenítése megbízott által.** Érvényesnek kell tekinteni az ingatlan elidegenítésére vonatkozó jogügyletet akkor is, ha bizonyítást nyer az, hogy a bármelyik szerződő fél érdekében az ügylet kötésénél közreműködött harmadik személy az illető szerződő fél által akár szóval, akár írásban az ő részéről a szerződés kötésére megbízást kapott és így a szerződő fél ingatlanilletményének az elidegenítésére meghatalmazása volt. (Curia P. V. 6288/1926. 1927 okt. 8.)

1922 **A 355** **Ingyenesség védelme nevelt gyermek munkájánál.** A bírói gyakorlat által állandóan követett jogszabály, hogy a nevelt gyermek a nevelőszülő gazdaságában teljesített szolgáltatokért díjazást csak külön kikötés esetében követelhet. (Curia P. II. 5089/1926. 1927 október 27-én.)

1923 **A 361** **Javitási költségek beszámítása tulajdonostársakkal szemben.** Nincs olyan jogszabály, amely akképen rendelkezik, hogy a többek tulajdonát tevő épületen végzett javítás költségeinek a megtérítése csak valamennyi tulajdonosnak a perbenállása mellett és csak a tulajdonközösség megszűntetéséből folyó vételárfelosztás alkalmával érvényesített beszámítás útján volna követelhető. Téves ennél fogva a fellebbezési bíróságnak az az állásfoglalása, hogy az alperes a közös tulajdont tevő házon végzett javítások költségeinek a megtérítését csak valamennyi tulajdonosnak a perbenállása esetében és csak a tulajdonközösség megszűntetéséből folyó vételárfelosztás alkalmával érvényesítendő beszámítás útján követelheti. (Curia P. I. 3696/1926. 1927 október 25-én.)

B) Hiteljog.

1924 **B 024** **Valorizáció.** Az állandó bírói gyakorlat szerint jogerős ítélettel meghatározott és még meg nem szűnt pénztartozás tekintetében is helye lehet az átértékelésnek és ezt az igényét a jo-

gosult fél új keresettel is érvényesítheti. Az átértékelésre irányuló újabb keresettel szemben az ítélt dolog kifogása sikerrel csak az esetben vehető fel, ha a felperes a követelés valorizálatlan összegét fenntartás nélkül elfogadta. (Curia P. IV. 2342/1927. 1927. október 28.)

925

B 003

Szolgálati viszony. A felmondásnak kétségtelenül bekövetkezett tényével szemben nincs jelentősége annak, hogy a felmondás csak szóbelileg eszközöltetett és hogy felperes azt forma szerint tudomásul vette-e vagy sem; mert egyrészt az 1910/1920. számú rendelet kifejezetten csak a kereskedősegedeknek, valamint az ipari és kereskedelmi vállalatok tisztviselőinek szolgálati viszonyáról rendelkezik, az 1874. évi XXXV. és 1886. évi VII. t.-cikkkel, mint külön törvényekkel szabályozott közjegyzői intézményre tehát ki nem terjeszthető és így a közjegyző és helyettese között a felmondás az általános magánjogi szabálynak megfelelően külön alakszerűségekhez, különösen az írásbeli alakokhoz kötve nincs, másfelől, mert a felmondás mint természeténél fogva egyoldalú jogügylet, amennyiben a címzettel közöltetett és jogszerűen fogantatosított, a hozzá fűződő joghatásokat rendszerint akkor is létesíti, ha a címzett ahhoz hozzá nem járul. (Curia P. II. 2841/927. 1927. nov. 11.)

926

B 003

Szolgálati viszony. A felmondás nélkül jogosan történt elbocsátásnak is csak a tényleges elbocsátást követő időre eső, ugynevezett felmondási illetmények és a végkielégítés tekintetében van jogszünetelő hatálya, míg a szolgálati viszony annak tényleges felbontásáig ilyen esetben is változatlanul fennáll és ennek az a kötelezettség felel meg, hogy egyrészt az alkalmazott a munkaadó kívánására a közbeeső időben is megfelelő munkát mindenkor teljesíteni, másfelől a munkaadó az alkalmazottnak illetményeit kiszolgáltatni tartozik és pedig tekintet nélkül arra, hogy az alkalmazott ezen időben a munkaadó tilalma és rendelkezése folytán munkát valósággal nem végzett; mert az alkalmazott e mellett is munkáját a munkaadó rendelkezésére tartani köteles, a munka tényleges teljesítése csak a munkaadó akaratából maradt el és a munkaadó az alkalmazottnak az ekkép mégis lekötve tartott munkaideje és munkaereje egyenértékűt felelős.

Nem terjed ki természetesen a munkaadónak az illetményekért való ezen felelőssége a betegségnek az első 6 hetet meghaladó további tartamára, mert egyrészt a Ker. Törv. 56. §-a a munkaképtelen beteg alkalmazottnak a fizetéshez való igényét csak 6 hétre biztosítja, másfelől, mert ezen időszakban az alkalmazott munkája már a betegség előidézte munkaképtelenség okából a munkaadó akaratától függetlenül amugy is elmarad. (P. II. 7243/1926. Curia 1927. október 6.)

927

B 010

Alkalmi egyesülés. Anyagi jogszabály értelmében az esetben, ha az alkalmi egyesülés tagjai a nyereség felosztására vonatkozólag már eleve bizonyos részesedési arányban állapodtak meg, ugyanilyen arányban osztandó fel az esetleges veszteség is. (Curia P. IV. 2759/1927. 1927. november 17.)

928 **B 010** **Csendes társ.** A társas viszonyinak az a formája amely harmadik személyek irányában kifelé meg nem nyilvánul és amelynél a vállalkozás külsőleg nem társas üzletként jelentkezik, csak az ugynevezett csendes társaság fogalma alá vonható, ennek keretében pedig a csendes társ az állandó bírói gyakorlat értelmében a társas vállalat kötelezettségeiért harmadik személyekkel szemben nem felelős. (Curia P. II. 8059/1926. 1927 november 11.)

929 **B 013** **Részvénytársaság.** A K. T. 179., 182. és 194. §-ai értelmében az igazgatóságot és a felügyelő-bizottságot az előbbire nézve a törvény 183. §-ában meghatározott kivételtől eltekintve, a közgyűlés választja.

Ez a szabály azonban nem zárja ki, hogy a közigazgatási hatóság egyes engedélyezésétől függő, avagy keletkezése körülményeinél fogva hasonló megítélés alá vonható részvénytársasági vállalatnál kiköthesse egy, esetleg több igazgatósági, illetve felügyelőbizottsági tag kijelölési jogát oly értelemben, hogy a közgyűlés az ekként kijelölt egyéneket választja meg.

A fennebb kifejtettekhez képest a törvény kötelező rendelkezését nem sérti a S. város törvényhatósága által a maga részére szerződésileg kikötött ezen kijelölési jognak az alapszabályokba történt felvétele, és ez az intézkedés nem áll ellentétben az alapszabályoknak a törvénnyel egyező azzal a rendelkezésével, hogy az igazgatóságot és a felügyelő-bizottságot a részvénytársaság közgyűlése választja, mert a kijelölt egyén, nem a kijelölés által, hanem a részvénytársaság közgyűlése által való megválasztása alapján válik igazgatósági, illetve felügyelő-bizottsági taggá. (Curia Pk. IV. 457/1927. 1927 november 2.)

930 **B 02** **Általános határozatok.** Ha az alperes a felismert tévedés felhasználásával szerezte meg a mindenkép téves felszámításnak megfelelő fizetéssel a kiegyenlítést elismerő nyugtátványt: az alperes arra mint jogszünetítő tényre jóhiszeműen nem hivatkozhatik. (Curia P. IV. 2424/1927. 1927 október 27.)

931 **B 020** **Kereskedelmi ügyletek.** Az általános anyagi jogszabálynak az alkalmazását pedig, hogy tiltott ügyletekből eredő követelések nem részesülhetnek bírói jogsegélyben, a Kt. 263. §-ában foglalt rendelkezés sem gátolhatja.

Ugyanis a Kt. 263. §-a csak azokra az esetekre vonatkozik, midőn valamelyik ügyletkötő fél a saját személyében rejlő okoknál fogva általában nem foglalkozhatik kereskedelmi ügyletekkel, nem pedig oly esetre, midőn bizonyos kereskedelmi ügyletek kötéséhez való jogosultság külön hatósági engedéllyel függ. (Curia P. IV. 2348/1927. 1927 november 10.)

932 **B 024** **Valorizáció.** Kiindulva abból, hogy az anyagi jogszabályok értelmében a vételügyletnek az áruszállítás tárgyi lehetetlenülése folytán bekövetkezett nem teljesedése esetén az előre fel-

vett előlegeket és a vételárösszegeket az érdekkiegyenlítés elve alapján az eladó abban az értékben köteles a vevőnek visszatéríteni, amely értékben ő azokat kapta;

anyagi jogszabályt sértett a fellebbezési bíróság azzal, hogy apénz-érték csökkenéséből eredő értékmegtérítést nem a visszatérítés tárgyául szolgáló összegeknek átadása napjától, hanem csak attól az időponttól kezdődően ítélte meg, amely napon alperes kijelentette, hogy az áruszállítást a vevő részére nem teljesítheti. (Curia P. IV. 1133/1927. 1927 okt. 27.)

933

B 024

Valorizáció. Nincs olyan jogszabály, amely alperesekkel, mint kereskedőkkel szemben, a teljes átértékelés lehetőségét kizárná és az átértékelés mérve mindenkor a bíróságnak az eset körülményeihez és méltányossághoz szabott belátásától függ. (Curia P. II. 292/1927. 9127. november 10.)

934

B 03

Vétel. A bírói gyakorlat értelmében ugyanis olyan esetben, amikor a rendeltetési hely nem egyszersmind a teljesítés helye, a vételár azonnali kifizetésének kikötése esetében az eladó az áru vételárát az árunak a vasutra feladásával egyidejűleg követelheti. (Curia P. IV. 902/1927. 1927 október 11.)

935

B 10

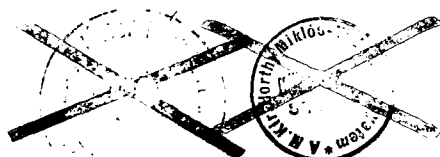
Váltó, óvás. Az állandó bírói gyakorlat értelmében a V. T. 102. §-ában az óvásfelvétel idejére nézve foglalt korlátozás nem érvényességi kellék és csak annak javára szolgál, aki ellen a váltócsелеkmény teljesítendő; ha tehát az óvatolt személy nem tesz kifogást az ellen, hogy a váltó 2 óra előtt mutattatott be, sőt azzal, hogy az óvatoló személy felszólítására érdemben nyilatkozott, — az óvásnak a törvényben előírt időhatáron kívül való felvételébe beleegyezett — az óvás hatályosan vétetett fel. (Curia P. VII. 497/1927. 1927 nov. 11.)

C) Perjog.

936

C 00

Hatáskör államvasuti alkalmazott szolgálati szerződésének felmondásánál. Az 1914. XVII. t.-c. 55. §-a szerint, ha a felmondás szabályellenesen történt, az elbocsátott alkalmazott magánjogi igényeit a törvény rendes útján érvényesítheti. Ennélfogva a rendes bíróság elbírálása körébe tartozik, vajjon fennforog-e az id. t. 53. §. II. pontjának az az esete, mely az állandó alkalmazottal szemben a felmondás megengedhetőségét a megállapított szolgálatképtelenséghez köti, miből következik, hogy a szolgálatképtelenség fennforgásának előfeltételei sem vonhatók el a rendes bíróság megítélése alól; mert a szolgálatképtelenség megállapítása nincs a vasuti szolgálati rendtartásban olyan perjogi biztosítékokhoz kötve, mint a fegyelmi uton való elbocsátás, amelynél a fegyelmi vétség tényállásának megállapítása és a törvényes büntetés mértékének kiszabása a fegyelmi bíróságnak autonóm hatáskörébe tartozik, hanem a felmondás alperes egyoldalú ténye, mely éppen ezért teljes egé-

szében a rendes bíróság megítélése alá esik. (Curia P. II. 3456/1927. 1927 november 11.)

- 937 **C 00** **Hatáskör vizjogi ügyekben.** (1885 : XXIII. t.-c. 156. §.) A vizjogi törvény általános rendelkezéssel (156. §.) azokat az ügyeket utalja a közigazgatási hatóság hatáskörébe, amelyek a vízszabályozásra, vízhasználatra és a vizek elleni védelemre vonatkoznak, vagy amelyek vízrendőri intézkedést igényelnek. Ezek közé az ügyek közé a kártérítési követelések nem tartoznak, mert a kártérítési ügyek — még ha a vízjoggal többé-kevésbé összefüggnek is, avagy ha a kárért tartozó felelősség alapjaként a vizjogi törvényből folyó köteleességek elmulasztását hozzák is fel, — tulnyomó részben az általános magánjog szabályai szerint igazodnak. Ennélfogva ezek az ügyek, mint lényegükben véve magánjogi jellegűek, csak abban az esetben tartoznak a közigazgatási hatóság hatáskörébe, ha odatartozásukat törvényes rendelkezés kifejezetten megállapítja. Ily rendelkezés azonban a jelen perbeli követeléshez hasonló követelések tekintetében sem a vizjogi törvényben, sem más jogszabályban nincsen, kivéve azt az esetet, ha a vizjogi törvényben meghatározott valamennyi kihágásból eredő kárkövetelés a 20 pengőt meg nem haladja és azt a károsult fél a kihágás miatt eljáró közigazgatási hatóság előtt a büntetőtárgyalás befejezéséig érvényesíti (65.000/1909. B. M. sz. rend. 43. §-a, illetőleg a 63.800/1926. I. M. sz. rendelet). (Curia P. VI. 3976/1926. sz.)

- 938 **C 01** **Perbehívás.** (Pp. 89. §.) A polgári perrendtartás 89. §. szerinti perbehívás abból a célból történik, hogy annak a harmadik személynek, aki ellen pervesztes esetére valamelyik peresfél szavatossági, vagy kártérítési követelést kíván érvényesíteni, lehetővé tétessék a perbe beavatkozás a perbehívó érdekéhez csatlakozással és hogy szavatosság esetében a szavatos a kártalanítás alól a perbeli, esetleg hibás védelem miatt magát fel ne szabadithassa.

Ha tehát az alperes mint perbehívott, a felperes ellen H. L. által malomfelszerelési ingók kiadása iránt indított perbe nem avatkozott, alperes az ellene felperes által indított szavatossági, illetőleg kártérítési perben nem hivatkozhatik arra, hogy a kedvezőtlen döntést a jelen perbeli felperesnek hibás pervitele okozta. (Curia P. II. 4738/1926. 1927 nov. 8.)

= Állandó gyakorlat. Curia 1176/1889. sz., Ü. L. 1890. 30., Marosi T. 1902. G. 51., *Térjy* VI. 497. sz., idézi *Kovács* Marcell II. kiad. 327. l. 1. j.

- 939 **C 02** **Személyes megjelenésre idézés hatálya házassági bontó perben.** Az idézővégzés rendelkezése szerint a peresfelek csak személyes megjelenésre és nem *eskü alatti* kihallgatásra voltak idézve. Tekintettel azonban arra, hogy a perrendtartás az adatszolgáltatási szempont előtérbe helyezésével (Pp. 657. §.) a fél személyes megjelenésre való idézése esetén az elmaradáshoz más jogkövetkezményeket fűz, mint ha a fél a bizonyíték megszerzése szempontjából eskü alatti kihallgatásra lett

volna idézve (Pp. 376. és 670. §.), nyilvánvaló, hogy a fellebbezési bíróság eljárási jogszabályt sértett, amidőn a személyes megjelenésre idézett félle szemben az eskü alatti kihallgatásra való idézés jogkövetkezményeit vonta le s ezért a megállapított tényállás az ügy érdemi megvizsgálására alkalmas nem lévén: a fellebbezési bíróság ítéletét feloldani kellett. (Curia P. III. 9393/1926. 1927 október 19.)

940

C 03

Vagyonfelügyelő kincstári követelés kielégítésével ennek helyébe lép. A kir. Curia — szemben a másodbírósági

döntéssel — elfogadja az elsőbíróság végzésének arra vonatkozó helyes indokolását, hogy P. I. volt vagyonfelügyelő a külön kielégítésre jogosult kir. kincstár követelésének kiegyenlítésével ennek a hitelezőnek a helyébe lépett s így a külön kielégítési joggal terhelt ingók eladásából befolyt összegből a Cs. T. 52. §-a értelmében elismert követelése tekintetében a csődhitelezőket megelőző külön kielégítésre tarthatott igényt. Ezért a tömeg gondnok javaslatának megfelelően hozott az a csődválasztmányi határozat, hogy a volt vagyonfelügyelőnek a kir. kincstár követelése kifizetéséből származó követelése a vételárösszegből kiutaltassék, megfelel a Cs. T. 55. §-ának s így nincs ok a határozat jóváhagyásának a megtagadására. (Curia Pk. VII. 3519/1927. 1927 október 18.)

941

C 03

Fellebbviteli ítéleti indokolás ellen. Az ítélet indokolása

csak annyiban támadható meg fellebbvitellel, ha az határozati jelleggel bír, tehát olyan megállapítást tartalmaz, mely az ítélet jogerőre emelkedése esetében alkalmas lehet arra, hogy a felek jogviszonyait ítelt dolog hatályával rendezze. (Curia P. I. 2378/1926. 1927 október 13.)

= A korábbi jog inkább arra helyezte a súlyt, vajjon az indokok kérdéses tartalma a kereseti kérelemnek tárgya volt-e? Így C. 8250/1907. sz., Mj. Dt. II. 171. V. ö. C. 1369/1905. V. sz., Hjogi Dt. I. 27.; C. 186/1904. sz., Grill XII. 1327. sz., valamennyit idézi Kovács Marcell I. kiad. II. 516. l. 97. j. A Pp. 411. §. 1. bek. ugyanezt a szempontot hangsúlyozza s azért a fenti ítéleti kijelentést ezzel a szükítő értelmezéssel kell interpretálni.

942

C 03

Perujítás. A Pp. ötödik fejezetében sehol nincs olyan

rendelkezés, amely az alapperben eljáró bírót az újított perben való részvételből kizárná, a T. Ü. Sz. 38. §. utolsó bekezdésében foglalt az a rendelkezés pedig, hogy a perujítási kereset *lehetőleg* az alapperben el nem járt bírónak osztandó ki, csupán az ügyvitel keretébe foglalt célszerűségi intézkedés, mely azonban, amint az a „lehetőleg” kitételből is kitűnik, még az ügyvitel szempontjából sem feltétlenül kötelező.

A Pp. életbelépése előtt, amikor a bírói egyezség ellen perujításnak nem volt helye és a bírói egyezség semmiségi keresettel is csupán néhány semmiségi okra korlátozottan volt megtámadható, a bírói gyakorlat — a törvény és a perjog elvei ellenére — megengedte a bírói egyezségnek új keresettel való megtámadását (lásd a Pp. min. indokolását); a Ppt

életbeléptetésével azonban ennek a bírói gyakorlatnak az alkalmazhatósága megszűnt, mert a Pp. 563. §. utolsó bekezdése — az ott megszabott korlátok között — a bírói egyezségnek perujítási keresettel való megtámadását is megengedte.

A ma érvényben lévő eljárási szabály szerint tehát a bírói egyezség, amely ítélet hatályával bír (Pp. 423. §.), csakis perujítási keresettel támadható meg és nem vonható a magánjogi egyezség szabályai alá. (Curia P. V. 6065/1926. 1927 október 11.)

943

C 1

Mellékbeavatkozás. (Pp. 88. §.) A perbehívó alperes, aki a fellebbezési bíróság ítélete ellen felülvizsgálati kérelemmel nem is élt, a felülvizsgálati tárgyaláson a kereseti követelést szóbeli nyilatkozattal elismerte. Mivel ennek a nyilatkozatnak alapján a keresettel érvényesített és a mellékbeavatkozó által vita tárgyává tett igénynek fennállását e perben meg kell állapítani és mivel e nyilatkozat a Pp. 390. §-a szerint az annak értelmében minden további tárgyalás nélkül nyomban hozandó ítéletnek egymagában is alapul szolgál: a mellékbeavatkozónak a kereseti követelésre nézve előterjesztett felülvizsgálati kérelme és az alperesnek a most említett elismerő nyilatkozatában megnyilvánuló akarata között ellentét állott be. Ennélfogva, figyelemmel arra is, hogy a jelen perben résztvevők egymásközötti viszonya nem olyan, hogy a perben hozott ítélet jogereje a mellékbeavatkozónak a felpereshez való viszonyára is kiterjedne és így a Pp. 80. §-ának a 88. §. utolsó bekezdése szerint való alkalmazása helyet nem foghat: a mellékbeavatkozó felülvizsgálati kérelmének a per főtárgyára nézve az előlídezett eljárási szabály értelmében többé helye nincs: azt tehát az ügy főtárgyára vonatkozó részében ebből az okból hivatalból vissza kellett utasítani.

A fellebbezési költségre vonatkozó részében pedig azért kellett a felülvizsgálati kérelmet ugyancsak hivatalból visszautasítani, mert a Pp. 521. §-a szerint a fellebbezési bíróság ítélete ellen a perköltség kérdésében felülvizsgálatnak csak akkor van helye, ha a felülvizsgálat egyúttal az ítélet egyéb része ellen is irányul; ámde az ítélet főtárgyára nézve előterjesztett felülvizsgálati kérelem mint törvény értelmében kizárt, a fent kifejtettek szerint hivatalból visszautasítandó lévén, a perköltség kérdésére vonatkozó felülvizsgálati kérelemnek vele kapcsolatosan való előterjesztésére alapul nem szolgálhat. Ekként az adott esetben a fellebbezési költségre nézve sincs felülvizsgálatnak helye. (Curia P. IV. 6185/1927. 1927 október 27.)

= Ha a fél a jogorvoslatról lemond, a Pp. 88. §. 3. bek. alá nem eső mellékbeavatkozó sem veheti azt igénybe: Curia IV. P. 7400/1924. sz., Perj. Dt. X. 69.

A mellékbeavatkozó nincs jogosítva a fél kifejezett, vagy tényekben nyilvánuló akaratával ellenkező nyilatkozatokat tenni és perbeli cselekményeket végezni. Pp. T. 1898. I. G. 12., idézi Kovács Marcell II. kiad. 323. l. 2. j.

ESETTÁR.

Szerkesztik:

Dr. Huppert Leó, ifj. Dr. Nagy Dezső

és

ifj. Dr. Szigeti László.

A) Magánjog.

944

A 3

Szerzői jog. Az 1921: LIV. t.-c. 6. §-ának 8. pontja szerint a szerző beleegyezése nélkül a mű közzétett címének lényegében változatlan átvétele más mű címűül, ha a körülményekből nyilvánvaló, hogy az átvétel, amely nem volt elkerülhetetlen, a közönség megtévesztését célozta s a szerzőnek vagyoni és nem vagyoni kárt okozhatott, a szerzői jog bitorlásának tekintendő. (Curia P. I. 3569/1925. 1926 december 7-én.)

945

A 11

Közszerzemény. A m. kir. Curia által állandóan alkalmazott jogszabály szerint a házasság tartama alatt az egyik házastárs által vásárolt ingatlan közszerzemény, amelynek megszűnését a házasság megszűnése után a közszerző házastárs, illetve jogutóda jogszerűen követelheti és ezen nem változtat az a tény sem, hogy a vételért a szerző házastárs a saját külön vagyonából és az általa felvett és utóbb a házasság megszűnése után ugyancsak sajátjából törlesztett kölcsönösszegekből fizette is ki, mert ez a körülmény a szerző házastársnak csak arra ad jogot, hogy házastársától a hiányzó külön vagyon értékét s az általa kifizetett vételár felének a megtérítését követelje, mivel ezek a megosztás alá jutó közszerzeményi ingatlant terhelik. Az a körülmény tehát, hogy ezek a terhek a szerzeményi vagyon értékét meghaladják, nem fosztja meg a közszerző házastársat s illetve jogutódát attól az igényétől, hogy a közszerzemény jellegével bíró ingatlanok fele részének a kiadását követelhesse. (Curia P. I. 4121/1926. 1927 január 27-én.)

946

A 11

Közszerzemény. Minthogy azonban az örökgyógyó hadbavonulásával a közte és alperes között fennállott házastársi életközösség nem szűnt meg, ebből folyóan pedig az az érték, amit az alperes a házasságának fennállása alatt, bár férje távollétében, saját munkájával szerzett, nem tekinthető az alperes külön vagyonának, — a felhívott jogszabályra tekintettel, az ekként szerzett értéknek az örökgyógyó ingatlanaiába történt beruházása alapján az alperes közszerzőnek nem mondható.

A jász kun V. Statutum 1. és 2. §-aiba foglalt jogszabályok és az azokhoz fűződő állandó bírói gyakorlat szerint (a m. kir. Curianak a polgári jogi határozatok tárába 565. szám alatt felvett 2683/1916. számú

ítélete) a nem közszerző nőt a férje szerzeményi ingatlanaiból tulajdonul semmi sem illeti, hanem ezek törvényes leszármazó nom létében a férj vérszerinti rokonaira szállanak. (Curia P. I. 5313/1925. 1926 dec. 10-én.)

947 **A 11** **Közszerzemény.** A közszerzeményi jog csak a házassági együttélés tartama alatt szerzett vagyona terjed ki, azonban a házastárs belégyezésével pénzszerzés céljából Amerikába való kivándorlás a közszerzeményi jog érvényesülése szempontjából a házassági életközösség megszakításának nem tekinthető. (Curia P. III. 1685/1926. 1926 november 16-án.)

948 **A 12** **Örökbefogadási szerződés.** Az örökbefogadott gyermeknek az a ténye azonban, hogy a segély- és ápolásra szoruló s vagyonukat neki szabad gazdálkodásra átadó örökbefogadó szülőket a szerződésileg is elvállalt életfogytiglani eltartási és ápolási s haláluk esetére eltemetési kikötmények teljesítésére nézve fennálló kötelezettsége dacára gondozás s ápolás nélkül igazolatlanul magukra hagyja, a fent kifejtett gyakorlatnak megfelelően, az örökbefogadási szerződés hatálytalanítására magában véve elégséges. (Curia P. III. 1930/1926. 1926 december 2-án.)

949 **A 350** **Dologi és személyes adós.** A hitelező követelését közvetlenül a dologi adóssal szemben is érvényesítheti, anélkül, hogy előzőleg követelésének a személyes adóssal szemben való behajtását kellene megkísérelnie. (Curia P. I. 5404/1926. 1926 nov. 18-án.)

950 **A 351** **Ingyen adásvétele.** Nem helytálló alperesnek az a felülvizsgálati érvelése, hogy miután a felperes tudva olyan ingatlant vásárolt meg az alperestől, amelyre nézve az alperes tulajdonjog átírására alkalmas szerződéssel még nem rendelkezett, az alperes ellenében a tulajdonjog megítélését sem szorgalmazhatja.

mivel a felebvezési bíróságnak e részben meg sem támadott ítéleti ténymegállapítása szerint a kereseti ingatlan az alperesnek telekkönyvön kívül kizárólagos tulajdona, így pedig alperes kötelessége a telekkönyvet olyan állapotba hozni, hogy a felperes a megvett ingatlanra a tulajdonjogát az alperes által kiállítandó és a felperesnek átadandó, telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirat alapján esetleg az ezt helyettesítő bírói ítélet alapján akadálytalanul bekebeleztethesse. (Curia P. V. 6522/1926. 1927 január 14-én.)

951 **A 351** **Kizsákmányoló ügylet.** A felebvezési bíróság által alapul vett tényállás szerint felperes 71 éves, írástudatlan földmivesnő, I. rendű alperes pedig bognár. Szabályszerűen állapította meg a felebvezési bíróság azt is, hogy az A) alatti keltekor, 1924. évi augusztus hó 13-án az 1918. évi szeptember havában alperesnél hagyott 6000 korona vételárhátalék belértéke már a harmincmillió papirkoronát is meghaladta volt.

Ily ügyállás mellett az alperes nagyobb értelmiségénél fogva is, azért is, mert az A) alattiban a maga részére aránytalan vagyoni előnyt kötött ki, a szerződés kötésénél az ügyleti ellenféltől is elvárható forgalmi gondosságnál és jóhiszemnél fogva tartozott az igen alacsony műveltségű felperest felvilágosítani arról, hogy az A) alattiban felperesnek oly összeget ajánl, amely a 6000 korona belértékének csak igen csekély törtrésze ($\frac{1}{10}$ r.).

Amennyiben ezt nem tette, pedig perbeli védekezésében ezt nem az állította, a felperes tapasztalatlanságát kihasználva, a maga javára és felperes hátrányára oly aránytalan vagyoni előnyt kötött ki, amely felperest e kizsákmányoló szerződés érvénytelenítésére feljogosította. (Curia P. VI. 7711/1925. 1926 november 10-én.)

952 **A 40** **Özvegyi jog.** Az ideigl. törv. szab. 16. §-a az örökhatározó szülő és a leszármazó örökösei között fennálló legszorosabb családi kapcsolatot szem előtt tartva csak a leszármazó örökösnek adta meg az özvegyi jog megszorításához való jogot, ezzel a leszármazó örökösre bízva azt, hogy kívánja-e a szülő (nagyszülő) özvegyével szemben e jogot igénybe venni.

Mindazonáltal a kir. Curia az özvegyi jog megszorítása iránti jogot nem tekinti a leszármazó örökös legszemélyesebb jogának.

Abban az esetben, ha a leszármazó örökös az özvegyi jogot akár egyességgel, akár bírói ítélettel megszorította, az egyesség, illetve bírói ítélet hatálya az ő jogutódaira is kihat, sőt amennyiben a leszármazó örökös pert tett folyamatba az özvegyi jog megszorítása iránt s annak befejezésében őt a halál gátolja, halála után már az ő jogán az ő örököse is érvényesítheti a megszorítás jogát.

Megengedhetőnek tartja a kir. Curia azt is, hogy a leszármazó örökös az özvegyi joggal terhelt örökséget, avagy az ahhoz tartozó egyes vagyontárgyakat akár élők közötti ügylettel, akár halálesetre szóló intézkedéssel másra ruházza, az átruházás tárgyát tevő örökségre, illetve örökségi vagyontárgyakra vonatkozólag az özvegyi jog megszorításának jogát is külön átruházhatja. (Curia P. I. 3136/1925. — 1926 október 7-én.)

953 **A 40** **Özvegyi jog nemesnél és városi polgárnál.** Az 1840 : XVIII. t. c. 18. §-ában foglalt ez a szabály, amely szerint abban az esetben, ha az örökhatározó gyermekei vagy azoknak egy része az előbbi házasságából származtak, az özvegyet a férjének ősi javaiból és nem az utolsó házasság idejében keletkezett szerzeményből özvegyi tartás fejében csak egy gyermekrész illeti, — csupán a volt jobbágyokra vonatkozik, ellenben nem nyer ez a szabály alkalmazást a városi polgárookra és a nemesi rendhez tartozókra, amely utóbbiakkal a honoratiorok is egy tekintet alá esnek. Az utóbbiak özvegyei az özvegyi haszonélvezeti jogukban a korábbi házasságból származott gyermekek részéről is csak annyiban korlátozhatók, amennyiben a vagyoni jövedelmé meghaladja az özvegy illő eltartását. (Curia P. I. 1452/1926. 1927 szeptember 15-én.)

954 **A 40** **Kötelesrészt sértő ajándékozás értéke.** A kötelesrész kiszámításánál a kötelesrészt sértő ajándékozásnak az ajándékozáskori értéke irányadó. Ha a vagyon értéke időközben a gazdasági viszonyok eltolódása és más, a megajándékozottól független körülmények miatt változott, a jelenlegi érték csak az ajándékozáskori értékre vonatkozó adatok helyességének ellenőrzésénél s a kötelesrész átértékelési mértékének meghatározásánál jön tekintetbe. (Curia P. I. 1605/1926. 1927. szeptember 22-én.)

955 **A 40** **Örökhagyó adósának letélt kötelezettsége.** Az állandó bírói gyakorlat értelmében bármely örökös kérelmére kötelezhető az örökhagyó adósa tartozásának bírói letétbe helyezésére. (Curia P. IV. 2087/1927. 1927 november 3-án.)

956 **A 41** **Betudás.** Az állandó bírói gyakorlat szerint a szülők életében valamelyik gyermeküknek előre kiadott érték ellenkező megállapodás hiányában mindkét szülő által egyenlő arányban adottnak tekintendő. (Curia P. I. 2860/1926. 1926 október 8-án.)

957 **A 41** **Özvegyi jog korlátozása.** Ha az örökhagyó végrendelettel biztosította az özvegynek a haszonélvezeti jogot, akkor a leszármazó örökösök az özvegyi jog korlátozását csak a köteles részükre vonatkozólag követelhetik és pedig annyiban, amennyiben azt az özvegyi jog legkisebb törvényes mértéke (illő tartás) megengedi.

Ezek a szabályok nyernek alkalmazást a jászkun özvegyre is, mert a jászkun statutumok az özvegyet a férje vagyonaára megillető özvegyi jog megszorítása tárgyában intézkedést nem tartalmaznak s így e tekintetben az országos jog szabályai nyernek alkalmazást. (Curia P. I. 3859/1925, 1926 október 13-án.)

958 **A 41** **Özvegyi jog.** Az özvegyi jog megszorítása csak az e tárgyban hozott ítélet jogerőre emelkedésével lép hatályba, még abban az esetben is, ha az özvegyi jog megszorítását olyan lemenő kéri, aki köteles részére van szorítva. Ezért az özvegyi jogot megszorító ítélet jogerőre emelkedését megelőző időre az özvegy a beszedett hasznokat kiadni nem tartozik. (Curia P. I. 3854/1925, 1926 október 13-án.)

959 **A 41** **Öröklésről való lemondás.** A kir. Curia jogi álláspontja szerint az alperes sem a születendő fiának nevében ennek öröklési jogáról le nem mondhatott, sem az ő lemondásának nem lehetett hatálya a születendő fiának öröklési jogára még arra való tekintettel sem, hogy ellenérték fejében mondott le.

Jogszabály ugyan, hogy ha az örökös annak folytán mond le, hogy öröklési igényére nézve ki lett elégítve, lemondása kiterjed az ő örökösére is; ez a szabály azonban nem alkalmazható a jelen esetben, amikor az alperes születendő fiának, mint a végrendeletben megnevezett örökösnek, a végrendeletben rendelt önálló öröklési jogáról van szó. (Curia P. I. 6875/1926. 1926 december 22-én.)

B) Hiteljog.

960 **B 004** **Segédszemélyzet. Szolgálati viszony.** A fellebbezési bíróság által megállapított és a peresfelek által meg nem támadott tényállás szerint az alperes közellátási szervét képező üzemnek, kereskedelmi vállalatnak, mely évenként milliárdokat meghaladó értékű árukat forgalmazott, melynek lebonyolításánál az alperes által alkalmazott magasabb- és kisebbbrangu tisztviselői- és munkás-személyzet volt foglalkoztatva, vezetője egyetemi képzettséggel bíró főnöke a felperes volt.

Mint hogy azonban a felperes által vezetendő üzem befolyó jövedelmei és kiadásai tekintetében a felperes hatásköre korlátozott, amennyiben önálló, független utalványozási joggal nem bír,

ilyen ténykörülmények mellett a felperes nem tekinthető olyan vezető- és rendelkezőállásban levőnek, akinek felmondási idejét a bírói gyakorlatban megnyilvánuló jogszabály egy évben állapítja meg, hanem az állása és munkaköre szempontjából az alperes üzeménél alkalmazott személyzet köréből kiemelkedő olyan alkalmazottnak tekintendő, akinek az állandó bírói gyakorlat — szolgálati időre tekintet nélkül is — 6 havi felmondási időt biztosít. (Curia 6562/1926. 1927 október. 7.)

961 **B 013** **Részvénytársaságok.** Valamely szerződés feltételei csak mindkét szerződő fél közös megállapodásával módosíthatók. Ebből következőleg az alperes tejipari részvénytársaság — amelynek részére egyes részvényesei a köztük létrejött szerződés alapján tejet szállítottak — a tejszállítási szerződés feltételeit pusztán egyoldaluan közgyűlési határozattal nem módosíthatta olyképen, hogy az alperes részvénytársaság a tejet szállító részvényeseknek — köztük a felperesnek — a tejért járó vételár meghatározott részét az említett részvényesek részéről az alperes részvénytársaság részére nyújtott — és az 1926 április 24-én hozott közgyűlési határozat szerinti részletekben visszafizetendő — kölcsönképen visszatárhathja. Ily közgyűlési határozat a tejet szállító részvényesek közül csak azokat kötelezi, akik ahhoz hozzájárultak; az anyagi joggal ellentétes tehát a fellebbezési bíróságnak az a jogi álláspontja, hogy a szóbanforgó kérdésben hozott közgyűlési határozat, mint hogy az a K. T. 174. §-a alapján megtámadva és megsemmisítve nem lett és így hatályában jelenleg is fennáll, a tejszállítási jogviszonyuk tekintetében a tejszállításra szerződésileg kötelezett azokat a részvényeseket is kötelezi, akik a határozat hozatalában részt nem vettek, illetve ahhoz hozzá nem járultak. (P. IV. 1618/1927. Curia 1927 október 5.)

962 **B 021** **Általános határozatok. Kamat.** Az, hogy az alperesek nem tiltakoztak az 1925 október 7-től 1926 január 7-ig terjedő időre 32%-os kamat fejében 3,600.000 K-nak a visszatartott 14,560.000 K összegből való levonása ellen, nem egyértelmű azzal, mintha az alperesek a törvényben megszabott mértéken felül kikötött ezt a kamatot a felperesnek megfizették volna.

E kamatra tehát nem alkalmazható az 1877. évi VIII. t.-cikk első bekezdésének a megfizetett kamatok vissza nem követelhetésére vonatkozó rendelkezése, hanem a harmadik bekezdésben foglalt az a rendelkezés, hogy a törvényben meghatározott mértéken felül bármily időtartamra előre lovont kamatok a tőkéből levont összegnek tekintetnek. (P. VII. 144/1927. Curia 1927 nov. 8.)

963 **B 02** **Keresk. Ügyletek általában. Lényeges Ügyleti feltézés.**
Az egyébként feltétlenül és érvényesen létesült ügyletis hatályát veszti, ha az ügylet a felek által ismert valamely lényeges, vagyis oly feltézés mellett kötött meg, mely feltézés nélkül az ügyletet a felek meg nem kötötték volna, a feltézés pedig tévesnek bizonyul. (P. IV. 2746/1927. Curia 1927 nov. 17.)

964 **B 021** **Általános határozatok. Kezesség. Kereskedelmi Ügylet.**
Az I. r. alperessel egyetemlegesen azért marasztalta el a kir. Curia a II. r. alperest, mert abból a tényből, hogy a C. /. alatti fedezeti váltónak szánt okiratot fellebbezésének tartalma szerint is elfogadóként írta alá, okszerűen következtethető, hogy férjével egyetemleges fizetési kötelezettséget vállalt. De az 1875. évi XXXVII. t.-c. 270. §-a értelmében is egyetemleges kötelezettség terheli, amennyiben az I. r. alperesnek az az ügylete, amellyel az általa bérelt üzletet megvette, mint bérleti viszony alapján fennállott kereskedelmi üzletének folytatását célzó ügylet az I. r. alperesre nézve kereskedelmi ügyletnek tekintendő, kereskedelmi ügyletből eredő kötelezettségért történt kezességvállalás pedig a kezesre nézve az adóssal egyetemleges kötelezést von maga után. (P. I. 5554/1926. Curia 1927 dec. 21.)

965 **B 03** **Vétel. A K. T. 356. § 2-ik pontja alapján érvényesített**
árkülönbözet meghatározásánál nem a rendeltetési helyen, hanem a teljesítési helyen volt piaci ár veendő alapul. (P. IV. 2806/926/61. sz. Curia 1926 december 17.)

966 **B 03** **Vétel. „Abnehmen“ szó értelme. A német „Abnehmen”,**
„Abnahme” kifejezésnek a kereskedelmi forgalom következetesen használt jelentőséget nem tulajdonít, — amennyiben ezekkel nem csupán a tényleges átvételt, hanem általában a vevőnek a szerződés teljesítésére irányuló bármely cselekményt, — tehát a többi közt a „behívást” is szokta megjelölni. (Lásd Staub Kommentárjának II. köt. 18. lapját.) Oly esetben, ha a használt kifejezésnek a kereskedelmi forgalomban következetesen használt jelentősége nincs, a felek valódi szerződési akaratának megállapításánál a kötlevel tartalmán kívül a feleknek esetleg azt megelőzőleg tett nyilatkozatai, valamint későbbi ténykedései és magatartása is figyelembe veendőek és emellett az okiratok magyarázatára vonatkozó anyagjogi szabályok is alkalmazandók. (P. IV. 2810/926/22. Curia 1926 december 17.)

967

B 03

Vétel elállás. Abból a tényállásból, hogy a peres felek közt létrejött adásvételi ügylet -teljesítése iránt négy évet meghaladó ideig a felek egyike sem tett semmiféle lépést, — a felebezési bíróság az ítéletében előadott helyes indokok alapján, a bírói gyakorlatnak megfelelően vonta le azt a következtetést, hogy a felek az ügylettől kölcsönösen elálltak, hogy tehát alperes a felperestől felvett vételár-előleget az előbbi állapot helyreállításaképp visszatéríteni köteles s alperesnek a kölcsönös elállás folytán már egészben megszünt ügylet nem teljesítése miatt felperes irányában kárkövetelése sincs. (P. VII. 5843/926/16. Curia 1926 december 22.)

968

B 3

Kényszeregyesség. I. Ha a hitelező a megállapodás értelmében esetleg valamivel rövidebb idő alatt jutott is a követeléséhez, ez a rövidebb fizetési határidő, szemben azzal, hogy ez a hitelező bejelentett követelése egyezségi quotájának a fentiek szerint még csak $\frac{2}{3}$ részét sem kapta meg, nem tekinthető az 50. § ellenére adott olyan külön kedvezménynek, amely okul szolgálhatott volna az alperesek által kötött kényszeregyesség jóváhagyásának az 54. § 1. pontja alapján való megtagadására s így alapja lehetne a 64. § szerinti hatálytalánításnak.

II. Nem szolgálhat alapul a kényszeregyesség hatálytalánítására a valódiságra nem vitás A $\frac{1}{3}$ alatti okirat tartalmából megállapítható az a körülmény sem, hogy a 30,000,000 K megfizetése tekintetében mindkét alperes neje kezességet vállalt, mert kényszeregyességi hányadon lényegesen alul maradó kielégítésre tekintettel, a nevezett hitelezőnek előnyben részesítése *mén abban az esetben sem volna megállapítható, ha az alperesek a 30,000,000 osztrák koronát nem csupán kezességgel biztosítják, hanem a megállapodás létesítésekor nyomban ki is fizetik.* (P. VII. 2376/926/16. Curia 1926 december 22.)

969

B 3

Kényszeregyesség. A külön kielégítési alapul szolgáló ingó dolgokat az utóbb folyamatba tett csődön kívüli kényszeregyességi eljárás költségeiből a dolog természete szerint, de a csődtörvény 55. §-ának analogiájára figyelemmel is csupán a kényszeregyességi eljárásba bevont tömegnek ezen külön kielégítési alapra eső tartozásai és költségei terhelik; az ezek levonása után fennmaradó külön kielégítési alapot képező ingó vagyron árverési vételára azonban már az illető zálogos hitelezőket illeti a foglalások sorrendjében. (Pk. V. 4679/1927 Curia 1927. nov. 3.)

C) Perjog.

970

C 00

Hatáskör hadi célokra történt foglalásból származó Igényeknél. (Ppé. 33. §.) Az 1912. évi 68. t.-c. 33. §-ának az 1922. évi 3-ik t.-c. 20. §. végbekezdésében foglalt rendelkezéssel való egybevetéséből, úgy nemkülönben a 4050/1920. és 6649/1924. M. E. sz. rendeletek tartalmából a magyar kir. Curia azt állapítja meg, hogy a kir.

kinestárnak, hadi célokra történt foglalásából származtatható megtérítési és azzal egy tekintet alá eső birtokba bocsátási igényeket bírói uton érvényesíteni nem lehet. (Curia 1928 okt. 28. — P. V. 7233/1925. sz.)

971 **C 09** **Választott bíróság.** A választott bírósági szerződés, mint a bírói hatáskört megállapító általános jogszabályok alól kivételt alkotó megegyezés, kiterjesztően nem értelmezhető. A választott bíróság hatásköre tehát nem terjeszthető ki sem más személyre, sem más ügyre, mint akire és amely ügyre vonatkozóan az a választott bírósági szerződés tartalma szerint kikötöttet. (Curia 1926 nov. 9. — P. II. 6520/1926. sz.)

972 **C 09** **Választott bíróság.** A Pp. 767. §-a a választott bírósági szerződés érvényességét írásbeli alakhoz köti. Ebből önként folyik, hogy a szerződés tartalma tekintetében kizárólag az a mérvadó, ami az írásban bennfoglaltatik. Az tehát, ami abban nincs benn, a szerződő feleknek más adatok vagy bizonyítékok alapján esetleg megállapítható ügyleti akarata belemagyarázása útján nem pótolható. (Curia 1926 október 27. — P. IV. 5168/1925. sz.)

973 **C 09** **Választott bírósági kikötés értelmezése.** A szerződés szerint az ebből a társas viszonyból eredő vitás kérdések választott bíróság döntése alá tartoznak, a választott bíróság tehát a társas viszonyból eredő vitás kérdéseken kívül semmiféle más kérdést döntése alá nem vonhat s így a fentebb megjelölt társasági szerződés érvényességének elbírálásával olyan kérdés felett határozott, amely a választott bíróság elé utalva nem volt s amely kérdés felett éppen ezért nem is dönthetett. (C. 1926. ápr. 15. P. IV. 2926—1925/14. sz.)

974 **C 1** **Végrehajtás külföldi pénznem iránt.** A végrehajtási eljárás rendén a végrehajtató hitelező az idegen pénznemben való fizetést csakis annyiban szorgalmazhatja, amennyiben a marasztalási összeg a végrehajtás foganatosításakor a végrehajtást szenvedettnél a megítélt idegen pénznemben valósággal meg is találtatik; ellenkező esetben a végrehajtatonak csak arra nyílik joga, hogy a pénzforgalomban rendes árfolyammal bíró áruként tekintett idegen pénznem megvételéhez szükséges összeg behajtásával az országos pénznemben nyerjen kielégítést. (Curia P. V. 3730/1926. sz. 1927 jun. 7-én.)

975 **C 1** **Sorrendi tárgyalás költsége.** A végrehajtási törvény nem tartalmaz oly intézkedést, amely szerint a kielégítési sorrend megállapítása iránti eljárás keretében kifogást emelt hitelezők, a másik hitelező javára költségben volnának marasztalhatók. (Curia 1926 november 4. — Pk. V. 7227/1926. sz.)

ESETTÁR.

Szerkesztik:

Dr. Huppert Leó, ifj. Dr. Nagy Dezső

és

ifj. Dr. Szigeti László.

A) Magánjog.

976 **A 10** A szerződés tartalma a szerződő feleknek azt a kölcsönösen kifejezett akaratát teszi felismerhetővé, hogy felek a házasság bírói felbontása esetén a vétkesség kérdésétől s ennek mibenlététől függetlenül kívánták vagyoni viszonyaikat a szerződés értelmében rendezni.

977 **A 11** **Közszerzemény.** A házasság tartalma alatt visszerthesen szerzett vagyon abban az esetben is közszerzemény, ha a szerzés alapja csupán az egyik házastársnak tevékenysége vagy külön vagyona volt és — amennyiben a szerzett vagyon ingatlan — ha azt kizárólag az egyik házastárs tulajdonául jegyezték is be.

Az, hogy az alperes elhalt férje állítólag munkaképtelen volt s mint ilyen a szerzésben nem vett részt, másrészt hogy a szerzés alapja állítólag az alperes külön vagyona és kereső tevékenysége volt, az előrebocsátott jogszabálynál fogva a kérdés eldöntését nem befolyásolja. (Curia P. I. 4751/1925.)

978 **A 12** **Szülőtartás.** Mindaddig, amíg a férj — jóllehet végrehajtás útján — a felperessel szemben tartási kötelezettségének eleget tesz, az anya a gyermekei ellen a törvénynél fogva, avagy azért, mert a tartásra kötelezett vagyonát a gyermekeire átruházta, tartásdíj iránti igényvel fel nem léphet. (Curia P. III. 3251/1926.)

979 **A 22** **Bejegyzés megtámadása eredeti érvénytelenség okából.** Minden kereset és így a törlési kereset is csak anyagi jog oltalmára szolgál, és egymagában az a tény, hogy a telekkönyvi bejegyzés akkor még nem hatályos szerződés alapján eszközöltetett ki, a bejegyzést eredeti érvénytelenség okából sikerrel megtámadhatóvá még nem teszi, — s ha nem teszi azzá különösen akkor, — ha a szerződés közben hatályossá vált, minthogy a fennebb kifejtettek szerint az érvényesnek elismert szerződés alapján bekebelezett nyilvántartási jog a szerződő felperesnek nyilvántartási jogait nem sérti.

A telekkönyvi rendtartás értelmében pedig valamely bekebelezést eredeti érvénytelenség miatt megtámadni és annak kitörlését követelni csak az jogosult, akit a bekebelezés telekkönyvi jogaiban sért. (Curia P. VI. 1505/1927. 1927. november 24-én.)

980 **A 303** **Turpis causa.** A törvényes házasságban lévő férfival ágyasági viszony létesítése és fenntartása maga a házassági életközösség visszaállításának tartós akadályaként a házasság felbontására is irányulónak lévén tekintendő, az erkölcsi közfelfogás szerint ez mindenkor a jó erkölcsökbe ütközőnek tekintendő.

A jó erkölcsökbe ütköző viszonyból folyólag e viszony tartamán az egyik felet ért erkölcsi és vagyoni hátrány kiegyenlítéseként követelt kártalanítás, mint a jó erkölcsökbe ütköző követelés pedig bírói jogsegélyben nem részesíthető. (Curia P. III. 798/1927. 1927 november 24-én.)

981 **A 303** **Turpis causa.** Ugy a házasság felbontására irányuló kölcsönös megegyezés, mint az a megállapodás, amely szerint valamelyik házasság fél arra kötelezi magát, hogy a megindítandó házassági bontóper ellen bizonyos jogvesztés terhe alatt akadályokat gördíteni nem fog, az erkölcsi fogalmakba ütközik és joghatályosnak el nem ismerhető.

Ám a kétoldalú turpitudoval terhelt ügyletből kapott szolgáltatást az általános anyagi jogszabályok értelmében csak abban az esetben kell visszaadni, ha megtartása a hozzájutott felet a másikkal hátrányára méltánytalanul gazdagítaná. (Curia P. III. 6745/1926. 1927. november 24-én.)

982 **A 308** **Kezes kötelezettsége.** A kezes csak saját nyilatkozatának tartalma szerint felelős, felelőssége nem terjed ki többre, mint amennyire kifejezetten kötelezettséget vállalt. Aki tehát megszorítással vállalt valamely kötelezettségért kezességet, akkor kötelezettségét nem lehet kiterjeszteni azon a határon túl, amelyet annak a nyilatkozatában szabott. (Curia P. VII. 1677/1926.)

983 **A 311** **Kölcsön valorizációja.** Alperes az 1912. év folyamán felvett 600 forint készpénzt a felperestől kapta kölcsön, amelynek visszafizetésére felperes az alperest sokszor felszólította, de alperes a kiegyenlítést csak ígérette s azt mindeztől nem teljesítette.

Az alperes ezek szerint, mint késedelmes adóst, a késedelem folyamánként a pénz elértéktelenedéséből származó hátrány megtérítésének kötelezettsége is terheli, — a felperes kereseti kérelme tehát annyiban is jogos, amennyiben követelésének valorizált értékben való kiegyenlítését kéri. (Curia P. III. 3830/1926.)

984 **A 311** **Kölcsön valorizációja.** A kölcsönügyletre vonatkozó jogszabályok értelmében a kölcsönvevő a kölcsönvett helyettesíthető ingó dologból ugyanazon nemben és minőségben ugyanannyit tartozik visszaadni, mint amennyit kölcsönvett. Készpénzkölcsönre vonatkoztatva, ez annyit jelent, hogy az adós a kölcsönvett összeget olyan értékben tartozik visszafizetni, mint amely értékkel az a kölcsönadás idején birt.

Minthogy tiltó jogszabály nem áll fenn a kölcsönkövetelések átértékelése tekintetében — a felelősségi bíróság nem sértett jogszabályt

azzal, hogy a kölcsönkövetelést átértékelve ítélte vissza. (Curia P. VII. 2309/1926.)

985 **A 311** **Valorizáció.** Anyagi jogszabályt sértett a felebbezési bíróság azzal, hogy az átértékelés kezdő időpontjával nem a szerződéskötés napját, hanem az esedékesség s illetve a fizetés elmulasztásának a napját vette alapul;

egyrészt, mert az átértékelés alapja nem a késedelem, hanem az egyenlő értékkeserülés elve, ami helyesen csak akként alkalmazható, ha a vételár a szerződéskötés időpontjában fennállott érték szerint vétetik számításba. (Curia P. II. 4724/1926.)

986 **A 311** **Kölcsön valorizációja.** Kölcsön átértékelésének a bírói gyakorlat szerint csak akkor van helye, ha az adóst a fizetésben vétkes késedelem terheli, vagy ha a kölcsönnek értékálló javakba fektetése által gazdagodott. (Curia P. II. 6288/1925.)

987 **A 311** **Átértékelés engedményezés esetén.** Mivel az engedményesnek az engedményezőnél nincsen több joga: az átértékelés összegszerű megállapításánál nem az engedményesnek és az adósnak, hanem az engedményezőnek és az adósnak viszonyait kell figyelembe venni: (Curia P. VI. 5656/1926. 1927. december 14-én.)

988 **A 313** **Kényszer.** A büntető eljárás alá nem vont IV. r. felperesnek és a letartóztatva volt I–III. r. felperesek sorsa felett érzett aggodalma nem tekinthető oly lelki kényszernek, amely IV. r. felperesnek szabad akaratelhatározását kizárta volna s alapul szolgálhatna arra, hogy az A) és G) alattiban foglalt megállapodás, illetőleg az ezekben történt kezességvállalás a IV. r. felperesre vonatkozóan is érvényteleníttessék. (Curia P. VII. 2605/1926.)

989 **A 314** **Gazdasági lehetetlenítés.** Az alperes által vitatott gazdasági lehetetlenülés nem forog fenn. Ennek szabályai ugyanis a bírói gyakorlat értelmében csakis az áruszállításra köteles eladó javára alkalmazhatók, mert gazdasági lehetetlenülés bekövetkezéséről csak akkor lehet szó, ha a vételügylet tárgyául szolgáló áruk értéke a teljesítésre kitűzött határidőben a kikötött vételár összegét aránytalanul meghaladó mértékben emelkedett, ez az értékelkedés pedig csakis az eladó gazdasági helyzetének megvédése szempontjából indokolja a szállítási kötelezettség megszüntetését, amiből okszerűen következik, hogy a vételár fizetésére kötelezett vevő ezekre a jogszabályokra sikerrel nem hivatkozhatik. (Curia P. IV. 5472/1925.)

990 **A 35** **Nyugdíj.** A nyugdíjfizetési kötelezettség az állandó bírói gyakorlat szerint a munkaadót mint közvetlen és a nyugdíjintézzettel egyetemlegesen kötelezett adóstársat abban az esetben is terheli, ha az alkalmazottai nyugdíjigényének kielégítésére önálló jog-

alanyisággal bíró nyugdíjintézetet létesít. A nyugdíj követelésére jogositott tehát nyugdíjának a fizetését közvetlenül a munkaadótól is követelheti és ezt az igényét a munkaadó mint egyetemlegesen kötelezett adóstárs ellen per után a nyugdíjintézet perbevonása nélkül is jogosult érvényesíteni. A felebbezési bíróság ennél fogva nem sértett jogszabályt azzal, hogy alperest a felperes felemelt nyugdíjának a fizetésére kötelezte anélkül, hogy felperes az alperes nyugdíjintézetét perbe vonta volna. (Curia P. I. 2621/1926.)

991 **A 351** **Ingtalan adásvétele.** A más nevén álló ingatlannak eladására feljogosító meghatalmazásnak írásba foglalása az ügylet érvényessége szempontjából nem szükséges; következtetésként alperes a felperes ingatlan jutalékát közokiratba foglalt és hitelesített meghatalmazás nélkül is eladhatta. (Curia P. V. 4440/1925.)

992 **A 351** **Adásvétel.** Az állandó bírói joggyakorlat értelmében, ha a vevő a megvett árut az eladótól kifogas nélkül átvette, őt terheli a bizonyítás abban a kérdésben, hogy az áru minőségi hiányban szenvedett. (Curia P. VI. 3495/1926.)

993 **A 352** **Visszterhes ajándékozásnál.** A jogügylet visszterhes voltának megállapításánál úgy az átruházott vagyonnak, mint az átvállalt adósságnak ügyletkötés kori értéke s illetve összege mérvadó, mivel ajándékot csak az az értéktöbblet képez, amelyet a megajándékozott az ügyletkötés alkalmával ellenszolgáltatásán felül kapott. Ennél fogva mellékes az a kérdés, hogy az átvállalt tartozás törlesztéses kölesőn volt-e, előnyösen lehetett-e törleszteni és miként nyert az kiegyenlítést. Jelentőséggel csak az adósságnak átvállalt összege bír, mert ennyivel apadt az ajándék értéke. Tekintet nélkül arra, hogy az később mily arányértékű összeggel nyert kiegyenlítést, mert az ajándékérték meghatározásánál az átvállalt tartozás átvállalás kori értékében veendő figyelembe. (Curia P. I. 874/1926.)

994 **A 352** **Ajándékozás halál esetére.** Az anya részéről történt ajándékozásnak a közte s az örökgyógyó közt fennállott vérségi kapcsolat volt az alapja, aminél fogva okszerűen csak azt lehet feltenni, hogy az anya az ingókkal csak az örökgyógyót s nem ennek nejét is kívánta megajándékozni, amivel szemben az alperes tartozott bizonyítani, hogy az ajándékozás az ő részére is történt. (Curia Pp. I. 2199/1924.)

995 **A 353** **Üzem körében történt baleset nyugdíjigénynél.** Helyes a felebbezési bíróságnak az a jogi álláspontja, hogy a munkásnak az üzembe vezető uton munkába menetele és a munkából hazatérése az üzem érdekében teljesített munkának tekintendő, tehát az a baleset is, melyet a felperes férje akként szenvedett, hogy a gyárból hazaindulva, a gyár udvarán, amikor valakinek köszönni akart, a kezét

egy gyári munkásnak az ételhordó ládjába ütötte, a felperes férjét hivatalos működése körében és annak következtében ért balesetnek tekintendő.

Amennyiben tehát a felperes férjének az elhalálózása ennek a balesetnek volt a következménye, felperes az alperesek nyugdíjszabályzatának 15. §-a alapján a nyugdíj fizetését alperesektől jogosan követelheti. (Curia P. II. 4422/1926.)

996 **A 354** **Haszonbérlo hadbavonulása.** A személyes gazdálkodásra kötelezett haszonbérlonek a hadbavonulása pedig — a fontebb felhivott körülményekre tekintettel — jogszerű ok és alap arra, hogy a haszonbérlo a haszonbérleti szerződésben vállalt kötelezettségei alól mentesüljön. (Curia P. VI. 5431/1927.)

997 **A 354** **Bérfizetés és bérbeadó szerződés szegése.** Jogszabály, hogy a bérbeadó köteles a bérbeadott dolgot a szerződésszerű használatra alkalmas állapotban a bérlo használatába bocsátani és gondoskodni, hogy a dolog a bérlet egész ideje alatt szerződésszerűen használható maradjon.

Ugyancsak jogszabály, hogy abban az esetben, ha a bérbeadott dolognak valamely kikötött tulajdonsága hiányzik, vagy később elenyésszik, vagy ha a dolognak az átengedéskor oly hibája van, mely azt a szerződésszerű célra használhatatlanná teszi, vagy használhatóságát számba vehetően csökkenti; vagy ha ily hibája a bérlet ideje alatt áll elő: a bérlo arra az időre, amíg a dolog ily hiány miatt használhatatlan, bérfizetéssel nem tartozik. (Curia P. VI. 7348/1926.)

998 **A 355** **Szolgálati szerződés vasutnál.** Az 1914 : XVII. t.-c. 54. §-a a létszámból törlés előfeltételül a szolgálatból való igazolatlan kimaradást irván elő, nem vonhatja maga után a létszámból való törlést az a körülmény, hogy a betegsége által a szolgálatban gátolt alkalmazott betegségének tartama alatt a vasutnál való jelentkezést elmulasztja. (Curia P. II. 4857/1926.)

999 **A 355** **Szolgálati szerződés és családi kapcsolat.** A birói gyakorlat által állandóan követett jogszabály szerint azzal a ténnyel, hogy a családfő háztartásában élő családtag a családfő gazdaságában dolgozik, — külön díjazás ígérete vagy kikötése nélkül — a családfő és a családtag között szolgálati jogviszony nem létesül s a családtag munkája az általa a családfő háztartásában élvezett ellátással kiegyenlítettnek tekintendő. (Curia P. II. 5845/1925.)

1000 **A 38** **Kártérítési járadék felosztása.** Az a gyakorlat, hogy a kártalanítási összeg az özvegy és a kiskorú gyermekek közt $\frac{2}{3}$ és $\frac{1}{3}$ arányban osztandó meg. (Curia P. VI. 7648/1925.)

1001 **A 38** **Baleseti kártérítés mérve.** A gazdasági szakértő peres felek által a perben nem kifogásolt szakvéleményében, a konvenció gazdasági cselédeknek az évi keresményét illetőleg adott véleményyt.

Felperes az ellenkezőt nem is vitatta, de a kiskorúnak a baleset-kori életkorát (13 év) tekintve nyilvánvaló is, hogy az a baleset idején ilyen alkalmazásban nem állott.

Felperes kártalanítási járadékának a meghatározásánál tehát nem a conventiós gazdasági cselédek illetményei, hanem a földmiveléssel foglalkozó női munkásoknak átlagos keresete a mérvadó. (Curia P. VI. 7056/1925.)

1002 **A 39** **Elismerés és jogtalan gazdagodás.** Az anyagjogi szabályok értelmében az adós tartozás-elismerés esetén is az elismerésből folyó kötelezettsége ellen az elismert kötelem fenn nem állása miatt, amennyiben az alaptalan gazdagodás visszakövetelésének előfeltételei fennforognak, kifogást tehet. (Curia P. IV. 945/1926.)

1003 **A 39** **Alaptalan gazdagodás.** Az értékesítésnél jóhiszeműen eljáró alperes a birtokából elkerült idegen valutát a felperes részére visszaszerezni és ezután a felperesnek mást s esetleg többet visszaadni, mint ami az ő vagyonában az értékesítés után megmaradt, az irányadó anyagi jogszabály szerint nem tartozik. (Curia P. VII. 1106/1926.)

1004 **A 40** **Jász-Kun-Statutum érvényességli köre.** A m. kir. Curianak a Polgári jogi határozatok tárába 405. sorszám alatt felvett P. I. 2683/1916. számú elvi jelentőségű határozata szerint a Jász-Kun Statutumban lefektetett jogszabályok ezidő szerint nem a Jász-Kun nemzetségből származók személyéhez fűződő kiváltságos jogot, hanem az egész Jász-Kun kerületre kiterjedő területi jogot foglalnak magukban.

Ez a jogszabály — annak helyes értelme szerint — azt jelenti, hogy a Jász-Kun-Statutumok nem csupán olyan egyénekre nyerneek alkalmazást, akik Jász-Nagy-Kun szülőktől származtak, hanem olyanokra is, akik származásuk szerint nem voltak jászok vagy kunok, azonban a Jász-Kun kerülethez tartozott valamely községben utóbb községi illetőséget nyertek s már a Jász-Kun kerületben laktak, amikor házasságot kötöttek. (Curia P. I. 3973/1925.)

1005 **A 40** **Közszerzemény.** Annak megbirálásánál, hogy a nőnek pusztán a házassági életközösségnél fogva van-e igénye közszerzeményre, rendszerint a férjnek a házassághoz kötés idejében volt személyi állapotát kell irányadóul venni. (Curia P. I. 3973/1925.)

B) Híteljog.

1006 **B 021** **Ált. határozatok. In Integrum restituito.** Alaptalan az alperesnek az a felülvizsgálati panaszja, hogy neki (az alperesnek) joga kell, hogy legyen a felpereseket hasonló minőségben és értékű ingókkal természetben kártalanítani, ha elveszett ingóikat egyedileg visszaadni nem is tudná; mert felperesek az alperes őrizetére bízott ingókért, amennyiben ezeket az ingókat természetben vissza nem kaphatják, mást, mint azoknak bizonyos időpontban volt készpénzbeli egyenértékét az ezen tárgyakért felelős alperestől elfogadni nem tartoznak. P. VII. 1889/926/50. sz. Curia.)

1007 **B 021** **Keresk. Ügyletek Ált. határozatok. Késedelem.** Helyes a felelbezési bíróságnak az a jogi döntése, amely szerint a felperest a részvények árfolyamkülönbségére alapított kereseti kérelmével elutasította, mert a dologszolgáltatásra kötelezett adós késedelem esetén nem tehető a véletlen közrehatása folytán előállott olyan kárért felelőssé, amely kellő időben való teljesítés esetén is bekövetkezett volna. Már pedig az értékpapírok említett árfolyamvesztése akkor is beállott volna, ha az alperesek az értékpapírokat kellő időben kiszolgáltatták volna, — az pedig, hogy a felperes a részvényeket esetleg még árfolyamuk csökkenése előtt eladhatta volna, oly eventualitas, amely kiszámíthatatlanságánál fogva sem szolgálhat kármegállapítási alapul. (P. IV. 1103/926/14. Curia.)

1008 **B 023** **Kereskedelmi Ügyletek teljesítése. Kártérítés időpontja.** A bírói gyakorlat által követett szabály, hogy a kár mérvének meghatározásánál az ingó elveszéséről való értesítés időpontja az irányadó.

Az alperes a felperestől kapott: két darab ponyva tekintetében E./ alatti levéllel 1920. évi december hó 20-án, a szénaprés tekintetében az F./ alatti levéllel 1921. évi április hó 14-én értesítette a felperest, hogy ezen ingók a birtokából kiestek, azokat visszaadni módjában nem áll. továbbá a perben sincsen semmi adat, hogy az említett ingók a fennebbi értesítések idejében az alperesnél még meg lettek volna és csak később kerültek ki a birtokából.

Ehhez képest a két katonai ponyvának 1920. évi december hó 20-án, a szénakéziprésnek pedig 1921. évi április hó 14-én fennállott értéke megtérítéséhez van a felperesnek jogos igénye.

Felperesnek az 1925. évi április hó 18-án megtartott tárgyaláson az akkori érték alapul vételével történt kárfelszámításában, mint nagyobbban az említett összegek valorizációja iránti igény is bennfoglaltatik.

Ez az igény jogos, mert a kártérítési követelésnek a fennebbi időpontokban beállott esedékességével a korona időközi nagyarányu értékromlása folytán a bírói gyakorlat értelmében valorizációnak van helye.

Az átértékelés mértékét illetően alperesnek a követelés alapjával szemben-nem jóhiszemű védekezése folytán a koronaromlás következmé-

nyének kivételes körülmények fennforgása nélkül rendszerint alkalmazandó egyenlő arányu megosztásától való eltérés mutatkozott, az adott esetben indokoltnak s ezért és mert másfelől a tapasztalat szerint a pénzromlás mindenkit sújtott és így felperesnek sem állott volna módjában a kártérítés összegét a pénzromlás következményétől egészen mentesíteni, a kir. Curia a valorizáció aránykulcsát 75%-ban határozta meg. (Curia, P. IV. 2923/1926.)

1009 **B 023** **Ker. Ügyletek teljesítése. Devlisa.** A felebbezési bíróság itt is elfogadott jogi álláspontja mellett közömbös az, hogy az alperes megkísérlte a Deviza Központtól dollárok igénylését, azonban a Deviza Központ nem bocsátott dollárokat az alperes rendelkezésére, hanem e helyett német márkákat engedélyezett, mert ez a körülmény az alperes szerződési kötelemén nem változtat. (P. VII. 1072/926/17. Curia.)

1010 **B 024** **Valorizáció. Kétoldalú turptitudo.** Abból a megállapított és meg nem támadott tényből, hogy felperes a keresetében megjelölt összegeket az alpereseknek oly célból adta át, hogy azokat üzleti befektetésekre használják fel, amely üzletekből származó hasznon azután mogosztozkodnak; valamint abból a szintén meg nem támadott tényből, hogy alperesek a felperes hozzájárulásával ezeket az összegeket a 3678/1917. M. E. számú rendelet hatályban léte idejében és anélkül, hogy az alkalmi egyesülésbe lépett peres felek a közszükségleti cikkek közé tartozó bor beszerzésére a rendeletben előírt hatósági engedéllyel birtak volna, a közös borüzletbe fektették s ennek folytán a nagyobb tételekben vásárolt borokat ugyanilyen, vagy hasonló tételekben nem közvetlenül a fogyasztók részére adták tovább, vonatkozó indokai alapján helyes a felebbezési bíróságnak az a jogi következtetése, hogy a szóban forgó ügyletek az idézett rendelet és az 1920. évi XV. törvénycikk tilalmába ütköznek. Minthogy pedig a tiltott ügyletek semmisek: a felebbezési bíróságnak az a jogi döntése, hogy felperes ezekből az ügyletekből folyóan az alperesektől sem teljesítést, sem pedig kártérítést nem követelhet, hanem csupán az előbbi állapot helyreállításakép a közös borüzletbe fektetett összegek visszafizetését igényelheti, anyagi jogszabályt nem sért.

Részben alapos ellenben a felperesnek a visszatérítés mérvére vonatkozó panasza. Ennél ugyanis nem hagyható figyelmen kívül a korona időközi elértéktelenedése, miért is felperes a neki visszajáró pénzösszegnek megfelelő átértékelésére tarthat jogosan igényt. Minthogy pedig a perben oly adat merült fel, amely az adott esetben indokoltá tenné a bírói gyakorlatban kialakult attól az elvtől való eltérést, mely szerint a felek a koronaromlásból előálló hátrányt rendszerint egyenlő arányban tartoznak viselni, ezért a m. kir. Curia az összegszerűleg különben nem vitás kereseti összegeknek 50%-os valorizálását ítélte meg a felperes részére. Az alperesek részéről időközben teljesített fizetések ugyanigy átértékelten számítandók be a felperes követelésébe, kivéve az 1924. évi május hó 8-án teljesített, 13,000.000-os fizetést, miután e naptól kezdve a magyar korona értékében

lényegesebb változás nincsen, a kir. Curia ezt a tételt névértékében rendelte el beszámítani. (Curia, P. IV. 3044/1926.)

1011 **B 024** **Valorizáció. Késedelem és vétkekesség.** A fizetési késedelemből folyó felelősség mellett a kölcsönös követelések átértékelése szempontjából közömbös az, hogy terhelte-e vétkekesség vagy rosszhiszemőség a fizetésben késedelmes felet, mert az átértékelésnek nem az adós vétkekessége, rosszhiszemősége az alapja, hanem — a fentiek szerint — a korona értékének időközi csökkenése. (Curia, P. 3461/926.)

1012 **B 024** **Valorizáció. Kezdőpontja és mértéke.** Az anyagi joggal ellentétesen döntött a felebbezési bíróság, midőn a felperesnek a keresetében megjelölt kétrendbeli törke- és kamatkövetelésére nézve az átértékelés kezdőpontját 1921. évi július hó 26. napjában állapította meg; jöllehet a követelések egyike 1919. évi április hó 5-én, másika pedig 1919. évi május hó 7-én vált esedékessé. A követelések átértékelésének a magyar pénz árfolyamának csökkenése az alapja és az adós a hitelező követelésének az ezzel az árfolyamcsökkenéssel kapcsolatos értékvesztéséért annyiban felelős, amennyiben az értékvesztés késedelmenek ideje alatt következett be. Már pedig az alperes által hivatkozott 12.000/1915. I. M. E. számú rendelet csak a bíróság részére szab meg eljárási rendelkezéseket arra nézve, hogy ítéletében megfelelő esetben a törvényben megszabott teljesítési határidő meghosszabbítását mondhatja ki, — nem tartalmaz azonban olyan intézkedést, amely a kereskedelemügyi m. kir. miniszter 3. / . alatt csatolt és az idézett rendelet 11. §-ának 2-ik pontja alá eső bizonyítványával is egybevetve, az alperes részére kormányhatóságilag adott fizetési halasztásnak — moratóriumnak — lenne tekintendő. Ennélfogva az alperes fizetési késedelme tartozása esedékességének fentebb említett időpontjaitól kezdve megszakítás nélkül fennforog. Ehhez képest az átértékelés kezdő napjául az esedékeségnek említett időpontjait kellett megállapítani.

Ellentétes az anyagi joggal a felebbezési bíróságnak az a döntése is, hogy a magyar korona árfolyamcsökkenésével kapcsolatosan a felperest érő vagyoni hátrányt egészben az alperes terhére rőtta. A pénz értékének csökkenése ugyanis a felektől független általános gazdasági válság következménye volt s így ennek a követelések elértéktelenedésében mutatkozó hátrányát a hitelezőnek és adósnak az eset körülményei szerint megállapítandó arányban közösen kell viselni. Az említett arányt pedig a m. kir. Curia arra való tekintettel, hogy az alperes vasuti vonaljai előbb az elleneséges megszállás, utóbb azoknak más állam területéhez csatolása következtében el vannak vonva kezelése alól s így azok jövedelmei felett szabadon nem rendelkezhetett és ekként fizetési késedelme méltányos elbírálást érdemel: az alperes terhére 30%-ban állapította meg.

Igaz ugyan, hogy az alperes a felebbezési bíróság ítélete ellen felülvizsgálati kérelmet nem terjesztett elő s így az átértékelésnek a felebbezési bíróság ítéletében megszabott mértéke megtámadva nincsen. Ámde ez a körülmény a jelen esetben az átértékelés mértéke tekintetében irányadó

fentebb említett anyagi jogi szabálynak érvényesülését nem zárja ki, mert abból, hogy az alperes a felebbezési bíróság ítéletét felülvizsgálattal nem támadta meg, csupán az következik, hogy a felebbezési bíróság által az alperes terhére megítélt marasztalási összeg le nem szállítható; már pedig a m. kir. Curia jelen ítéletében a fentiek értelmében megítélt marasztalási összeg a felebbezési bíróság ítélete szerint számított összeget nemcsak megüti, hanem meg is haladja. (Curia, P. IV. 1584/1926.)

1013 **B 03** **Vétel.** Az alperesnek megtartási joga megszűnt akkor, midőn a felebbezési bíróságnak meg nem támadott megállapítása szerint alperes a zár alól feloldott árut visszavette s noha ennek tőzsdei vagy piaci ára nincs — a 30 q árut ezután 1½ hó múlva itt Budapesten szabad kézből eladta, a 38 q kiváttatlan árut pedig bécsi telepére visszazállította s ott üzeme körében értékesítette, tehát az ügylet tárgyát képező egész árumennyiséget nem a K. T. 352. §-ában előírt módon a felperes terhére s veszélyére adta el, hanem azzal, mint sajátjával rendelkezett s így az ügylettől elállva, az ügylet kölcsönös megszüntetéséhez maga is hozzájárult; ennek folytán az eredeti állapot visszaállításának szükségessége állott be. (Curia, P. VII. 2551/1926.)

1014 **B 05** **Fuvarozás. Elévülés.** Ellentétes az anyagi joggal a felebbezési bíróságnak a kereset e részének elévülésére nézve elfoglalt jogi álláspontja, mert a vasuti áru fuvarozás tárgyában létrejött berni nemzetközi egyezmény (N. E.) 45. cikkében foglalt elévülési szabályok csak az elveszés, hiány, megsérülés vagy késedelemből származó kártérítési igényekre vonatkoznak, már pedig a felperes a most kifejtettek szerint keresetének ebben a részében nem az áru elveszése és nem is a felsorolt többi károk miatt, hanem az áru hatósági elárverezése miatt támaszt kártérítési igényt.

A felperes a második helyen említett kártérítési követelését a borküldemény elveszésére alapítja, amely — előadása szerint — részben amiatt következett be, mert az alperes őt, mint feladót a N. E. 18. cikkében foglaltak ellenére nem értesítette az áru feltartóztatásáról. Az áru elveszéséből származtatott ennek a kártérítési igénynek elévülésére nézve a N. E. 45. cikkében foglalt szabályok az irányadók, ezek szerint pedig az ily követelés egy esztendő alatt évül el; a N. E. 44. cikkének 1. pontjában megjelölt eset ugyanis nem forog fenn, mert a felperes nem szolgáltatott adatot arra, hogy az alperes a kárt csalárlásból okozta, az áru feltartóztatásáról való értesítés elmulasztása pedig a felebbezési bíróság helyes okfejtése szerint az akkori zavaros politikai viszonyok közepette vét kes gondatlanságnak nem tekinthető. Nem sértette meg tehát az anyagi jogot a felebbezési bíróság azzal, hogy a felperes eme követelésének elévülési idejét egy évi időtartamban állapította meg. (Curia, P. IV. 1572/926.)

1015 **B 05** **Üzletátruházás.** Az 1908 :LVII. t.-c. 5. §-ában foglalt rendelkezéssel szemben helyes a felebbezési bíróságnak az a jogi álláspontja, hogy az üzletátruházó ellen az átvétel után

megindult perben keletkezett ítélet jogereje az üzletátvevő alperesre nem terjed ki és hogy ebből folyóan az alperes tagadásával szemben a kereseti követelés fennállását és összepszerüségét ebben a perben a felperes bizonyítani tartozik. (P. IV. 8215/926/25. sz. Curia.)

C) Perjog.

1016 **C 00** **Hatáskör.** Örlési adószolgáltatások után árkülönbözet és túlszállítás címén megállapított összeg megfizetésére a kincstár ellen indított kereset tárgya közszolgáltatásból, tehát az adózóknak a kir. kincstárral fennálló közjogi viszonyából származó igény, amelynek ezen a jogi természetén nem változtat az, hogy az illetékes hatóság a követelés összegét megállapította.

Általános hatásköri szabály, hogy közjogi (közigazgatási jogi) jogviszonyból eredő vitás ügyek csak akkor tartoznak rendes birói utra, ha különös törvényes jogszabály oda utalja.

Ilyen rendelkezést sem az örlési adót szabályozó 1921:XXXIX. t.-c., sem más jogszabály nem tartalmaz. (Curia P. IV. 3070/1927. 1927 november 23-án.)

1017 **C 00** **Hatáskör és anyagi jog.** Nincs oly jogszabály, amely szerint a tőzsdei áruüzleti szokásoknak valamely ügyletre alkalmazása csak a tőzsdebiróság illetékességének kikötésével együtt köthető ki, nincs tehát alapja annak a felperesi felülvizsgálati álláspontnak, hogy miután a bíróság a pergátló kifogás tárgyában hozott ítéletével a tőzsdebiróság illetékességének kikötését hatálytalannak mondta ki, — ezzel érvényét veszítette a kereset alapjául szolgáló kötjegynek a tőzsdei szokások alkalmazását kikötő rendelkezése is. (Curia P. VII. 9090/1926. 1927 november 4-én.)

1018 **C 00** **A bíró kizárása.** A Pp. 59. §. 6. pontja szerint a bíró csak olyan ügyben nem járhat el, amelyben mint az alsóbíróság tagja a megtámadott határozat hozatalában résztvett; az a körülmény azonban, hogy a fellebbezési bíróság egyik tagja a P. 479/1925. számú per elsőfoku elbírálásában résztvett, bár az említett per ugyanazon végrendelet érvényessége felett folyt, ezt a bírót a jelen per másodfoku elbírálásában való részvételtől el nem zárja; mert abban a perben azon az alapon volt megtámadva a végrendelet, hogy a végrendelező elmebajban szenvedett, a jelen perben pedig azon az alapon támadta meg a felperes a végrendeletet, hogy a végrendelező kényszer hatása alatt tette. (Curia P. I. 7338/1927. 1927 december 5-én.)

1019 **C 03** **Fellebbviteli érdek.** A felperes a keresetében nem támasztott ugyan követelést az elsőbíróság ítéletének rendelkező részében megjelölt ezüstműek kiadása iránt és ezeknek követelése

a kereseti kérelemben bennfoglaltnak sem tekinthető, minthogy azonban az alpereseknek eme tárgyak kiadására való kötelezése a felperesre nem sérelmes és minthogy a felperesnek megítélt jog érvényesítése felperes tetszésétől függ, a felperes az ítéletnek erre vonatkozó rendelkezését sem támadhatja meg. (Curia P. I. 4053/1926.)

1020 **C 03** **Felfolyamodás, költségek tárgyában.** A felfolyamodó a másodbiróság végzésének azt a részét támadja, amelylyel a másodbiróság a végrehajtáskérési költség kérdésében határozott.

A felfolyamodást azért kellett visszautasítani, mert a Pp. 40. §-ának 5. bekezdése szerint a végrehajtási eljárásban is alkalmazandó Pp. 551. §-ának első bekezdése és ennek a törvényhelynek a Pp. 521. §. második bekezdésével egybevetett értelme szerint a másodbiróságnak egyedül a költséget tárgyazó rendelkezése ellen további felfolyamodásnak helye nincs. (Curia Pk. V. 6987/1927. 1928 január 24-én.)

1021 **C 04** **Sommás visszahelyezés.** A vizjogról alkotott 1818. évi XXIII. t.-c. 156. §-ának ama tartalmából, hogy mindazon ügyekben, amelyek az említett törvény szerint a vizszabályozásra, a vízhasználatra és a vizek elleni védelemre vonatkoznak, a közigazgatási hatóság illetékes; még akkor is, ha esetleg birtokháborítás történt, ami sommás visszahelyezésre adna jogot. (Curia P. V. 4907/1927. 1927 nov. 8.)

1022 **C 07** **Viszontkereset a bontóperben.** A házassági kötelék egy-séges voltánál fogva bontóperben a házasság felbontása kérdésében a keresetnek és viszontkeresetnek csak egységes és együttes elbírálása alapján lehet érdemleges ítéletet hozni, még abban az esetben is, ha a fellebbezési bíróság ítélete ellen csak egyik irányban éltek jog-orvoslattal. Az ügyet ezért a m. kir. Curia a viszontkeresetre nézve is elbírálás tárgyává tette, jóllehet a viszontkereset alapján történő bontás ellen a felek egyike se élt felülvizsgálati kérelemmel. (Curia P. III. 4772/1927. 1927 október 28-án.)

1023 **C 09** **Választott bíróság kikötése.** Az érvényesen létrejött írásbeli alapszabályok társasági szerződésnek tekintendők, hatályuk nincs a társasági tagok aláírásától feltételezve; az alapszabályok írásbeli szerződési jellegét tehát nem érinti az a körülmény, hogy azt a felperes mint társasági tag nem írta alá. Nyilván alaptalan ezért a felperesnek az az álláspontja, hogy az alperesi alapszabályoknak a választott bírósági eljárásra vonatkozó része irányában azért nem lehet joghatályos, mert az, aláírás hiányában nem tekinthető a Pp. 767. §-ában megkívánt írásba foglalt szerződésnek. (Curia P. VII. 2192/1927. 1927. november 29-én.)

ESETTÁR.

Szerkesztik:

Dr. Huppert Leó, ifj. Dr. Nagy Dezső

és

ifj. Dr. Szigeti Iászló.

A) Magánjog.

1024 **A 12** **Menytartás.** A férjnek szülei azzal a beleegyezésükkel, hogy nagy fokban hadirokkant s így súlyos testi fogyatkozásban szenvedő s csakhamar teljesen munkaképtelenné, sőt magával tehetetlenné vált fiuk, — ki önmagát s nejét eltartani képes nem volt, a házastársul vett nőt háztartásukba és gazdaságukba vitte s a fiu haláláig feleségével — a felperessel — együtt a szülőkkel tényleg közös háztartásban is éltek s a szülők az eltartásukról gondoskodtak is: a felperes eltartásának a gondját is magukra vállalták s az özvegyiségre jutott nő eltartásáról már ezen az alapon gondoskodni tartoznának, amennyiben ez vagyontalan és keresetképtelen s oly tények nyerne megállapítást, amelyekből jogszerűleg az állapítható meg, hogy az alperesekkel közös háztartásban élés és együttmaradás a felperesre nézve elviselhetlenné vált. (Curia P. III. 3122/1927. 1928 február 8-án.)

1025 **A 13** **Levél, mint jogfenntartás lejárt tartási követelésre.** Követlenül az alpereshez a tartásdíj kiegyenlítésére vonatkozólag intézett levélbeli felszólítások maguk az első felszólítás megtörténtétől kezdve még fennállott 39 havi időre esedékessé vált tartásdíjak tekintetében az ezekre vonatkozó követelés kifejezett fenntartását is magukban foglalják. (Curia P. III. 3177/1927. 1928 február 3-án.)

1026 **A 13** **Anya kereseti joga törvénytelen gyermek tartásánál.** A bírói gyakorlatban elfogadott jogszabály ugyanis az, hogy amennyiben a házasságon kívül született gyermek eltartására vonatkozó, a törvéynél fogva őt egyedül és kizárólag terhelő, sőt jogerős bírói ítélettel is megállapított kötelezettségének a természetes atya nem tesz eleget, az alapjában magát a gyermeket illető tartási követelés az őt eltartani kényszerült anyára száll át, a megítélt s már lejárt tartási követelésnek a gyermek eltartására kényszerült felperes személyes követeléseként való megítélése tehát nem sérti az anyagi jogot. (Curia P. III. 3177/1927. 1928 február 3-án.)

1027 **A 22** **Tulajdonközösség és telekkönyv.** Téves a fellebbezési bíróságnak az a jogi álláspontja, hogy a tulajdonostársaknak a tulajdonközösség megszüntetése iránti kérését, illetve igényét a természetben való tényleges megosztás megtörténte kizárja. Téves pedig azért, mert ingatlanra vonatkozóan a tulajdonközösség a tulajdonostársak között a telekkönyvben akkor is fennáll, amikor a természetben a meg-

osztás a tulajdonostársak között végleg megtörtént is, de az a telekkönyvben keresztül nem vitetett. (Curia P. V. 11/1927. 1928. február 21-én.)

1028 **A 311** **Termény-kamat.** A korona értékének fokozatos és rohamos hanyatlása idején általánossá vált az a szokás, hogy a szerződő felek az eladdig készpénzben kötelezett szolgáltatások (kölcsön, vételár, haszonbér stb.) helyett értékállóbbnak jelentkező termény (buza, rozs) szolgáltatást kötöttek ki, illetve kötelezték.

A terményszolgáltatás a pénztartozás jogi természetével birt, s arra az általános kötelmi jogszabályok nyertek alkalmazást, így a késedelmes teljesítésére vonatkozólag a pénztartozásokra alkotott jogszabályok is.

De az 1925. évi XXXVII. t.-c. által hatályban tartott 1923. évi XXXIX. t.-c. 4. §-ának második bekezdéséből is nyilvánvaló, hogy késedelmi kamat a tőketartozásra irányadó forgalmi cikk mennyiségében is megítélhető.

Mínthogy azonban ez esetben, — a felhívott törvényszakasza szerint, — a törvény 1. és 2. §-ában meghatározott kártalanításnak helye nincs, a m. kir. Curia, a felperes felülvizsgálati kérelmének részben helyet adva, — alpereseket csak 5% buza kamat fizetésére kötelezte. (Curia P. VI. 7132/1926. 1928 március 8-án.)

1029 **A 351** **Ingtatlan értékemelkedése vételnél.** A megvett ingatlan értékemelkedése a vevő új tulajdonos javára bekövetkezett oly esély, amely épp úgy nem szolgálhatna alapul arra, hogy a felperes a kötelezett vételár teljes mérvben átértékelt összegénél magasabb vételárat követelhesen az alperestől, amint nem lehet ok és alap arra, hogy a szerződéses kötelezettség nem kellő teljesítéséből az alperesre netán háramlott kár fedezetére a felperes javára betudassék. (Curia P. VI. 471/1927. 1928 január 31-én.)

1030 **A 351** **Rejtett hiba megtekintés melletti vételnél.** Helyesen fejtegette ki a fellebbezési bíróság, hogy a megtekintés melletti történt vételnél is szavatol az eladó a dolognak törvényes kellekeiért, vagyis a vételkor, illetve az átvétel idejében megvolt lényeges rejtett hibáiért; hogy tehát az alperesek is felelősséggel tartoznak a cséplőgépnél fentebb említett lényeges rejtett hibáiért. (Curia P. V. 8699/1926. 1928 február 1-én.)

1031 **A 354** **Gazdasági lehetetlenülés lakásbérletnél.** A lakások és üzlethelyiségek bérele tekintetében törvényszerűen kimondott kormányrendeletek a bérek megállapítása, a felmondási jog és a szabad bérletforgalom korlátozása, majd ennek fokozatos helyreállítása tekintetében külön is részletes rendelkezésekben már megszabják azt a joghatást, amelyet a változott gazdasági viszonyok az ingatlant bérebeadó és az azt bérlő jogaira és kötelességeire gyakorolnak. Ezen túl a bérlő az őt terhelő bérfizetési kötelességét gazdasági lehetetlenülés okából meg nem tagadhatja és ebből az okból, ezt engedélyező külön jogszabály nélkül

a bérleti szerződés megszüntetését sem követelheti. (Curia P. VI. 2537/1927. 1927 december 1-én.)

1032 **A 355** **Szolgálati szerződésnél díjazás védelme.** Azoknak a személyes szolgálatoknak a természetéből továbbá, amelyeket felperes az irányadó tényállás szerint az alperes házában állandóan teljesített, — okszerű a következtetés arra, hogy eme szolgálatok után abban az esetben, ha azokat a családi kötelek körén kívül eső és az illető család tagjaival szemben cselédnek tekintendő idegen személy végzi el, — rendszerint bér-fizetés követelhető. S mert felperes a teljesített szolgáltatás díjazásáról soha le nem mondott, a felperes kereseti követelésének jogosultsága az alperessel szemben fennállott szolgálati viszony címén annál a jogszabálynál fogva is megáll, amely szerint szerződési jogviszony valamely munka állandó teljesítéséből és ennek a teljesítésnek elfogadásából is érvényesen keletkezhetik. (Curia P. III. 4847/1927. 1928 február 29-én.)

1033 **A 355** **Gyógyszerész felmondási ideje.** I. Az állandó bírói gyakorlat az egyetemi oklevéllel rendelkező gyógyszerész alkalmazásának is csak akkor biztosít egy évi felmondási időt, ha nagykiterjedésű és forgalmu egész üzletre kiható kimagasló vezető és irányító munkakörrel van alkalmazva. II. Az 1876 :XIV. t.-c. nem tartalmaz oly rendelkezéseket, melyek a nem szakértő gyógyszerész tulajdonosnak alkalmazási és felmondási jogát kizárnák és azt a gyógyszerészeti gondnok kizárólagos jogkörébe utalnák. Sőt a 125. §-ának abból a rendelkezéséből, hogy a gyógyszerész tulajdonosa alkalmazottjával magánjogi szerződési viszonyban áll, kétségtelen, hogy a magánjogi szolgálati viszonyt a tulajdonos, mint munkaadó saját személyében is felbonthatja. (Curia P. II. 9053/1926. 1928 február 16-án.)

1034 **A 355** **Nyugdíjvalorizáció.** Ha az érdekelt munkaadó társaságnak az 1914. évben érvényben volt nyugdíjszabályzata a nyugdíj összegére nézve bizonyos felső határt szab meg, amelyet a nyugdíj a fizetés magasabb volta és bármily hosszú szolgálati időtartam dacára semmi körülmények között sem haladhat meg, úgy ilyenkor az átértékelés alapja a legkedvezőbb esetben sem lehet több a szabályzat szerint elérhető és eleve korlátolt legfelsőbb nyugdíjösszegnél. Ennélfogva tehát az a körülmény, hogy maga a jogosult vagy a hasonló állást betöltő más alkalmazottak az 1914. évben már ennél sokkal nagyobb és mily összegű fizetéssel bírtak, teljesen közömbös. (Curia P. II. 9321/1926. 1928 február 23-án.)

1035 **A 355** **Kegydíj.** Ahhoz, hogy a törvény értelmében kegydíjről lehessen beszélni, nem szükséges, hogy az a szolgálati szerződésben, vagy egyébként legyen kikötve, elegendő, ha a szolgálatadó az ily járandóság fizetésére a szolgálati szerződés megszüntekor önként kötelezi magát, vagy később vállal ilyen kötelezettséget.

A járandóság elnevezése a törvény szempontjából közömbös, a lényeg az, hogy a teljesített szolgálat fejében, vagy arra figyelemmel a szol-

gálatot teljesítőnek, vagy családtagjának visszatérő időszakokban fizetessék. (Curia P. II. 6779/1926. 1928 január 11-én.)

1036 **A 356** **Megbízó elállási joga vállalkozási szerződésnél.** Az anyagi jog szerint, ha a vállalkozó vállalt kötelezettsége teljesítésében tanusított késedelmes eljárásából már előrelátható, hogy a vállalkozás a kikötött időre befejezést nem nyer, is így a vállalkozó teljesítési késedelme előreláthatólag be fog állani, a megrendelő (alperes) anélkül, hogy a teljesítési időt, illetve a vállalkozónak késedelembe esését be kellene várnia és függetlenül attól, hogy a késedelem tekintetében a vállalkozót vétkesség terheli-e vagy sem, a konkrét körülményekhez képest megfelelő záros határidőt tűzhet ki a mulasztás pótlására oly hatállyal, hogy ennek eredménytelen eltelte után a megrendelő a szerződéstől jogosítva lesz elállani. (Curia P. VII. 8971/1927. 1928 február 10-én.)

1037 **A 356** **Vétel kiskoruakkal.** Az adásvételi szerződés hatályossága a jelen esetben a kiskoru eladókat illetőleg gyámhatósági jóváhagyástól függött, ennek bekövetkeztét pedig a felperesek bizonyosnak nem vehették s ha ennek ellenére a kiskoruakra eső vételárat nem az árvaszékhez szolgáltatták be, hanem harmadik személy részére előre kifizették, ami egyszersmind a kiskoruak ingatlanát terhelő hasznélvezeti jog rendezésére is szolgált, ez pedig természetesen szintén árvaszéki jóváhagyást igényelt, ugy a kockázat a felperesek terhére is esik, mert nekik tudniok kellett, hogy a jelzett fizetési módozat, — amely szerint a fizetés nem a kiskoru eladók, hanem harmadik személy részére történt, — nem tekinthető kétségtelenül hatályos teljesítésnek. (Curia P. VI. 1905/1927. 1928 febr. 28-án.)

1038 **A 357** **Ügyvédi díj költségjegyzékért.** A költségjegyzék összeállításáért az ügyvédet külön díj nem illeti meg. (Curia P. VI. 3866/1927. 1928. január 26-án.)

1039 **A 357** **Ingatlan hasznélvezetének közvetítése.** Az 1920. évi XXXVI. t.-c. 97. §-ának 3. pontja és a 60.000/1921. F. M. rendelet 230. §-a értelmében kihágást követ el az, aki ingatlanok forgalmának közvetítésével s ingatlanok adásvételével az Országos Földbirtokrendező Biróság engedélye nélkül üzletszerűen foglalkozik.

A fellebbezési bíróság — épp úgy mint az elsőbíróság — a felhívott törvényhelyben foglalt rendelkezés helyes értelmezésével fogadta el azt a jogi álláspontot, mikép ez a tiltó rendszabály a mezőgazdasági ingatlanok hasznélvezetének közvetítésére is vonatkozik, vagyis az ily ügyleteket közvetítő is elköveti a felhívott rendelkezésekbe ütköző kihágást, ha ezzel az O. F. B. engedélye nélkül üzletszerűen foglalkozik.

Ugyanis a közönséges felfogás szerint is a közvetítés üzletszerűségének alkateleme az ellenszolgáltatás (díjazás) kikötésén, érvényesítésén felül az is, hogy az illető a közvetítést hivatásszerűen több ízben gyakorolja. Fogalmilag ki van zárva tehát az üzletszerűség akkor, ha valaki a köz-

vetítést ellenszolgáltatás kikötése, érvényesítése mellett ugyan, de nem hivatásszerűen, nem is többször, hanem csupán egy ízben — alkalomszerűen — vállalja, teljesíti. (Curia P. VII. 3814/1927. 1928. január 31-én.)

1040 **A 38** **Kártérítés tartásért.** Ha a tartásdíj iránti igény a kártérítés jogi természetét és jellegét ölti magára, a jogos árkiigény összegének meghatározására nincsen az befolyással, hogy a kártérítésre kötelezettnek a nőtartásdíj kielégítése elől elvont vagyonokból, s általában van-e annyi jövedelme, amennyit a kárigény kielégítése megkíván; hanem az ily tartásdíjra nem a családjog alapján álló ideiglenes nőtartásdíjra vonatkozó, hanem a jogellenes cselekmény által okozott kár teljes megtérítésére vonatkozó jogszabály nyer alkalmazást. (Curia P. III. 6840/1927. 1928. február 29-én.)

1041 **A 38** **Kártérítés.** A nem vitás tényállás szerint a felperes az alperesek mulasztásából őt fenyegető kárát maga hárította el — kártérítést nem igényelhet.

Joga volna a felperesnek ahhoz, hogy annak a költségének megtérítését követelje, ami a kár elhárítása körül felmerült. (Curia P. VII. 4231/1927. 1928. február 24-én.)

1042 **A 38** **Kártérítési kötelezettség forradalmi tevékenységért.** Az a körülmény, hogy forradalmi időkben egy hatósági jogkört szinlelő bizottságba alperesek tagokul bevásztattak, az alperesek kártérítési felelősségének megállapítására elégséges okul és alapul nem szolgálhat.

De nem terhelhetők felelősséggel az alperesek a város vezetősége által a felperesnek okozott károkért azon az alapon sem, hogy ezt a vezetőséget a törvényhatósági bizottság választotta, mert a bizottság tagjai s a bizottsági közgyűlés által választott funkcionáriusok között megbízó és megbizotti viszony a választás ténye által nem létesül, s így az utóbbiak törvényellenes, büntetendő ténykedéséért a bizottsági tagok nem szavatolnak. (Curia P. VI. 2727/1927. 1928. február 15-én.)

1043 **A 39** **Állam felelőssége.** Az anyagi jogot a fellebbezési bíróság helyesen alkalmazta, amidőn az I. r. alperest (az államot) kártérítés fizetésére kötelezte, mert M. A. akkor, amidőn a szökésben volt N. J. huszárt elfogta és a kaszárnnyába visszakísérte, szolgálata teljesítésében, tehát hivatalos eljárásban volt, ezenfelül pedig az utasítást N. J. felakasztására a reá (M.-ra) ruházott szolgálati hatalom felhasználásával, még pedig azzal visszaélve adta ki. Ezekhez járul, hogy tekintettel az eset körülményeire, jelesül az N. J.-t ért jogsérelem kirívó voltára és a peresfelek vagyoni helyzetében az I. rendű alperes javára mutatkozó nagy különbségre: a méltányosság legolegibb követelményeképpen jelent kezik, hogy az I. rendű alperes a cselekmény vagyoni következményét az eltartóját vesztett özvegygel szemben viselje. (Curia P. VI. 6694/1927. 1928. január 19-én.)

1044 **A 40** **Osztályos egyezség alakja.** Az örökség tárgyában az osztályos társak között létrejött egyezség alakszerűséghez kötve nincs, ezért ebben a tárgyban létrejött szóbeli megállapodás is érvényes, kivéve, ha a felek az ügylet létrejöttét és érvényességét írásbeli formához kötötték. (Curia P. I. 5692/1927. 1928. január 12-én.)

1045 **A 41** **Személyazonosság igazolása végrendeletnél.** A megállapított, e részben meg nem támadott tényállás szerint a végrendeleti tanuknak az örökhagyót negyedik végrendeleti tanu saját ügyvédi irodájában mutatta be a végrendelet alkotásakor. Elöl említett tanuk az örökhagyót sem előbb, sem utólag sohasem látták és nem ismerték.

E tényállásból az általa felhozott helyes indokok alapján a felebbezési bíróság helyesen vont következtetést arra, hogy ez a három tanu nem birt képességgel annak a bizonyítására, hogy az örökhagyó személyében család vagy tévedés nem történt, s mert az 1876 : XVI. t.-c. 3. §-a értelmében a magánvégrendelet érvényességének feltétele, hogy a végrendelezésnél együtt jelen volt tanuknak e képességgel birniok kell, az a körülmény, hogy az örökhagyó személyében család vagy tévedés nem történt, az ügyleti tanuk által bizonyítandó, s más bizonyíték által nem pótolható. (Curia P. I. 6452/1926. 1928. január 27-én.)

1046 **A 42** **Örökbefogadott gyermek öröklése.** Mivel az örökbefogadott gyermek a szülő és gyermek közti viszonyban a törvényes gyermekekkel egy tekintet alá esik, a végrendeletnek a gyermekek érdekét szemelőtt tartó intézkedése az örökbefogadott gyermekekre éppen ugy vonatkozik, mint a vérszerinti leszármazó kra. (Curia P. I. 7463/1926. 1928 március 9-én.)

B) Hiteljog.

1047 **B 00** **Kereskedő fogalma.** Minthogy a kérdéses korcsmaüzem a kisipar körét meg nem haladja és az a körülmény, hogy az italmérés a nem nagy lakosszámú T. községben csekély költséggel épült fürdőüzem tehát kisebbszerű vállalat keretében folytattatik, a korcsmaüzletnek a kisipar körét meg nem haladó terjedelmét teszi felismerhetővé, a felek társulása a K. T. 5. §-a értelmében kereskedelmi társaságnak nem minősül, hanem egyszerű magánjogi társaságnak. (Curia P. IV. 5120/1927. 1928 február 24-én.)

1048 **B 004** **Szolgálati viszony ; tengerésztiszt.** A magyar tengerészeti jog pedig nem tartalmaz oly rendelkezést, amely szerint a tengerészti szolgálatra felfogadott alkalmazottak szolgálati viszonya, ideértve a tengerésztisztek szolgálati viszonyát is, felmondási idő betartásával volna megszüntetendő, hanem a tengerészeti jog általános szabálya szerint a tengerészek és tengerésztisztek részére más kikötés hiányában a bér a hajózás megkezdésétől a hajózás befejezéséig jár és a tengerészeti jog

elbocsátás esetén az alkalmazott részére kártérítést csak abban az esetben biztosít, ha a hajótiszt vagy tengerész a szolgálatból a hojózás tartama alatt vagyis a szegődési idő lejártá, illetve a hajónak a rendeltetési kikötőbe való érkezése és a szabad közlekedésre bocsátása előtt jogos ok nélkül bocsátatik el.

Az 1774. évi április 25-én kibocsátott „Edito politico di navigazione mercantile” 7. fejezetének 15. §-a értelmében a hajóparancsnoknak a hajótisztekkel, tengerészekkel stb. való megegyezései a hajó indulása előtt írásbelileg kötetendők meg és a megegyezés a hajó személyzeti jegyzékébe hiven bevezetendő, mert máskülönben a hajótiszteknek és tengerészeknek esküvel megerősített bmondását kell hitelesnek tekinteni. (Curia P. 7084/1927. 1928. március 13-án.)

1049 **B 004** **Szolgálati viszony.** A kereskedelmi szokásnak is megfelel, hogy nagyobb kereskedelmi vállalatok egyes leányvállalataikhoz saját közegeiket közvetlenül kirendelik anélkül, hogy az alkalmazott ezáltal a leányvállalat tisztviselőjévé válnék.

Az 1914. évi XIV. t.-c. 17. §-a alapján kijelölt személyt kizárólag csak a szorosan vett sajtójogi felelősség, nevezetesen a sajtórendőri, büntetőjogi és legfőlebb azon magánjogi felelősség terheli, amely a felhívott törv. 40. §-ából folyik és ami a lapban megjelent közlemények tartalmával van szoros összefüggésben, míg az ő felelőssége a lapkiadó vállalat jogi személy egyéb üzleti és magánjogi ügyleteiből származó kötelezettségekre, — amelyek közé az alkalmazottaknak a szolgálati szerződésből eredő esetleges igényei is tartoznak, — már ki nem terjed. (Curia P. II. 8280/1927. 1928 febr. 15.)

1050 **B 004** **Szolgálati viszony.** Felperes munkakörét a fellebbezési bíróság nem nyilván helytelen ténybeli következtetéssel állapította meg fontosabbnak, tekintettel arra, hogy alperes felperest gyári műszaki üzemvezetőként alkalmazta havi 5;000.000 K fizetéssel és felperesnek ez a javadalmozása akkor is megmaradt, amidőn felperes munkaköre pusztán az áruk átvételére és beszámolására szorítkozott. (Curia P. II. 9401/1926. 1928 február 24-én.)

1051 **B 004** **Szolgálati viszony.** A munkaidő üzeme megnagyobbdásának ténye és az alkalmazott teendőinek ezzel összefüggő megnövekedése magában véve nem adnak alapot a szerződésszerűleg kötelezettnél magasabb fizetés követelésére. Az alkalmazott szerződésszerűleg illetményeinek felemelését egyoldaluan egyáltalán nem követelheti és amennyiben magát kellően díjazottnak nem találja, ez csak arra szolgálhat okul, hogy a szolgálati viszonyt megszüntesse. (Curia P. II. 9248/1926. 1928 március 1-én.)

1052 **B 004** **Szolgálati viszony.** A munkaadónak az alkalmazottaival szemben fennálló szerződésnek az alkalmazottak terhére irányuló jövőbeli módosításáról az alkalmazottak a szerződési szabadság elvéből kifolyólag szabadon folytathatnak egymással megbeszéléseket és

a munkaadó az alkalmazottnak oly magatartását, mellyel munkatársait valamely irányban szóval befolyásolni, meggyőzni kívánja, — kifogás tárgyává jogszerűen nem teheti. (Curia P. II. 7797/1926. 1928 febr. 14.)

1053 **B 010** **Kereskedelmi társaság. Tagsági jog.** Csak valamely társasági tagnak lehet beleszólása a társasági ügyek vitelébe, a csupán együtt egy tagként jelentkező örökösök egyike tehát, aki bár az elhalt tag után 1/8-ad részben érdekelt, egymagában nem lévén jogosult társasági tagként fellépni, meg sem támadhatja a társaság valamely jogügyletének vele szemben való joghatályosságát egyedül azon az alapon, hogy az az ő tudta és hozzájárulása nélkül keletkezett. (Curia P. IV. 9263/1927. 1928 február 29-én.)

1054 **B 013** **Részvénytársaság. Ig. tag lakhelye ; érdekelttség.** A társaság ügyeinek intézése nem szükségképen kívánja meg a székhelyen, vagy annak közelében való állandó tartózkodást, mert az ügyvezetésre és az ügymenetre való befolyás nem csupán személyes, hanem postai vagy távirati érintkezés útján is gyakorolható. Másfelől arra nézve sem állít fel a törvény vagy az alapszabály tilalmat, amely szerint a társasággal harmadik személyként jogviszonyban lévő egyén eképp való érdekelttsége okából az igazgatóságba beválasztható nem volna. (Curia P. IV. 4327/1927. 1928 március 22-én.)

1055 **B 021** **Általános határozatok ; kezesség.** Nincs oly jogszabály, hogy az együttkötelezettek ne védekezhessenek egymástól függetlenül s a kezest ne vitathassa a kötelezettség fenn nem állását akkor is, ha az egyenes adós a hitelező követelésével szemben nem védekezik is. Az a körülmény tehát, hogy az egyenes adós jogerősen marasztaltatott, nem zárja ki, hogy a kezest ne védekezhesék és ne támadhassa meg a kezességvállalást tartalmazó jogügyletet tévedés alapján. (Curia P. VII. 4807/1927. 1928 március 1-én.)

1056 **B 021** **Keresk. ügyletek általában ; különbözeti ügylet.** A szerencsejáték tekintete alá eső tőzsdei ügylet akkor forog fenn, ha megállapítható, hogy a megvett értékpapírok tényleges átadása és átvétele a szerződő felek akarata szerint eleve ki volt zárva s a felek akarata csupán az értékpapíroknak vételi és eladási ára közti árkülönbözet megszerzésére irányult. (Curia P. VII. 1154/1928. 1928. március 22-én.)

1057 **B 03** **Vétel ; K. T. 350. § alkalmazása joghasonlóság alapján.** A hajtó energia kifejtésére szolgáló gépeknél a géppel kifejezhető lóerő a vevő szempontjából kétségtelenül olyan lényeges tulajdonság, amelynek hiánya a vevőt feljogosítja, hogy a gépet, mint a szerződésnek meg nem felelő árut a K. T. 350. §-ának hasonszerű alkalmazásával tekintet nélkül a K. T. 346. és 349. §§-ainak határozataira visszautasíthassa és a vételügylettől elállhasson. (Curia P. IV. 5724/1927. 1928 február 28-án.)

1058 **B 09** **Alkuzsi ügylet.** Az állandó bírói gyakorlat értelmében, ha az ügylet a közvetítő tevékenysége következtében tényleg létrejött — az a körülmény, hogy a megbízó az ügylettől utóbb elállott, nem szünteti meg a közvetítőnek a közvetítési díj iránti jogát. (Curia P. VII. 5559/1927. 1928 március 9-én.)

1059 **B 2** **Csöd. Költségek a „külön” perben és a megtámadási perben.** A Cs. T. 150. §-a a bejelentett követelés valódisága és osztályozása tekintetében folytatott külön per költségeiről rendelkezik és a megtámadási költségeire alkalmazást nem nyerhet.

A megtámadási pernek s egyáltalában a tömeggondnok által a csöd-tömeg képviselőjében folytatott egyéb pereknek költségei, amennyiben a tömeggondnok pervesztessé válik és az eljárási költségekben marasztaltatik, a Cs. T. 48. §. 1. pontja szerinti tömegtartozás tekintete alá esnek. (Curia P. VII. 4272/1927. 1928 február 23-án.)

1060 **B 2** **Csöd; megtámadás.** Nem támadható meg a Cs. T. 27. §-ának 2. pontja alapján a vagyonbukottnak a megállapodásból kifolyóan a hat hónapi időtartamon belül eszközölt fizetésben jelentkező jogeselekménye sem azért, mert a felperes tömeggondnok az alperes által az adós ingatlanára az utóbb kiegyenlített követelése erejéig szerzett zálogjogot meg nem támadhatván, a fizetés idején a csödhitelezőkkel szemben is hatályban volt zálog-, illetve külön kielégítési jog az állandóan követett bírói gyakorlat értelmében kizárja az ezzel biztosított követelés kifizetésének megtámadását még abban az esetben is, ha az alperes a fizetés elfogadásakor a fizetések megszüntetéséről tudott volna is. (Curia P. VII. 1484/1927. 1927. november 17-én.)

1061 **B 5** **Tisztességtelen verseny.** A 23900/1924. I. M. számú rendelet oly intézkedést, amely a felfolyamodás és az érvénytelenítési per párhuzamos igénybevételét kizárná, nem tartalmaz; sőt abból a körülményből, hogy a felfolyamodás okait felsoroló 13. §. 2.—6. pontjait a 14. §-ában egyszersmind érvénytelenítési okoknak is jelöli meg, egyenesen arra kell következtetni, hogy a felek a szűkebb körben mozgó és a contradiktorius eljárás előnyeit nélkülöző felfolyamodás mellett a szóbeli eljárást, valamint a teljes bizonyítás felvételét lehetővé tevő és a felfolyamodás eredményétől független peres eljárást vehessék igénybe. (Curia P. IV. 549/1927. 1928 február 29-én.)

C) Perjog.

1062 **G 00** **Illetékesség ingatlanra vonatkozó kötelmi perekben.** A telekkönyvi tulajdonjog megszerzése iránt kötelmi alapon indított keresetekre, vagyis a személyes (kötelmi) jellegű vagyoni jogi perekre nézve a Pp. 39. §-ának az ingatlan fekvése szerinti kizárólagos bírói illetékességet megállapító rendelkezései nem vonatkoztathatók, kétség-

telen, hogy a jelen esetben a Pp. 180. §-ának 3. pontjában említett pergátló körülmény fenn nem forog, hanem a bírói illetékesség a Pp. 19. §-a szerint igazodik. (Curia P. V. 5348/1927. 1927. november 3-án.)

1063 **C 00** **Hatáskör.** Alperesnek a Pp. 180 §. 1. pontjára alapított pergátló kifogás elutasítása miatt felhozott felülvizsgálati támadását a m. kir. Curia alaptalannak találta; mert az a körülmény, hogy valamely ipari vagy kereskedelmi vállalat létesítését közérdek, vagy hatósági intézkedés teszi szükségessé, vagy írja elő, az még ezeket a vállalatokat közhivatalokká nem minősíti, hanem azok minőségét az általuk végzett feladatok és kötött ügyletek szerint kell elbírálni.

Minthogy K. th. város alperesnek közgyűlési határozatával a közélmezési hivatal megszüntetése után létesített az a közellátási szerve, illetőleg üzeme, melynek a felperes vezetője volt, nem vitásan, nemcsak kötött forgalmu, hanem szabadforgalmu árucikkeknek (petróleum, zsir, hüvelyesfélék, burgonya) nagyban való beszerzésével és eladásával is, tehát a K. T. 258. §. 1. pontjában meghatározott kereskedelmi ügyletekkel üzletszerűen foglalkozott, — ezért az alperes város közellátási szerve, illetőleg üzeme kereskedelmi vállalatnak és az alkalmazottai kereskedelmi alkalmazottaknak tekintendők (Curia P. II. 6562/1926. 1927. október 7-én.)

1064 **C 00** A felperest a baleset az 1905. évi október hó 31-ik napján érte, tehát olyan időpontban, amikor az 1907 : XIX. t.-c. még nem volt életben. Ebből következik, hogy a jelen perre a rendes bíróságnak van hatásköre, tehát a rendelkező rész szerint kellett határozni. (Curia P. VI. 3190/1927. 1928. január 18-án.)

1065 **C 02** **Keresetváltoztatás váltóperben.** A fellebbezési bíróság jogszabálysértés nélkül mondotta ki, hogy a felperes az alperes perbebocsátkozása előtt jogosítva volt keresetét akként megváltoztatni, hogy váltó helyett az annak alapjául szolgált köztörvényi ügylet alapján kérte az alperes marasztalását. (Curia P. VII. 998/1927. 1927. november 4-én.)

1066 **C 02** **Pertársaság.** Ugyanarra a dologra több önálló követelés erejéig eszközölt foglalás esetében eme követelésekre jogosítottak között nincs olyan kapcsolat, hogy ama dolog iránt támasztott igény reájuk nézve csak egységesen volna eldönthető. Az alperesek mint külön végrehajthatók között tehát csak azért, mert a felperes által ellenük külön indított keresetek egyesítették és együtt döntettek el, a Pp. 80. §-a szerinti pertársaság nem létesült, következésképp az elsőbíróság ítélete ellen egyedül a IV. r. alperes által beadott fellebbezés a nem fellebbező I., II. és III. r. alperesek érdekében is beadottnak nem tekinthető.

A IV. r. alperes csatlakozási kérelmét vissza kellett utasítani azért, mert az alperesek között a Pp. 80. §-a értelmében pertársaság nincs; s mert a IV. r. alperes nem a saját érdekében, hanem a többi alperesek hátrányára

és ellenfele érdekében csatlakozott a felperes felülvizsgálati kérelméhez amire pedig nem jögsített. (Curia P. V. 5941/1926. 1928. január 28-án.)

1067 **C 02** **A számadási per szükségessége.** A Pp. 130. §. I. bekezdésében külön kiemelt szükségességét a számadási perrekről szóló második bekezdés nem tartalmazza, a gyám és a gondnok által előterjesztett számadás helyességének megállapítása iránti pernek a törvény rendes útján való lefolytatását az 1877 : XX. t.-cikk 130. §-ának 2. bekezdése az ott foglalt előfeltételek mellett megengedi. E külön törvényes rendelkezéssel megengedett megállapítási per tekintetében tehát a bíróság nem bocsát'ozhatik annak további vizsgálatába, vajjon az a bperes jogállapotának biztosítására az alperessel szemben a törvényes szabálytól függetlenül is szükséges-e? (Curia P. II. 6056/1927.)

1068 **C 02** **Pereszünetelés és anyagi jog.** A bírói gyakorlat értelmében az egy évi elévülésnek a keresetindítás által előidézett félbeszakítása addig tart, amíg a kellően lefolytatott per jogerős ítélettel vagy egyébként el nincs intézve, ha azonban az eljárás a felek mulasztása vagy megállapodása következtében szünetel, az elévülés félbeszakítása a feleknek, vagy a bíróságnak utolsó cselekményével véget ér, ezen időtől kezdve tehát az elévülés újra kezdődik. (Curia P. IV. 2401/1927. 1927 október 14-én.)

1069 **C 03** **Perujtás új jogszabály alapján.** Helyes a fellebbezési bíróságnak az a jogi álláspontja is, hogy a m. kir. Curia-nak 87. sz. teljes ülési döntvénye sem szolgálhat a perujtás alapjául.

Jogforrás, különösen az alapperbeli eljárás befejezése után hozott felsőbb bírósági döntvény, avagy későbbi törvény (1926 : XVI. t.-c.) nem lehet a Pp. 563. §. 11. pontja szerint kért perujtásnak az alapja, amely törvényes rendelkezés szerint ugyanis a perujtásnak az az előfeltétele, hogy az új előadás és bizonyíték a perbeli tényállásnak valamely döntő kérdésére vonatkozzék. (Curia P. II. 6292/1926. 1927 október 4-én.)

1070 **C 03** **Beszámítás a feloldott fellebbeviteli eljárásban.** Nincsen olyan kötelező bizonyítási szabály, amelynek értelmében valamely vagyontárgynak értéke csakis szakértővéleménnyel volna megállapítható. Ennek hiányában tehát a bíróság nincs elzárva attól, hogy a vagyon értékének megállapításánál a szakértői bizonyítástól különböző más bizonyítási adatot vehessen figyelembe.

A feloldás folytán az ügy feloldott részében újból a fellebbezési eljárás szakába jut, amelynek során alperesnek módjában lesz a 8 millió koronára vonatkozó, írásbeli fellebbezésében felhozott, de a szóbeli tárgyaláson előadni elmulasztott beszámítási kifogását is a Pp. 498. §-a értelmében érvényesíteni. (Curia P. IV. 5580/1927. 1928. január 17-én.)

1071 **C 1** **A bérbeadó elsőbbségi joga.** A magyar királyi Curia előrebocsátja, hogy a végrehajtási törvény (1881 évi

LX. t.-cikk) 72. §-ának helyes értelme szerint a bérbeadót megillető törvényes zálogjog tekintetében a lejárt bérrészekre nézve a félév mindig a foglalás és nem az árverés megtörténtétől visszafelé számítandó. (Curia Pk. V. 7418/1927. 1927 december 2-án.)

1072 **C 1** Az ügyvéd a saját nevében tartozik a költségekre végrehajtást kérni. A végrehajtást a végrehajtató kérelmére megszüntették, ezután kérte az ügyvéd a költségek erejéig a végrehajtás elrendelését. A végrehajtató képviselőjét az 1912: LIV. t.-c. 18. §-ának utolsó bekezdésében harmadik személyek igényeivel szemben megállapított elsőbbségi jogából kifolyóan megillette ugyan az a jog, hogy a maga részére, mint felének képviselője részére, végrehajtást kérhessen, de ezt nem tette, ezzel az eljárásával tehát elállott attól a hivatkozott 18. §-ban megállapított elsőbbségi jogából kifolyó jogától, hogy a szóbanforgó költéség behajtása végett végrehajtást a maga részére kérhesse meg. (Curia Pk. V. 7432/1927. 1928 január 12-én.)

1073 **C 2** Jelzálogos követelés sorozásánál valórizáció. A jelzálogilag biztosított követelés csak a biztosítás mértékének keretében, nem pedig azt meghaladó összegben sorozandó annak dacára s, hogy a jelzálogos hitelező követelésének átértékeltlen leendő sorozása iránt pert is indított, mivel az a későbbi jelzálogos hitelezők sérelmével járna. Különben is perenkívüli eljárásban a bíróság nem is dönthet abban a kérdésben, hogy valamely követelés átértékelendő és így sorozandó-e? (Curia Pk. V. 1221/1927. 1927 március 24-én.)

1074 **C 3** Zálogjog biztosítása. A hagyomány összegét megállapító ítélet alapján tekintettel az 1894: XVI. t.-c. 82. §. 3. bekezdésében foglalt rendelkezésekre, helye van annak, hogy a megítélt hagyomány a hagyományos kérelmére a hagyatéki eljárás rendjén a zálogjognak a hagyatéki ingatlanokra való bekebelzése útján biztosítható. (Curia P. I. 1869/1926. 1927 szeptember 24-én.)

ESETTÁR.

Szerkesztik:

Dr. Huppert Leó, Ifj. Dr. Nagy Dezső

és

Ifj. Dr. Szilgeti László.

A) Magánjog.

1075 **A 11** **Nőtartás megegyezéssel különélés esetén.** Ha a házastársak kenyérkereset céljából különélnék s a különélő férj a nő tartásáról nem gondoskodik, jogositva van utóbbi, ha a különélés hibáján kívül történt, tartást követelni. (Curia P. II. 7546/1927., 1928 május 9-én.)

1076 **A 13** **Törvénytelen gyermek tartása.** A házasságon kívül született gyermek anyja gyermekének iskoláztatása s pályaválasztásánál jogositottnak tekintendő gyermekét oly iskoláztatásban részesíteni s őt oly pályára nevelni, mely az ő társadalmi állásához illő s annak megfelel, a természetes apa azonban, az ezzel járó költségeket csak vagyoni viszonyaihoz mértén tartozik viselni.

A természetes anya magánhivatalnoknői minősége a társadalmi állásához képest tehát a gyermeknek középiskolába járatása s ily jellegű neveltetése az ő társadalmi állásának megfelel, s a gyermek tartásának és neveltetésének költségei elsősorban és kizárólag a természetes apát terhelvén, az alperes az iskoláztatási költségeknek csak attól a részétől szabadulhatna, mely az anya társadalmi állását már meghaladja. (Curia P. III. 7584/1927., 1928 május 1.)

1077 **A 13** **Törvénytelen gyermek tartása.** Jogszabály az, hogy a házasságon kívül született gyermek eltartási kötelezettsége a természetes apa halálával nem szűnik meg, hanem a természetes apa elhalálása alkalmával már fennállván, mint nem személyes terhet tévő hagyatéki tartozás száll át az örökösökre s mint bármely más hagyatéki tartozás, a hagyatéki vagyomból elégitendő ki s az örökös annak ily módon való kiegyenlítését a hagyatékek erejéig tünni tartozik.

Jogszabály, hogy a tartásdíjat a természetes apa hagyatékából érvényesítő házasságon kívül született gyermek tartása fejében csak oly járadékot követelhet, amilyenek szolgáltatására az apát a hagyatékek alapján, — saját keresőképességét figyelmen kívül hagyva — esetleg fennálló más törvényes tartási kötelezettségei számbavételével lehetne kötelezni. (Curia P. III. 6280/1927. 1927. november 16-án.)

1078 **A 22** **Telekkönyv és haszonbérlet.** Felperes az ingatlanok tulajdonjogának az A) alatti ajándékozási szerződés alapján való megszerzése alkalmával iudta, s mint családtagnak, tudnia is kellett, hogy jogelődje, vagyis a peres felek édesatyja, a kérdésben forgó ingatlanokat már az átruházás előtt haszonbérbe adta alpereseknek s ekként elsőrendű alperes is ezen a címen tartja birtokban a felperesnek ajándékozott ingatlanokból az ő (első r. alperes) által használt — elkülönített — birtokrészeket, s mint hogy felperes az ingatlanokat nem viszterhes szerződéssel, hanem ajándék útján szerezte, következőleg azokat a rajtuk levő teherrel (haszonbérleti jog) szerezte meg, ennél fogva elsőrendű alperessel szemben a jogelőd terhét képezett haszonbérleti jogügyletet pusztán telekkönyvi tulajdonjoga alapján egyoldalulag meg nem szüntetheti. (Curia P. V. 4324/1927. 1928 június 8.)

1079 **A 300** **Kiskoru szerződése és a bíróság felülvizsgálati joga.** A bíróság jogosított támadás esetén vizsgálni még gyámhatósági jóváhagyás esetében is, vajjon a szerződésben foglalt vételár az ingatlan értékének megfelel-e, vagyis, hogy a kiskoru eladó szolgáltatása és ellenszolgáltatás között nincs-e a kiskoru hátrányára jelentékeny aránytalanság. (Curia P. V. 4211/1928. 1928 május 25-én.)

1080 **A 302** **Vakok által kötött jogügylet.** Az 1886:VII. törvény-cikk a vakok által kötött ügyletek érvényességéhez nem kívánja meg az ügyletnek közjegyzői okiratba foglalását, s a 21. §. c) pontja szerint csak az okirat által való bizonyítás történhetik csupán közjegyzői okirattal, a vakok által kiállított minden okiratra nézve, amennyiben a jogügylet megkötésénél személyesen járnak el.

Eszerint a vak részéről kiállított magánokirat az abban foglalt jogügylet létrejöttét nem bizonyítja még abban az esetben sem, ha az okirat egyébként a Pp. 317. §-ában megszabott alakban van kiállítva.

Ha azonban az ingatlant elidegenítő ügylet nincs közjegyzői okiratba foglalva s vitás, hogy valóban az okiratba foglalt ügyletet létesítette-e a vak személy, akkor a részéről kiállított okirat vele szemben nem szolgálhat bizonyítéknak, hanem a magánokiratba foglalt jogügylet létrejöttét más módon — nevezetesen tanuk vagy a felek eskü alatti kihallgatásával — kell bizonyítani. (Curia P. I. 8629/1926. 1928 május 11-én.)

1081 **A 305** **Kényszer.** Az adóssal szemben a törvényben megengedett kényszereszközök alkalmazásba vételének kilátásba helyezése abban az esetben sem jogellenes, ha az adós hiteleinek megrendülésével jár.

Az anyagi és erkölcsi tönkretétellel, valamint a büntető feljelentéssel való fenyegetés tényére a Pp. 535.§-ának rendelkezésével szemben csak a felülvizsgálati eljárásban felhozott bizonyíték pedig annál kevésbé volt figyelembevehető, mert a felperes bémismerése szerint heteken át folytatott tárgyalások kölcsönös levélváltás alakjában közölt eredményének, a vitatott fenyegetés által előidézett lelki kényszerrel fennállott okozati összefüggését, mint a kényszer egyik lényeges előfeltételét, megállapítani nem lehet. (Curia P. III. 8444/1927. 1928 január 17-én.)

1082 **A 311** **Alapper és átértékelési per viszonya.** Az átértékelés iránti igény az 1928. évi XII. t.-c. 13. §-a értelmében a rendes magánjogi elévülési idő alatt újabb keresettel szorgalmazható és csak a követelés átértékelésére irányuló, ebben a perben a peres felek között fennálló jogviszonyból származó jogok és kötelezettségek újból vita tárgyává nem tehetők, sem a most már kizárólag csak átértékelendő követelésnek a korábbi perben jogerősen elbírált jogalapját felülvizsgálni nem lehet. (Curia P. III. 5489/1927. 1928 május 31-én.)

3 **A 311** **Átértékelés mérve buzaváluta esetén.** Az adósléví szerint a pénztartozás s kamata „buzában“ teljesítendő. Ez nemcsak már az ügyletkötéskor létesült s a feleknek a pénz értékcsökkenéséből eredhető következmények elhárítását célzó megállapodás, hanem egyúttal az átértékelés mérvének meghatározását is jelenti és pedig olykép, hogy a kölcsönt felvevő alperesek az értékcsökkenés egész veszélyét viselik és így 100%-os átértékelés elvállalását tartalmazza. (Curia P. VII. 8154/1927. 1928 április 24-én.)

1084 **A 354** **Vásári helypénz-jog természete.** Az egyes árusítóhelyeken árusító egyének és a közigazgatósági hatóság között magánjogi értelemben vett bérleti viszony sem a fedett vásárcsarnokokban, sem a nyílt piacon kijelölt árusítóhelyek tekintetében létre nem jött.

Az árusító ennél fogva az árusítóhelyért a fedett vásárcsarnokokban épp úgy, mint a nyílt piacokon, a helyes meghatározás szerint nem is bért fizet, hanem a szolgáltatás jogi természetének megfelelően helypénzt, vagyis közszolgáltatást ró le. (Curia P. VI. 8478/1927. 1928 május 1.)

1085 **A 38** **Baleseti járadék mértéke.** A felperest, mint hátramaradt házastársat, kártalanításul olyösszegű járadék illeti, mint amennyit férje életében jövedelméből reáfordított, vagy fordíthatott.

Ez az összeg, ha eltartásra szoruló gyermek, vagy több gyermek maradt, az állandó bírói gyakorlat értelmében az ugynevezett

általános költségek számításba vételével, rendszerint a férj össz-jövedelmének 40%-a, gyermek nem létében 50%-a. (Curia P. VI. 8301/1926. 1928 május 31-én.)

B) Hiteljog.

1086 **B 001** Cég. A birói gyakorlatban kialakult cégjogi szabály szerint a kereskedelmi cégjegyzékbe részvénytársaság cége természetes személy polgári nevét tartalmazó cég-szöveggel csakis abban az esetben jegyezhető be, ha a részvénytársaság e természetes személy kereskedelmi üzletének szerződés útján átvételét a bejegyzéssel kapcsolatosan igazolja. (Curia P. IV. 8722/1927. 1928 április 18.)

1087 **B 003** Kereskedelmi alkalmazottak. Önként távozó alkalmazott igénye haszonrészesezésre. Az erdőkitermelési ügylet tiszta haszna után járó 10%-os nyereségrészesezés kérdése csak azon szabály szem előtt tartásával dönthető el, hogy az olyan alkalmazott, aki állását önként és a saját elhatározásából, jogos ok nélkül, az üzlet teljes lebonyolítása előtt hagyta el, — amint az az elfogadott tényállás szerint felperesre nézve is megállapított — haszonrészesezést csak akkor és annyiban követelhet, ha és amennyiben az üzlet végleges és teljes lebonyolítása után valóban nyereség jelentkezik, míg az üzlet lebonyolítása közben, bizonyos időpont szerint, például az alkalmazott kiválása idején esetleg mutatkozó és még nem a végeredményt feltüntető nyereség az önként távozó alkalmazottnak haszonrészesezés követelésére sem alapot, sem irányadó mértéket nem ad. (Curia P. II. 2525/1927. 1928 május 21.)

1088 **B 003** Kereskedelmi alkalmazott. Szerződés rögtöni hatályú felbontása. Az Ipartörv. 94. §. b) pontja szorosan magyarázandó, t. i. szerződésfelbontási okul csak maga a munkaadó, annak helyettese vagy családtag ellen intézett sértés vehető, ami azonban szintén csak úgy értendő, hogy ez a szükséges munkafegyelmet kívánja biztosítani és ennél fogva a munkaadónak csak olyan helyettesét védi, akinek működési köre ugyancsak a kérdéses alkalmazottat foglalkoztató üzemre terjed ki és aki az illető alkalmazottnak a szolgálati szerződésből folyó tevékenységet illetően fellebbvalója (Curia P. II. 8806/1927. 1928 május 30.)

1089 **B 011** Kereseti társaság tagjának felelőssége harmadik személyek irányában. A meg nem támadott tényállás szerint, a II. és III. r. alperesekkel, mint együttes képviselőre jogosított cégtagokkal, bejegyzett I. r. alperes közkereseti társaság a vonatkozó változásnak a cégjegyzékbe bevezetése és kihirdetése nélkül már feloszlott akkor, amikor az üzletet a régi cég alatt egyedül folytató II. r. alperes a cég részére felvett és a cég által felhasznált ke-

reseti kölcsön tekintetében az ügyletet a beállott változásról nem tudó felperessel megkötötte.

E tényállás mellett a III. r. alperesnek a Kt. 19. §-ának második bekezdése és a törvény 88. §-a alapján a kölcsön megfizetésében történt marasztalása jogszerű. (Curia P. IV. 6871/1927. 1928 május 10.)

1090 **B 020** **Kereskedelmi ügyletek meghatározása. Kezesség.** Nincsen olyan jogszabály, amelynél fogva a jótálló az adóstól a kezességért kikötés nélkül jutalékot, vagy más ellenértéket követelhetne. (Curia P. II. 9434/1926. 1928 március 8.)

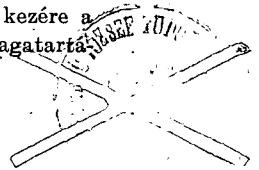
1091 **B 021** **Általános határozatok. Kereskedelmi utalvány.** Az anyagi jog szabálya szerint az utalványozó mindaddig visszavonhatja az utalványt az utalványozottal szemben, amíg ez azt az utalványos irányában el nem fogadta. Annak tehát, hogy az utalványos az utalványozottól fizetést követelhesen, — az utalványozott részéről az utalványos irányában tett elfogadási nyilatkozat az előfeltétele. (Curia P. VII. 5566/1927. 1928 április 18.)

1092 **B 21** **Általános határozatok. Kamat.** A felperes felülvizsgálati kérelme arra irányul, hogy az alperes a megállapított részhátralék után 1919. október hó 1-étől kezdődőleg 9% rézanyagban szolgáltatandó késedelmi kamat megtérítésére köteleztessék.

E kérdés megoldásánál szem előtt tartandó, hogy a felperes által hivatkozott az a jogszabály, hogy a hitelező követelése után a késedelem idejére kamatot követelhet, nem készpénzbeli, hanem más helyettesíthető ingó dolog szolgáltatásában álló tartozásnál csak ily értelmű külön kikötés vagy az illető jogviszonyra vonatkozó törvényes rendelkezés alapján nyerhet alkalmazást, mert a magánjog általános szabálya szerint (ekép rendelkezik a magánjogi törvényre vonatkozó, 1928 március 1-én az országgyűlés elé terjesztett törvényjavaslat 1153. §-a is) csak a pénzfizetésre kötelezett adóst terheltően áll fenn a késedelem idejére törvényes kamat fizetésére kötelezettség.

Nem tesz ez alól kivételt a Kt. 282. és 283. §-ainak szabálya sem, mert az abban foglalt rendelkezése helyes értelmezése szerint nem jelenti azt, hogy az alkalmazási körébe eső kereskedelmi ügyletekből származó bármely követelés után követelhető a lejáratról, illetve megintéstől kamat, hanem csak abban az irányban intézkedik, hogy — feltéve mikép a magánjog szabálya szerint valamely adott esetben kamat egyáltalában követelhető — ez az igény mely időponttól illeti meg a hitelezőt. (Curia P. IV. 5483/1927. 1928 április 11.)

1093 **B 01** **Általános határozatok. Treuhand.** A hű kéz (Treuhand) intézményének hazai szokásjogunkba is átment anyagi jog szabályai szerint a bizalmi egyén, akinek kezére a szerződő felek dolgukat bízták, a feleknek a dolgot érintő magatartásukat

sát, illetve ebből folyólag a dologra egyoldaluan támasztott igényük jogosultságát szerződésszerűség szempontjából ellenőrizni, ennél a ténykedésénél a felek mindenkének érdekét pártatlanul szem előtt tartani és amennyiben az igény bármelyiküknek a szerződésen alapuló jogvéde érdekét sértené: annak kielégítését megtagadni tartozik. E jogszabálynál fogva az alperes, mint ily bizalmi egyén, a felperesnek a részvények kiszolgáltatása iránt támasztott igényével szemben a szerződés keretei között azt is szem előtt tartani volt köteles, hogy a felperes a vételár fizetésére nézve megszábotott köteletségének eleget tett-e? Noha a C) jelű levél, amely az alperesnek a megbízásából folyó tennivalóit más tekintetben szabályozza, a vételár megfizetésének ellenőrzésére vonatkozó köteletségéről említést nem tesz, mert az ily bizalmi egyén fent említett általános ellenőrzési kötelessége magából megbízásának természetéből folyik és így — figyelemmel arra, hogy megbízásának „hű kéz“ minőségét a C) jelű levél kifejezetten megjelöli — a feleknek erre vonatkozó külön utasítása nélkül is fennáll. (Curia P. IV. 1435/1928. 1928 május 31.)

1094 **B 03** **Vétel. Szállítási ügylet.** Abból, hogy az eladónak az eladáskor még áruja nincs, a valóságos szállítást kizáró szándékára következtetni, ez okból az ügyletet játékügyletnek minősíteni és attól a birói uton érvényesítés jogát megtagadni a tőzsdéi forgalomban sem lehet. (Curia P. IV. 6380/1927. 1928 május 10.)

1095 **B 03** **Vétel. Utólagos teljesítési határidő. Eladás késedelmes fél rovására. I.** Az osztrák általános kereskedelmi törvény 356. §-ában foglalt rendelkezés a magyar kereskedelmi törvény 354. §-ában foglalt rendelkezéssel nemcsak lényegben, de még a szövegében is azonos; e szakaszok helyes értelmezése szerint a késedelmes félnek, mint a törvény szövegében előforduló „engedni“, illetőleg „gewähren“ szó mutatja, az utólagos teljesítésre szolgáló határidőnek kitűzését kérnie kell.

II. A magyar kereskedelmi törvénykönyv 342. §-ának, illetőleg az osztrák kereskedelmi törvénynek ezzel azonos rendelkezését tartalmazó 354. §-ának a birói gyakorlat által elfogadott helyes értelmezése szerint az árunak az e szakaszokban megjelölt határozatok megtartása mellett foganatosított eladása a fizetésben és átvételben késedelmes vevő rovására megtörténtnek csak akkor tekinthető; ha azt az eladó igazolatlan késedelem nélkül teljesíti és mert az ily eladásnak bizonytalan eshetőségekre való elhalasztása, amely adott esetben az áruval a vevő rovására való nyereszkesedésre vezethet, meg nem engedhető. (Curia P. IV. 6186/1927. 1928 március 20.)

1096 **B 03** **Vétel. Elállás.** Jogszabály, hogy annak elbírálásánál, vajjon a fél a szerződéstől jogosan állott-e el, rendszert csak az illető félnek az elállási nyilatkozatában az elállás okául felhozott és a másik féllel közölt körülmények vehetők irányadóul. (Curia P. IV. 4154/1927. 1928 január 12.)

C) Perjog.

1097 **C 00** **Hatáskör községi végrehajtók illetéki igényére.** Általános jogszabály, hogy közjogi jogviszonyból származó vitás ügyek csak abban az esetben tartoznak rendes birói utra, ha van olyan törvényes jogszabály, amely az ilyen természetű ügyeket kifejezetten polgári perutra utasítja. (Curia P. V. 5112/1927. 1927. november 24-én.)

1098 **C 00** **Hatáskör zárlat megszüntetése ir. perekre.** Az a harmadik személy ugyanis, aki valamely zárlat által magát tulajdoni jogában sértve érzi, nincs elzárva attól, hogy tulajdonjoga alapján a törvény rendes útján érvényesíthesse az abból folyó azt az igényét, hogy az említett jogot sértő zárlat megszüntetessék. Az ily irányban folyamatba tett jelen per tehát sem az 1881. évi LX. t.-c. 92. és következő szakaszokban szabályozott igénykeresetnek, sem pedig az e törvény 216. §-ban meghatározott végrehajtás megszüntetési kereset hasonzerűségére indított keresetnek, hanem a köztörvényen alapuló oly közönséges keresetnek tekintendő, amelyet a zárlat által jogaiban sértett, vagy jogaiban korlátozott fél, a zárlatot kérő fél ellen a Pp. szabályai szerint hatáskörrel bíró illetékes bíróságnál, tehát esetleg a kir. törvényszéknél folyamatba tehet. (Curia P. V. 7839/1926. 1927. december 7-én.)

1099 **C 00** **Hatáskör vámügyekben.** Azoknak a vitás kérdéseknek elbírálása, hogy a felperes vámhitelét helyesen szüntették-e meg? s az ő vámtartozásai esedékesekké váltak-e? továbbá, hogy a felperes ellen a vámtartozásainak behajtása céljából a végrehajtást közdok módjára tévesen rendelték-e el? s a felperest a büntetés jellegű kamatkülönbözet és behajtási illetékek terhelik-e? a per tárgyának közjogi (köztartozási) természeténél fogva az 1924. évi XIX. és az 1901. évi XX. törvények rendelkezései értelmében az azokban megjelölt közigazgatási hatóságok tehát nem a rendes bíróságok hatáskörébe tartozik. (Curia P. V. 5706/1927. 1927. december 2-án.)

1100 **C 00** **Kizárólagos illetékesség.** A korábban már megítélt bal-eseti járadék felemelése (átértékelése) iránt indított kereset az 1874. XVIII. t.-c. 5. §-a alá esik, amelyre az illetékesség kérdésében a perrendtartás vonatkozó rendelkezései lévén irányadók, a felperes keresetére is áll a Pp. 413. §-ának az a szabálya, hogy az ilyen keresetet az előbbi per bíróságánál kell indítani. Ez az illetékességet kizárólagosnak kell tekinteni, még pedig annak ellenére is, hogy a törvény a „kizárólagos” kifejezést nem használja. (Curia P. VI. 5268/1917. 1927. december 20-án.)

1101 **C 02** **Anyagi jogerő.** A jelen perbeli alperesvevők a vételárra további fizetést teljesíteni azon a címen sem tartoznak, hogy a letett vételár hátraléki összeg a per folyama alatt a letétben a pénz értékének csökkenése következtében az értékéből vesztett, még

pedig azért nem tartoznak, mert a peres felek között korábban folyamatban volt perben jogerejüleg kimondatott, hogy a vevőfelek a vételárhátralék megfizetésére vonatkozó kötelezettségüknek a birói letétbe helyezéssel eleget tettek:

megfelel annak az anyagi jogerőre vonatkozó jogszabálynak, amely szerint a peres felek között korábban lefolytatott és jogerejüleg befejezett perekben jogerejüleg eldöntött kérdések — perújításnak ezuttal fön nem forgó esetét kivéve — újabb vitatás, vizsgálat és döntés tárgyává nem tehető. (Curia P. V. 6755/1926. 1927. november 17-én.)

1102 **C 02** **A mellékbeavatkozó.** A mellékbeavatkozó peresfélnek nem tekinthető, amiből következik, hogy a fentebb megnevezett mellékbeavatkozó nem félként, hanem tanuként lett volna kihallgatandó. (Curia P. II. 5631/1926. 1927. december 9-én.)

1103 **C 03** **Perújítási határidő.** A Pp. 567. §-a értelmében a perújítás határideje hat hónap s ez a határidő az alapperben hozott végítélet jogerőre emelkedésének napjától számítandó. A Pp. 410. §. 2. bekezdése szerint pedig az az ítélet, amely fellebbezéssel meg nem támadható, a kihirdetéssel emelkedik ugyan jogerőre, azonban azok a határidők, amelyek a fél részére az ítélet jogerőre emelkedésétől számítandók, az ítéletnek vele történt közlésétől kezdenek folyni.

Mivel pedig ezen közlés alatt az ítéletnek kézbesítése értendő s a Pp. 546. §-a a felülvizsgálati bíróság ítéletének kézbesítését elő is írja, nyilvánvaló, hogy a jelen esetben a perújítási 6 hónapi határidő az alapperben hozott kuriai ítéletnek nem a kihirdetésétől, hanem annak a felperes részére történt kézbesítésétől számítandó.

Az a körülmény, hogy a felperes által már az alapper folyamán ismert perújítási ok az alapperben az ügyvéd mulasztása miatt nem használtatott, a tudomást illetően közömbös. (Curia P. VII. 96/1927. 1927. november 30-án.)

1104 **C 03** **Ténymegállapítás megtámadása.** Ténymegállapítás azon az alapon nem támadható meg, hogy a per adatai alapján nem a bíróság által megállapított, hanem a fél álláspontja szerinti tényállás volt volna megállapítandó. Mert az általánosságban ekként emelt panasz nem tekinthető a Pp. 534. §-ban előirt támadási alapnak; egyébként pedig a felülvizsgálati eljárásban egyedül a fellebbezési bíróság ítéletében megállapított tényállás az irányadó, amivel szemben a peres félnek a saját álláspontjánál fogva ellenkező előadása figyelembe nem vehető. (Curia P. VI. 4803/1926. 1927. november 11-én.)

ESETTÁR.

Szerkesztik:

Dr. Huppert Leó, ifj. Dr. Nagy Dezső

és

ifj. Dr. Szigeti László.

A) Magánjog.

1105 **A 10** **Férj lakhelyválasztási joga.** Jogszabály, hogy a házassági együttélés és a közös lakás helyének megválasztása a férjnek, mint a család fejének jogköréhez tartozik és ez a joga csak annyiban van korlátozva, hogy gyakorlásánál feleségének tanácsát és ellenvetéseit méltányosan figyelembe kell vennie.

Ez ellenvetés a fenti jogszabály értelmében még az akkori nehéz lakásviszonyok között is méltányosan figyelembe veendő lett volna, mert a fent jelzett kis lakásban a mással való közös lakás nem egyeztethető össze a házasság bensőségségével és zavartalan nyugodtságával. (Curia P. III. 2475/1927. 1928 január 19-én.)

1106 **A 10** **Elévülési idő bontó pernél.** Helyes a fellebbezési bíróság ítéletének az az álláspontja, hogy a cselekedetekkel szemben a Ht. 83. §-ában meghatározott elenyészési időt nem a cselekmények elkövetési idejétől, hanem attól a naptól számította, amelyen a felperes a magyar állampolgárságot megszerezte és ezen az alapon kimondotta, hogy a felperesnek ezekre a cselekedetekre fektetett kereseti joga időmúlás következtében nem enyészett el. Az álláspont alapjául a Ht. 115. §-ának első bekezdése alapján a Ht. 145. §-ában foglalt rendelkezésre is tekintettel, kifejlődött bírói gyakorlatban kifejezett jogszabály szolgál. (Curia P. III. 6224/1927. 1928 február 23-án.)

1107 **A 10** **Hűtlen elhagyás.** Abból, hogy az alperes a felperest az új lakásába nem követte, a H. T. 77. §-ában meghatározott jogsulatlan elhagyásra, az anyagi jog szabályánál fogva, csak akkor lehet következtetni, ha a felperes az új lakásába a bírói felhívás előtt legalább hat hónappal az alperest hívta és az alperes ennek megokolatlanul nem tett eleget. (Curia P. III. 3737/1927. 1928 február 23-án.)

1108 **A 10** **Házastársi kötelesség súlyos megsértése.** A házassági életközösség megszakítására az alperesnek az a magatartása szolgáltatott közvetlen okot, mely szerint az alperes 1926. évi január havában több ízben K. M. háztartási alkalmazottat különbejáratu cselekszobájában rövidebb-hosszabb időre meglátogatta, vele karonfogva ment és ölekezett.

Az alperesnek ez a viselkedése mint a házastárshoz nem illő, a házastársi hűség iránt is alapos gyanút keltő s a házastársi tisztességgel össze nem egyeztethető magatartása, a nemi érintkezésben is jelentkező szerelmi

viszony külön bizonyítása nélkül egymagában véve is alapos okul szolgál arra, hogy a felperes az alperessel az életközösséget megszakítsa. (Curia P. III. 2470/1927. 1928. január 19-én.)

1109 **A 11** **Házasság alatti adós-ágok.** A házasság alatti adósságok a háztartási kiadások fedezése végett keletkezetteknek vélelmezendők és mint ilyenek elsősorban a közszerzeményből fedezendők. (Curia P. I. 7262/1926. 1928 február 17-én.)

1110 **A 11** **Hozomány.** Az anyagi jog szabálya szerint a férj sem saját, se pedig a család szükségleteire a hozományt el nem használhatja, kivéve, ha fontos családi érdekek, vagy a családnak nagyobb veszélytől való megmentése igényeli feltétlenül a hozomány felhasználását. Az anyagi jog szerint a jegyesek és házastársak vagyoni viszonyaikat egymással szemben szerződéssel szabályozhatják és így érvényes a feleknek az a megállapodása, hogy különélés bekövetkezte és felmondás előrebocsátása után a házasság fennállása alatt is megnyílik a felperes részére a hozomány visszaköveteléséhez való jog és ez a megállapodás a hozomány természetén nem változtat. (Curia P. III. 4336/1927. 1928 február 29-én.)

1111 **A 12** **Mostoha apa tartási kötelezettsége.** Jogszabály, hogy a férj — családfői kötelességéből kifolyólag — a háztartásába beleegyezésével került vagyontalan, semmiféle jövedelem felett sem rendelkező és keresetképtelen kiskorú mostoha gyermekét is sajátjából eltartani, valamint neveltetni köteles, ha annak eltartásáért és neveltetéséért a gyermek édes anyja, vagy más harmadik személy kifejezetten kötelezettséget nem vállalt.

Jogszabály továbbá az is, hogy a mostoha gyermekének a fentebbi körülmények között történt eltartására, valamint neveltetésére fordított költség megtérítését a mostoha apa mostoha gyermekétől sem követelheti, még pedig akkor sem, ha a mostoha gyermek utóbb vagyonhoz, jövedelemhez vagy keresethez jut, mert ebben a vonatkozásban a mostoha gyermeket a saját gyermekkel egy tekintet alá kell venni. (Curia P. III. 2976/1927. 1928 január 25-én.)

1112 **A 12** **Nőtartás mértéke.** Helyes a fellebbezési bíróságnak a H. T. 90. §-ra alapított az a jogi álláspontja, hogy az alperestől követelhető tartásdíj összegének megállapítása tekintetében az alperes teherviselő képessége is korlátot szab és így a mások törvényes tartási igénye mellett a felperes nem igényelheti az alperes társadalmi helyzetének megfelelő illő tartás teljes mértékét, hanem meg kell hogy elégedjék az illő tartás szükségletének a részbeni kielégítésével. (Curia P. III. 3080/1927. 1928 január 31-én.)

1113 **A 40** **Agi vagyon kiadása.** A felperes birtokában visszamaradt állatállomány nem helyettesítheti azt az állományt, amelyet a felperes a házasság megszakítását három

évvel azelőtt apjától örökölt, mert az állatállománynak időnként szükségessé vált kicserélése, illetve felujtása céljából szerzett új anyaga, valamint a háziállatokban a forgalmi viszonyok alakulásától függetlenül, csupán azok természetszerű fejlődésével előálló értékemelkedés, mint az azok gondozásával és eltartásával rendszerint együttjáró munkának és gazdasági tevékenységnek az eredménye, a fennálló törvénykezési gyakorlat szerint a közszeremény javára esik, s a természetben már meg nem levő állatállomány helyett különvagyon címén azoknak csak a háruláskor volt értéke ítélendő meg. (Curia P. III. 4587/1927. 1928 április 25.)

1114 **A 40** **Agi érték kiadása.** Az ági érték a hagyatéki tartozások levonása után maradó tiszta hagyatékból abban az esetben is kiadandó, ha a szerzeménybe befektetve nem volt.

1115 **A 40** **Családtag munkája — nem ági érték.** Családtag által családtag részére végzett személyes munka díja az örökhagyó vagyonába befektetett ági érték gyanánt nem követelhető. (Curia P. I. 4573/1927. 1928 május 14.)

1116 **A 41** **Szavatosság köteles-részért.** Jogszabályaink szerint az, aki maga is köteles-részre jogosult, csak a törvényes örökrészt meghaladó juttatás értéke erejéig, az öröklése kapcsolatán kívül álló kedvezményezettek pedig az ajándékozások sorrendjében a nekik ajándékozott egész vagyon értéke arányában szavatolnak a köteles-rész kiadásáért. (Curia P. I. 8507/1926. 1928 május 11.)

1117 **A 41** **Kézjeggyel ellátott végrendelet alakszerűsége.** Az örökhagyó a végrendeletet kezének megsérülése miatt önkezüleg alá nem írhatta, hanem csak kézjeggyel látta el. A végrendelet alaki kötelekeinek megítélésénél tehát az 1876. évi XVI. t.-c. 6. §-át kell alkalmazni. A végrendelet és annak záradéka nem foglalja magában annak az igazolását, hogy a végrendelet tartalma felolvastatott és hogy az örökhagyó az okiratot kézjeggyel ellátta. Ezt a hiányt nem pótolja az, hogy a záradék felett az örökhagyó nevénél és kézjegyénél Weiland Károly tanu e szavakkal írta alá a maga nevét: „névirója és okmánymagyarázó“, mert az örökhagyó anyanyelvén szövegezett okirat megmagyarázása nem egyjelentőségű az okirat felolvasásával, a kézjegy igazolását pedig ezek a szavak egyáltalában nem foglalják magukban.

Mínt hogy a végrendelet ezek szerint az 1876. XVI. t.-c. 6. §-ának nem felel meg, a fellebbezési bíróság helyesen mondta ki az örökhagyó végrendeletét érvénytelennek. (Curia P. I. 6472/1926. 1928 március 8.)

- 1118 **A 41** **Végrendelet és vagyonehidegenítés.** A vagyon egy részének elidegenítésével az egyéb vagyonra vonatkozó végrendelet visszavontnak, illetve hatályát veszítettnek nem tekinthető. (Curia P. I. 3368/1927. 1928 március 1.)

B) Hiteljog.

- 1119 **B 5** **Váltó. Kamat.** A váltótörvény 50. §-a értelmében a váltóbirtokos a váltókötelezettől a ki nem fizetett váltóösszeg után a lejáratától számítandó 6% kamatot igényelhet csupán; ennél nagyobb kamat tehát váltó alapján a váltólejáratától még akkor sem követelhető, ha a magasabb kamat szerződéssel kötött ki. Csak az 1923. XXXIX. t.-c.-ben meghatározott, u. n. kárkamat címén követelhet a váltóhitelező a lejárat után késedelmes adóstól — a törvényben meghatározott feltételek fennforgása esetén — nagyobb kamatot. (Curia P. VII. 9349/1926. 1927 november 17.)

- 1120 **B 5** **Kényszeregyesség. Bejelentett és kifogásolt követelés fennállásának megállapítása.** A K. e. rendelet 93. §-ának harmadik bekezdése, amely szerint a bejelentett és kifogásolt követelés fennállása tekintetében a Pp. 130. §-ában meghatározott feltételek fennforgása nélkül megindítható a megállapítási kereset, nyilván nem vonatkozhatik azokra a követelésekre, illetve igények érvényesítésére, amelyek kívül esnek a kényszeregyességi eljárás körén s abban bejelentésnek nem tárgyai: amiből viszont következik, hogy a felperes a B) alatti szerint óvadéku átadott összeg óvadéki jellegének s a felperes ez összegre vonatkozó tulajdonjogának megállapítását csak a Pp. 130. §-ában meghatározott feltételek fennforgása esetén szorgalmazhatta megállapítási keresettel. (Curia P. VII. 9398/1927. 1928 június 6.)

- 1121 **B 5** **Üzletátruházás.** Abból a megállapított és meg nem támadott tényből, hogy az alperessel szemben üzletátruházóként jelentkező, elől megnevezett közkereseti társaságnak egyik tagja az átvevő alperes részvénytársaságnak alapítója és igazgatósági tagja lett: az állandó bírói gyakorlatnak megfelelően helyesen vonta le a fellebbezési bíróság azt a következtetést, hogy ez a körülmény az alperesnek a tartozásról való tudomásával egyjelentőségű. (Curia 6382/1927. 1927 október 11.)

- 1122 **B 5** **Kényszeregyesség. Külön kielégítési jog.** A kényszeregyességi eljárás nem akadályozza annak, hogy a felperesek a vételügylet hatálytalanná válta folytán nekik visszajáró vételár címén őket megillető lejárt kereseti követelésük alapján a birtokukban levő alperesi ingókra a K. T. 309. §-a értelmében megállapított jogot gyakoroljanak, még pedig a 40%-os kényszeregyességi

hányszor meghaladó 60% követelésük erejéig is, mert a megtartási jogok érvényesítése folytán a felperesek a Cs. T. 57. §. 4. pontjában kimondott jogszabály megfelelő alkalmazásával ingó zálog által biztosított hitelezőkkel azonos jogi elbírálás alá eső, tehát külön kielégítésre jogosult hitelezőknek tekintendők s így a birtokukban levő lokomobilból és morzsológépből, illetve értékükből a kényszeregyességi hányadot meghaladó követelésük tekintetében is kielégítést szerezhetnek. (Curia P. VII. 6866/1927. 1928 május 16.)

C) Perjog.

1123 **C 02** **A per félbenszakadása csődben.** A felperesnek a Pp. 467. §-a szabályának megsértésére alapított támadása alaptalan, mert ezen törvényi rendelkezés értelmében a csődnek valamelyik fél ellen megnyitása esetén az eljárás csak azokban a perekben szakad félbe, amelyeket a csődtörvény szerint a közadós ellen vagy a közadós részéről nem lehet folytatni. A Cst. 10. §-a pedig akként rendelkezik, hogy a bejelentés alá eső követelés iránt folyó olyan perben, amely a csődnyitás idejében elsőfolyamodásilag érdemleges határozattal már elintéztetett, a csődnyitás által az illetőségen változás nem történik és az ilyen perben a csődnyitásig le nem járt határidők a tömeggondnokra nézve a bejelentéstől számítandók. Ekkép az elsőfolyamodásilag érdemleges határozattal már elintéztett ily perekben az eljárás felfüggesztésének helye nincs, hanem az eljárás folytatandó. (C. P. IV. 6318/1927. sz.)

1124 **C 03** **Tényállás megállapítása a felülvizsgálati bíróság által.** Minthogy pedig a fent kiemelt tények nem vitásak, a hivatkozott kijelentések pedig beismertek, ahelyütt is helye van tehát annak a tényállásnak következtetés útján való megállapításának, hogy a II. r. alperes a NB./ ügylet foganatba menetelének lehetősége esetére az abból folyóan az I. r. alperest terhelő kötelezettség teljesítését valósággal magára is vállalta. (P. IV. 3410/1928. sz.)

1125 **C 03** **Perujítás.** A Pp. 563. §. 11. p. alapján első ízben kért perujítás megengedhetőségének nem feltétele a Ppp. 564. §. értelmében az, hogy az új előadás vagy bizonyíték az alapperben nem is volt felhozható. (C. P. IV. 8556/1927. sz.)

1126 **C 03** **Igazolás és perujítás.** A Pp. 459. §-a szerint ugyanis az igazolási kérelemnek a végrehajtásra és az eljárás folytatására is csupán abban az esetben van halasztó hatálya, ha a bíróság ezeknek ideiglenes felfüggesztését elrendeli. Ebből következik, hogy az igazolási kérelemnek más vonatkozásban nincs halasztó hatálya s így a Pp. 567. §-ában megszabott perujítási határidő megkezdését és folyását sem akadályozza. (Curia P. IV. 3360/1927. 1927. december 2-án.)

- 1127** **C 07** **Allampolgárság a házassági perben.** A visszahonosítási kérvény jogérvényes elintézése előtt s a végérvényes elintézés eredményének ismerete nélkül a felperes magyar állampolgársága s házassági bontó perében a H. t. 114. §-a értelmében a magyar bíróság ítéletének hatályossága meg nem állapítható, ennek megállapíthatása végett tehát a felperes felhivandó, hogy visszahonosítás iránti kérvénye eredményét záros határidő alatt jelentse be. (C. P. III. 5058/1927. sz.)
-
- 1128** **C 09** **Választott bíróság kikötése alapszabályokban.** Az érvényesen létrejött írásbeli (rokkantségélyző és nyugdíjegyleti) alapszabályok társasági szerződésnek tekintendők, hatályuk nincs a társasági tagok aláírásától feltételezve; az alapszabályok írásbeli szerződési jellegét tehát nem érinti az a körülmény, hogy azt a felperes mint társasági tag nem írta alá. Nyilván' alaptalan ezért a felperesnek az az álláspontja, hogy az alperesi alapszabályoknak a választott bírósági eljárásra vonatkozó része irányában azért nem lehet joghatályos, mert az, aláírás hiányában, nem tekinthető a Pp. 767. §-ában megkívánt írásba foglalt szerződésnek. (C. P. VII. 2191/1927. sz.)
-
- 1129** **C 1** **Igazolás sorrendi végzés ellen.** Az 1881:LX. t.-c.-nek a sorrendi végzés elleni felfolyamodásról intézkedő 119. §-a nem tartalmaz olyan intézkedést, hogy a sorrendi tárgyalás elmulasztása és a sorrendi végzés elleni felfolyamodásnak a végzés kihirdetésekor történt be nem jelentése miatt igazolási kérelemnek helye nincsen és ilyen törvényes intézkedés a Pp.-ben sem foglaltatik. Ehhez képest a felfolyamodásra és az igazolásra az általános szabályok nyerne alkalmazást. (Pp. 40. §.) A Pp. 451. §-a értelmében, ha a fél képviselője határnapon önhibáján kívül nem jelent meg, a mulasztás következményei igazolással orvosolhatók. (C. Pk. V. 3452/1928. sz.)
-
- 1130** **C 8** **Hatáskör.** A hatásköri bíróság 1927. évi február hó 7-ik napján 1926. Hb. 95/5. szám alatt kelt határozatával kimondotta, hogy az eljárás a rendes bíróság hatáskörébe tartozik, ha felperes a kárt a malmot hajtó viz elvezetéséből származtatja. (C. Pv. 2517/1927. sz.)
-

ESETTÁR.

Szerkesztik:

Dr. Huppert Leó, ifj. Dr. Nagy Dezső

és

ifj. Dr. Szigeti László.

A) Magánjog.

1131 **A 10** **Háztartásból való eltávozás.** A férj kifejezett beleegyezése nélkül s annak ellenére történt eltávozás a háztartás vezetése s kezelésével kapcsolatos kölcsönös együttélés, egymásról való gondoskodás, támogatás iránti kötelesség megsértése. (Curia P. III. 5121/1927. 1928 április 23-án.)

1132 **A 11** **Ideiglenes nőtartás.** A házasság jogi fennállása alatt a különélésben nem vétkes nőt, a férj a természetbeni tartás helyett, ideiglenes nőtartási díj fizetése által köteles eltartani és a feleség ebben a helyzetben nem köteles a saját fenntartásáról a saját munkája útján gondoskodni, ha a házassági életközösség fennállása alatt a háztartási kiadásokhoz a saját munkájával biztosított jövedelemmel hozzá nem járult. (Curia P. III. 5256/1927. 1928 május 22-én.)

1133 **A 12** **Eseti gondnok cselekménye.** Az eseti gondnok kirendelése és a létrejött szerződés jóváhagyása körül elrendelt gyámhatósági intézkedések helyességének elbírálása nem a bíróság, hanem a gyámhatóság hatáskörébe tartozik, mert az 1877:XX. t.-c. 30. és 42. §-ai értelmében a kiskoru érdekével összeütközésbe került törvényes képviselő helyébe a gondnok kirendelésére és működésének felülbírálására a gyámhatóság bir hatáskörrel. (Curia P. V. 8732/1926. 1928 június 8.)

1134 **A 12** **Tékozlás miatt gondnokság.** Alperesnek kb. már két év óta tartó kifogás alá nem eső magaviselete, valamint az a körülmény, hogy így alperesnek a tékozlásra mutató viselkedése csak néhány hónapon át tartott, alkalmas lehet az alperes gondnokság alá helyezésének megtagadására. (Curia P. III. 5987/1927. 1928. június 20-án.)

1135 **A 12** **Gyám és hagyatéki egyezség.** Az egyezség abban a részében, amely a felperesek örökrészének készpénzben való kielégítését állapítja meg, nem más, mint a természetben kijáró örökségnek az örökös társak javára visszteher ellenében való elidegenítése, amire a gyám az 1877:XX. t.-c. 113. §-ának 9. pontja értelmében a gyámhatóság jóváhagyása mellett jogositva van.

Pusztán azon az alapon tehát, hogy a felperesek örökrésze helyett gyámjuk készpénzbeli kielégítést fogadott el, a felperesek az egyezség érvénytelenségét nem vitathatják, mert ez egymagában joglemondást nem állapít meg.

De nem vitathatják a felperesek az egyezség érvénytelenségét még azért sem, mert az egyezség teljesítését az alábbiak szerint nagykorúságuk elérte után elfogadták s ekként azt a maguk részéről is megerősítették. (Curia P. I. 5157/1926. 1928 május 31-én.)

1136 **A 311** **Átértékelés fenntartás nélkül.** Az aranykorona árfolyama 1916. év november havában 1.83 papirkorona, 1917. év augusztus havában pedig 2.49 papirkorona volt. E szerint a korona értéke a vételár megállapítása s annak megfizetése közti idő alatt a korona teljes értékcsökkenéséhez viszonyítva, nem szenvedett oly súlyos veszteséget, hogy a már egyszer jogfenntartás nélkül átvett összeggel kiegyenlítettnek tekintett követelés utólagos átértékelése helyt foghatna. (Curia P. I. 7344/1926. 1928 március 29-én.)

1137 **A 311** **Átértékelés időpontja.** Adásvételi, helyesen kitermelési ügyletből eredő vételár követelésnél az átértékelés kezdő időpontjául a gyakorlat szerint a szerződés vagy ügylet megkötésének időpontját kell tekinteni, mert az átértékelés alapja nem a késedelem, hanem az egyenlő értékcsere elve, amelynél fogva a vételár az ügyletkötés időpontjában fennállott érték szerint vétetik számításba, nem pedig az esedékesség s illetve a fizetés elmulasztása napján volt értékben. (Curia P. VII. 624/1928. 1928. május 17-én.)

1138 **A 311** **Ujbóli átértékelés.** Minthogy a felperes a 6000 K-t a megállapított tényállás szerint fenntartás nélkül elfogadta, ezáltal a követelés átértékeléséhez is hozzájárult. Oly követelés pedig, amelyet már egyszer a felek átértékeltek és amely átértékelésekor teljesen ki is egyenlítettett, mindaddig, míg a felek megegyezése hatályában fennáll, újabb átértékelés alá nem vonható. Oly okot, amely miatt a 6000 K fizetésébe való beleegyezése hatálytalannak volna tekintendő, a felperes nem igazolván, a fellebbezési bíróság a kereset elutasításával jogszábályt nem sértett. (Curia P. I. 8084/1928. 1928 március 29-én.)

1139 **A 311** **Jogfenntartás valorizációnál.** A korábbi perben a felperesek az eljárásnak felülvizsgálati szakában már előterjesztették azt a kérelmüket, hogy a fizetés napjáig bekövetkezett pénzromlás vétessék figyelembe, amely kérelem a jogfenntartást (1928. XII. t.-c. 14. §-a 3. bekezdése) pótolta. (Curia P. VI. 3447/1926. 1928 máj. 18.)

1140 **A 311** **Átértékelés nyugdíjgyelett szemben.** De nem követelheti felperes a neki járó megítélt összeg átértékelését még azon esetre sem, ha alperes kölcsönös biztosító társasági minősége a Ker. Törv. 223. §-a alapján elismerhető nem lenne és ha alperes a fel-

peres érvelésének megfelelően csak egy közönséges magánjogi temetkezési-egyletnek tekintetnék; mert a felperes követelése ez esetben is az alperesi tagság jogviszonyán alapszik és az ebből merített pénzkövetelés mindenestre a biztosítási igényekkel teljesen azonos természetű; már pedig az 1928. évi XII. t.-cikknek idézett rendelkezése az egyleti tagságból eredő ilyen természetű követelésekre is kiterjed és ezek a szorosan vett biztosítási tartozásokkal egyenlően az átértékelésből ugyancsak feltétlenül ki vannak zárva. (Curia P. II. 1689/1926. 1928 június 27-én.)

1141 **A 311** **Járadék átértékelése.** A m. kir. Curiaának állandó gyakorlata, hogy a 87. számú teljes ülési döntvény meghozatalát megelőző időre a járadék felemelésének egyedül a pénzromlás címén helye nincs. Ehhez képest a felemelt járadékot a felperes is csak 1925. évi július hó 1. napjától kezdve követelheti. (Curia P. VI. 3054/1926. 1928 június 20-án.)

1142 **A 341** **Beszámítás baleseti járadéknál.** Az alperesnek azt a kérelmét, hogy az előbbi perben az ő javára megítélt perköltség összegét a járadékba beszámíthassa, nem lehetett teljesíteni, mert a baleseti járadék meghatározott célra, jelesül a baleset következtében elmaradt tartás céljára szolgál és így a járadék a beszámítás szempontjából a tartásdíjakkal egy tekintet alá esik. Az utóbbiakba pedig a bírói gyakorlat (P. H. T. 718. sz.) szerint beszámításnak helye nincs (Curia P. VI. 8441/1926. 1928 június 28-án.)

1143 **A 343** **Jogról való lemondás.** A jogról való lemondás nemcsak írásban vagy egyébként kifejezetten, hanem a körülményekből megállapítható hallgatolagos magatartással is történhetvén még akkor is, ha a jog megfelelően biztosított. (Curia P. V. 8732/1926. 1928 június 8-án.)

1144 **A 35** **Elszámolás.** Az elszámolás az alapul szolgáló jogviszonyból merített igények érvényesítését kizáró önálló kötelemet létesít, amelyet csakis a jogügyletek érvénytelenítésére fennálló jogelvek alapján lehet megtámadni; ilyen érvénytelenségi okot pedig felperes maga sem vitat. (Curia P. IV. 2239/1928. 1928 május 29-én.)

1145 **A 354** **Haszonbérli felelőssége.** A megtérítési kötelezettség a haszonbérleti jogviszonyra vonatkozó különös szabályok alapján is terhelheti a haszonbérletet,

mert a birtok termőképességének fenntartása külön kikötés nélkül is kötelessége a haszonbérletnek,

a termőképesség csökkentése pedig egyértelmű a szerződésellenes használatból eredő rongálással, amelyért a bérlő felelős.

Amennyiben a rongálásnál az előbbi állapot helyreállítása lehetséges, a bérletre vonatkozó általános szabályok szerint a helyreállítás végzése követelhető.

A haszonbérletnél azonban e részben bizonyos kivétel van, nevezetesen a haszonbérlet az elmulasztott trágyázásnak a haszonbérlet megszüntetése utáni időben való teljesítésére már nem kötelezhető, hanem a haszonbérbeadó esetleg csak arra jogosult, hogy a trágyázás elmulasztásából reá háramlott kár megtérítését követelhesse. L. Polgári Jog Határozatok Tára 129. sz. (Curia P. VI. 3149/1928. 1928 június 28-án.)

1146

A 355

Nyugdíj. Azon esetre, — ha felperesnek alperes részéről a nyugdíj kifejezetten megígértetett és részére a nyugdíjjogosultság akár csak szóval is és minden különösebb formáság nélkül biztosított, — alperes kötelezettsége a nyugdíjszolgáltatás, esetleg annak elmulasztása miatti kártérítés tekintetében beállott és az így létrejövő kötelelem alól alperes nem szabadulhat pusztán azért, hogy a nyugdíj közelebbi módozatait és mértékét részletesen rendező nyugdíjszabályzatot felperes elbocsátásáig meg nem alkotta, mert egyrészt a saját mulasztásából senki előnyökét nem származtathat és az alperesi mulasztás ilyen körülmények között felperesnek a nyugdíjhoz való jogot már kártérítés címen is megadná, — másrészt, mert ez esetben a nyugdíjszabályzat hiánya csak azt eredményezhetné, hogy a nyugdíjigény megnyitának egyéni feltételeit és a nyugdíj mérvét a hasonszerűség és a nyugdíjügyekben fennálló szokáshoz mérten a bíróság állapítja meg. (Curia P. II. 7106/1927. 1928 június 20-án.)

1147

A 355

Végkielégítés. Az 1923. évi XXXV. t.-c. 3. §-ának az a rendelkezése, hogy végkielégítés összege a rendszeres fizetésben nem részesülő alkalmazottaknál a tényleges alkalmazás utolsó hónapjában élvezett napibérnek számításba vételével állapítandó meg, — a fennforgó esetben, amikor felperes 1921. április 1-től 1924. június 15-ig fizetés nélküli szabadságon volt, amely idő alatt a pénz értéke nagymértékben csökkent és a munkások a kedvezményes ellátásra vonatkozó igényeikre nézve is az órabérben nyertek kielégítést, — nem értelmezhető úgy, hogy a végkielégítés az 1921. év elején fizetett órabér alapján állapítandó meg; hanem az alperes által 1924. június 15-én fizetett órabér veendő számításba, amikor felperes szolgáltatételre újból berendeltetvén, a jelzett időben tényleges szolgálatban levőnek volt tekintendő. (Curia P. II. 4915/1927. 1928 június 6-án.)

1148

A 355

Levonások gyári munkás fizetéséből. A gyáros és a munkások közötti viszony csakis az 1884. évi XVII. t.-c. III. fejezetében megszabott korlátok között képezheti szabad egyezkedés tárgyát; az idézett törvény 118. §-a értelmében a gyáros köteles munkásainak bérét készpénzben kifizetni, abból levonások csak a 118. és 120. §-okban megjelölt munkásjóléti célokra eszközölhetők; az a kikötés tehát, hogy a felperesek béréből 10% óvadék fejében visszatartassék, — amely a munkaadó részére biztosíték gyanánt szolgál, — az idézett törvény rendelkezésébe ütközik és mint ilyen hatálytalan. (Curia P. II. 121/1927. 1928 június 14-én.)

1149

A 355

Vasuti alkalmazott szolgálati viszonya. Amennyiben a vasuti alkalmazott szolgálati viszonya folytatólag és megszakítás nélkül fennállott és az alperes által történt alkalmazásba vétel ennek a szolgálati viszonynak tényleges folytatását jelenti: annyiban az alperes vasutnak nem áll jogában az állandó alkalmazotti viszonyt külön szerződéssel ideiglenes alkalmazott viszonyra átváltóztatni és a felperest állandó alkalmazotti szerzett jogaitól azzal az egyoldalu rendelkezésével megfosztani, hogy őt csupán külön szerződés alapján hajlandó alkalmazni és felperest ennek az alkalmazásnak elfogadására kényszeríti. (Curia P. II. 5310/1927. 1928 május 31-én.)

1150

A 357

Ügyvédi munkadíj és valorizáció. Az ítéleti tényállás szerint a felperes állandó jogtanácsosa volt az alperesnek, aki az alperes helyett fizetéseket is teljesített s alperest közpénzkezelővel is támogatta; — nem tudható tehát be a felperes hátrányára az a tény, hogy költségjegyzékét az egyes ügyek befejezése után nyomban nem peresítette.

De, — a koronának időközben bekövetkezett elértéktelenedésére tekintettel — azt a kérdést, hogy az ügyvéd tevékenysége mily összeggel van megfelelően díjazva, nem az egyes ténykedések felmerültének az időpontjától, hanem a bírói ítékezés időpontja szerint kell elbírálni, mert ellenkező esetben az ügyvéd — a már leromlott belértéki pénzben, — nem juthatna végzett munkájának az ellenértékéhez, ami viszont a megállapítás céljával s a méltányossággal is ellenkezőnek.

Az adott esetben tehát tulajdonképpen nem is a díjak átértékelésének, hanem az ügyvédi ténykedéseknek az ítékezés időpontja szerinti értékelésének van helye. (Curia P. VI. 8019/1926. 1928 május 24-én.)

1151

A 361

Közösség tagjainak felelőssége kiadásokért. Általános szabály, hogy jogközösség esetén a részesek a közös tárgy terheit illetőségeik arányában kötelesek viselni s amelyik részes kötelezettségének nem tesz eleget, köteles megtéríteni azt az összeget, amelyet helyette a többi részes fizetett.

Ez a jogszabály általában, tehát rokonok közt levő jogközösség esetén is irányadó.

A hivatkozott jogszabály alapján a Pp. 269. §-ának a bizonyítási teherre vonatkozó rendelkezései értelmében az alperesek tartoztak bizonyítani, hogy az aránylagos teherviselési kötelezettségtől eltérőleg a felperesek és az alperesek jogelőde között oly megállapodás jött létre, hogy az utóbbi a közös birtok megszerzésére fordított kiadásokból nem a tulajdonjog arányában reá eső részt, hanem csak az általa már fizetett összeget tartozik viselni. (Curia P. VI. 8733/1926. 1928 június 26-án.)

1152

A 38

Államkincstár felelőssége. Mivel a hivatkozott kormányrendelet a lócsempészési ügyekben az eljárást a közgazgatási hatóság, mint a rendőri büntető bíróság, illetőleg az állam-

rendőrség hatáskörébe utalta, katonai hatóság 1920 október 12-én a felperesek ellen löcsempészési ügyben önállóan eljárni nem volt jogosult.

Ilykép alaptalan az I. r. alperesnek arra alapított támadása, hogy a helyi katonai parancsnokság a 20301/1920. sz. honvédelmi miniszteri rendelet alapján az eljárásra saját hatáskörében jogosított volt.

Az I. r. alperes m. kir. kincstár kártérítési felelőssége tehát a katonai parancsnokság jogellenes eljárásáért anyagi jogszabálysértés nélkül állapított meg.

Alaptalan azonban a felpereseknek a II. r. alperes kártérítési felelőségének meg nem állapítása miatt érvényesített támadása is.

A II. r. alperes ugyanis, mint az ugynevezett J.-század parancsnoka a felettes hatóság meghagyásából járt el, midőn alantás tisztjének az eljárás foganatosisására parancsot adott, a meghagyás teljesítéséből folyólag pedig a II. r. alperes a saját személyében felelősséggel nem tartozik. (Curia P. VI. 1993/1926. 1928 május 23-án.)

1153 **A 38** **Fegyverhasználat jogossága.** A határszolgálati utasítás 127. §-a ugyanis a vámőrségi legénység fegyverhasználatának jogossága feletti döntést, az illetékes m. kir. vámőrkerületi parancsnok hatáskörébe utalja.

Mihelyt ekként jogerős megállapítást nyert, hogy a fegyverhasználat jogosan történt, e jogerős megállapítással szemben a polgári bíróság nem bocsátkozhatik többé annak vizsgálatába, vajjon a magánjogi kártérítés szempontjából, a kérdésben forgott fegyverhasználat nem minősül-e mégis jogellenesnek. A fellebbezési bíróság tehát az illetékes katonai hatóság jogerős döntésével ellentétben, szabálysértéssel vette a fegyverhasználatot jogtalannak és így jogalap nélkül marasztalta az alperest. (Curia P. VI. 8734/1926. 1928 június 26-án.)

1154 **A 38** **Kártérítés emberölés esetén.** A Btk.-nek fentebb felhívott §-a a tettes kártérítési kötelezettségét nem kiemelten szabályozza, hanem csak arról rendelkezik, hogy oly személyek részére, akik a megölt személytől eltartást követelhettek, a tettes az elvont tartás fejében kártérítést fizessen. Emellett azonban fennáll a tettesnek — vagyis az adott esetben az alperesnek — az általános szabályokból folyó kötelezettsége mindama kárnak megtérítésére, amely cselekményéből közvetlenül vagy közvetve a felperesekre hárult.

A felperesek a megölt fiuktól tartást nem követelhettek, tehát ezen a címen nem léphetnek fel az alperes ellen. Ámde ez nem változtat azon, hogy a felpereseknek káruk van, amely a fiuktól élvezett anyagi támogatás megszűnésében jelentkezik. (Curia P. VI. 8756/1926. 1928 június 21-én.)

1155 **A 40** **Át nem adott hagyaték.** Minthogy azonban a hagyaték még nincs átadva és a hagyaték az örökösök közt — akik között a felperes is szerepel — vitás, a felperes fizetés helyett csak

a követelésnek a hagyatékából való kielégítését követelheti. (Curia P. I. 9477/1927. 1928 április 18-án.)

1156 A 40 Külön vagyon felelőssége ági vagyonért. A hiányzó ági értékért a külön vagyon nem felelős, az özvegy ennél fogva külön vagyonát az ági érték biztosítására átengedni csakis veszély kimutatása esetében volna köteles. (Curia P. I. 5976/1927. 1928 jun. 25.)

B) Hiteljog.

1157 B 001 Cég. A Kt. 16. §. 2. bekezdése értelmében valamely kereskedő a kereskedelmi törvényben a kereskedők részére megállapított jogokban csak cége bejegyzésétől fogva részesülhet.

Ily, csupán a bejegyzett kereskedőt megillető jog az is, hogy valamely üzlet a Kt. 12. §-a értelmében az üzlet megjelölésére használt név, a cég változatlan, avagy az utódlást feltüntető toldással való használatával legyen átruházható.

A Kt. 17. és 18. §-ainak rendelkezéseiből pedig nyilvánvaló, hogy valamely főüzlet mellett tulajdonosi kapcsolat nélkül, annak fióküzlete, önálló céggként, a főüzlettel különböző jogalanyisággal bíró telepként fenn nem állhat.

Az ezeknél fogva jogilag lehetetlen céghasználat pedig még a cégjogi szempontoktól függetlenül, csupán a szerződő felek személyes jogviszonya alapján sem mondható ki ítéletileg jogszerűnek.

Nem sértett tehát a fellebbezési bíróság irányadó anyagi jogszabályt, midőn a cégjegyzékbe be nem jegyzett felperes jogviszony megállapítására, valamint arra irányuló keresetének nem adott helyet, hogy az alperes özv. S. S.-né a bejegyezve nem volt Dorottya-utcai S.-műterem most S. S.-né céggel bejegyzett tulajdonosa annak türésére köteleztesék, hogy a felperes azon az alapon használja Kecskeméti-utcai külön üzlete megjelölésére a „Strelisky-fiók” céget akár egymagában, akár az utódlás kifejezésre juttatásával saját nevével kiegészítve, mert erre az annak idején bejegyezve nem volt Strelisky-műterem néhai tulajdonosától, a jelen perbeli alperes jogelődjétől a vele vitán kívül létesült B) és C) jelű szerződések révén nyert jogot. (P. IV. 9157/1927. Curia 1928 május 18-án.)

1158 B 004 Segédszemélyzet. Felmondási illetmény és nyugdíj. Az állandó bírói gyakorlatban elfogadott jogszabály szerint a szolgálati jogviszony a felmondási idő alatt is változatlanul fennáll és csakis a felmondási határidő lejártával szűnik meg; másfelől a nyugdíj az arra egyébként jogosultat is csak a tényleges szolgálati jogviszony megszüntétől fogva illeti meg, amiből szükségszerűen következik, hogy ugyanazon munkaadótól, ugyanazon időre a fizetés természetével bíró felmondási illetmény és nyugdíj együttesen az alkalmazottnak még akkor sem

jár, ha a munkaadó a törvényes felmondási idő alatt az alkalmazott munkáját már nem is vette igénybe és ha a munkaadó helytelenül alkalmazottját az őt megillető törvényes felmondás mellőzésével rögtönösen helyezte nyugállományba, mert a munkaadó ezen eljárásának csak az lehet a következménye, hogy a munkaadó a teljes illetményt a felmondási időre esőleg ilyenkor is kiadni tartozik és a fizetésnél kisebb összegű nyugdíj adására vonatkozó kötelezettsége csak a felmondási idő leteltével kezdődik. (P. II. 3596/1927. Curia 1928 szeptember 6-án.)

1159 B 004 **Segédzemélyzet.** A kereskedősegédi vagy tisztviselői minőségnek nélkülözhetetlen kelléke, hogy a munkavállaló és munkaadó között bizonyos állandó jellegű függőségi viszony forogjon fenn, amelynek alapján a munkaadó a munkavállaló ideje és munkareje fölött bizonyos tartós folytonossággal rendelkezessék. Ez az állandó és folytonos függőségi viszony azonban nincs meg ott, ahol a munkaadó a munkavállalót egy bár időszakosan ismétlődő, de a dolog természete által már tartamában is előre megszabott feladat végzésével mindenkor külön *alkalomszerűleg* bizza meg, az évnél csak aránytalanul csekély részét betöltő ezen munkaszakon kívül pedig a munkavállaló és munkaadó között semmi függőségi kapocs nincs és a munkavállaló idejével és munkarejével teljesen szabadon rendelkezhetik és azt bárhol bármiképp értékesítheti. (P. II. 1215/1927. Curia 1928 augusztus 28-án.)

1160 B 013 **Részvénytársaság. Közgyűlési helyiség.** Ez a támadás arra vonatkozik, hogy az alperes igazgatósága a közgyűlést oly kicsiny — szűk — helyiségbe tűzte ki, hogy oda a részvényesek fele sem fért el.

Figyelemmel arra, hogy a közgyűlésnek megfelelő helyiségben tartására a megállapított és e részben meg nem támadott tényállás szerint indítvány is érkezett be és ennek ellenére ez irányban nem történt intézkedés, úgy kétségtelen, hogy a fenti panasz valósága esetén a részvényesek a közgyűlésen való megjelenés és részvételre vonatkozó egyéni jogukban korlátozást szenvedtek; amely körülmény pedig a többség akaratára és a határozathozatal irányára lényeges kihatással lehetett; miért is az ilykép jogaiktól megfosztott részvényesek kizárásával keletkezett összes határozatok érvényteleneknek tekintendők. (P. IV. 8977/1927. Curia 1928 augusztus 28-án.)

1161 B 013 **Részvénytársaság; részvényesi minőség igazolása.** Ama nem vitás tényállás mellett, hogy a felperesek a keresettel bemutatott mások nevére szíói részvényeket az alperes részvénytársaságnak tulajdonosi minőségüknek bejegyzése végett fel nem mutatták és ekként e részvényeknek reájuk történt átruházása a társasági részvénykönyvbe bevezetve nincs, kétségtelen, hogy mint olyanok, akiknek részvényesi minősége a társasággal szemben igazoltnak nem tekinthető, csak a lapszabályszerűen igazolt résztvényt megillető azt a jogot, hogy a

közgyűlési határozatot a Kt. 174. §-a alapján megtámadhatják, nem érvényesíthetik. (Curia P. IV. 8873/1927. 1928 október 4-én.)

1162 B 013 **Részvénytársaság, mérleg megtámadása.** Kétségtelen, hogy a részvényes a közgyűlés mérlegmegállapító határozatát a Kt. 174. §-a alapján megtámadhatja, ha a jóváhagyott évi mérleg adatai helytelenek, illetőleg a mérleg összeállítása a törvény vagy az alapszabályoknak a törvénnyel nem ellentétes rendelkezésével ellenkezik. Ebből folyik, hogy a mérlegnek oly módon kell a vagyonállapotot feltüntető adatokat tartalmaznia, hogy a fennebb megjelölt szempontokból az ellenőrzés lehetséges legyen. Ezen ellenőrzési jog gyakorlása lehetőségét pedig az adja meg, hogy a részvényes a mérleg helyességének és törvényszerű összeállításának megbírálásához szükséges adatok tekintetében az évi rendes közgyűlés tere és célja, valamint a tárgy természetéből megszabott korlátok közt a közgyűlésen a vezetőségtől felvilágosítást kérhessen és ezt a felvilágosítást a vezetőség abban a keretben, amelyben az által az üzleti érdek veszélyeztetve nincs, megadni is tartozik. (P. IV. 4331/1927. Curia 1928 március 29-én.)

1163 B 02 **Keresk. ügyletek általában. Közvetítési díj.** Az alperes nyilvános versenytárgyalás eredményeként, mint a legolcsóbb ajánlatot tevő kapott megbízást szállításra.

Az ügyletkötésnek ez a módja, a fellebbezési bíróság helyes jogi álláspontja szerint, kizárja azt, hogy az ügylet a felperes közvetítői tevékenységének volna a folyamánya s ezért nem sérti az anyagi jogot az a döntés, mely szerint a szóban forgó ló eladási ügylet után követelt közvetítési díj megfizetése iránt indított keresetnek hely nem adatott. (P. VII. 4072/1928. Curia 1928 augusztus 28-án.)

1164 B 024 **Valorizáció.** Az a körülmény, hogy a fenntartás nélkül elfogadott vételár az eredetileg kikötött vételár valószínűs értékeknek meg nem felelt, — ily értelmű jogszabály hiányában valamely jogos követelésre nem ad alapot. (P. V. 346/1927. Curia 1928 március 27-én.)

1165 B 024 **Valorizáció.** Az eladó a kikötött vételár előzetes átvételével, a vételár valorizálásnak a terhét és veszélyét magára vállalta, a korona további romlása okából tehát a vevőtől vételárpótlást nem igényelhet. (P. VII. 2156/1926. Curia 1928 szept. 4-én.)

1166 B 03 **Vétel ; rejtett hiba.** A fellebbezési bíróság a meg nem támadott és ehhez képest a Pp. 534. §-a értelmében az ehelyütt való ítélkezéskor is irányadó ténymegállapításainak alapul vételével helyesen minősítette az általa felhozott megfelelő okfejtéssel azt a körülményt, miszerint a kifejezetten 16 lóerősként eladott perbeli gép, tényleg csak 12 lóerős volt — rejtett hibának és helyes a fellebbezési bíróságnak

az ehhez kapcsolódó olyan értelmű jogi álláspontja is, amely szerint az A) alatti kötelevőnek az eladó szavatosságát egyébként kizáró kikötése nem jelenti azt is, hogy az eladó felperesnek a vevő alperes részére kifejezetten 16 lóerősként eladott perbeli gép lóereje tekintetében a szerződés értelmében fennálló, — és már az átadás előtt is megvolt rejtett hibának minősülő kellékhány miatt — szavatolási kötelezettségét is kizárná: mert nem vitás, hogy a felperes kifejezetten 16 lóerősként adta el az alperesnek a perbeli gépet, már pedig az itt is irányadó tényállás szerint ez a gép csak 12 lóerejű volt.

E rejtett hibának minősülő kellékhány okából a vevő alperest a keresk. törv. 348. §-a alapján nyilván megillette az árleszállítás iránti igény, de csakis akkor és annyiban, ha és amennyiben ezt a jogát az eladó felperessel szemben kellő időben érvényesítette; mert bár ilyen esetben nem is nyer alkalmazást a keresk. törv. 346. §-ának az azonnali értesítés kötelezettségére vonatkozó rendelkezése, de azért a vevő ilyen esetben sem hagyhatja az eladót túl sokáig és indokolatlanul kétségben aziránt, hogy az áru megtartása mellett árleszállítási igényt kívánt érvényesíteni, hanem a köteles kereskedői gondosság és hűség követelményeinek megfelelően, árleszállítási igényének okáról, az ennek alapjául szolgáló hiányosság kétségtelenné válta után az eladót mindenesetre mielőbb értesíteni tartozik. Curia P. VII. 7510/1927. 1928 május 25-én.)

I.

1167 **B 03** **Vétel; levonás; elállás.** Ha a vevő avételárból levonást eszközöl: ez a levont vételárrészlet megfizetésének megtagadásával egyenlő jelentőségű, a vételár megfizetésének, habár csak részben is megtagadása pedig az eladónak azonnali elállására ad jogot, akár esedékes volt már a vételár, akár nem.

II.

A bírói gyakorlatban kialakult anyagi jogi szabály szerint annak, aki a szerződéstől elállani kíván, elállási nyilatkozatában meg kell jelölnie elállása okát és ezt a perben sem terjesztheti ki más, habár az elálláskor már fenn is forgó okokra. (Curia P. IV. 2854/1928. 1928 jun. 6.)

1168 **B 03** **Vétel.** A bírói gyakorlatban kialakult jogszabály szerint az, aki a megrendelés nélkül küldött árut ötv teszi, az áru vételáráért vevőként felelős. (P. IV. 6501/1927. Curia 1928 ápr. 17.)

1169 **B 03** **Vétel, kárveszély viselése átadás hiányában.** Átadás hiányában, amennyiben a vevőt átvételi késedelem nem terheli; a K. T. 342. és 344. §-ai rendelkezéseinek egybevetéséből következőleg az eladó a vételár megfizetését jogosan nem igényelheti s a vétel tárgyat ért kárveszélyt viselni tartozik, ha az időközben elpusztul. (P. VII. 6846/1927. Curia 1928 március 20-án.)

1170 B 03 Vétel, kifogásolás. Megtekintés alapján megvett árut a vevő minőségileg csak akkor kifogásolhat, ha rejtett hiba fennforgását bizonyítja, de rejtett hibára nem hivatkozhatik a vevő akkor, ha maga az áru megvizsgálásához szakértelemmel bír, vagy a hibát kellő gondosság mellett felfedezhette volna.

Igaz ugyan, hogy a vevő abban az esetben, ha a szerződésnek meg nem felelő árut megtartja, árleszállítást az árunak rendelkezésre bocsátásánál is kérhet, de az állandó birói gyakorlat értelmében azt oly időn belül tartozik megtenni, hogy az eladót árleszállításra irányuló szándéka felül túlhosszu időn át bizonytalanságban ne tartsa. (P. VII. 9354/1927. Curia 1928 március 30-án.)

1171 B 1 Váltó. Kibocsájto fizetése elfogadó érdekében. Viszonos teljesítés váltó alapján. Az állandó birói gyakorlat értelmében az elfogadó a kibocsájto által teljesített fizetésre csak akkor hivatkozhatik az azt felvevő váltóbirtokossal szemben, ha beigazolja, hogy a visszereseti adós nem csupán a saját, hanem egyuttal az elfogadó érdekében és ő helyette is teljesítette a fizetést. Enélkül a kibocsájto által teljesített fizetés egymagában nem akadályozza a váltóbirtokost abban, hogy a V. T. 49. §-ában biztosított joga alapján az elfogadótól is követelhesse a váltó kifizetését.

A nem vitás tényállás szerint a kereseti váltó fedezeti váltó; amennyiben tehát az alapügyleltből folyóan a váltóadós a fizetés ellenében ellenértéket követelhet, semmi akadálya nincs annak, hogy a váltó alapján való marasztalás a kikötött ellenérték ellenében történjék. (P. VII. 7750/1927. Curia 1928 október 17-én.)

1172 B 1 Váltó, kamat. A V. T. 23. §-a alapján alperes köteles a kereseti váltók összegének a 126,000.000 K-nak megfelelő 10.080 P kereseti összeget a felperesnek megfizetni.

Ezen tőkeösszeg után a kereseti váltók lejáratától, mint a fizetési késedelem kezdőpontjától számítva, az 1923. évi XXXI. t.-c. 1. és 2. §§-ai értelmében kamatkártérítést tartozik az I. r. alperes fizetni, de csupán a 2. §. második bekezdése és a kibocsájtoott rendeletek szerinti mérsékelt kamatkártérítést, mert a tényállás szerint az I. r. alperes a kereseti váltókra ellenértékét nem kapott s így a kereseti összeggel nem nyereszkedett. (Curia P. VII. 7737/1927. 1928 máj. 24.)

1173 B 1 Váltó; váltói nyilatkozat önállósága. A váltótörvény 7. és 12. §-ai akként rendelkeznek, hogy a kibocsájto és illetőleg forgató a váltó elfogadásáért és kifizetéséért váltójogilag felelős.

A kereseti váltók tartalma szerint azokat I. r. alperes kibocsájto, II. r. alperes pedig forgatói minőségben irták alá.

A törvény idézett rendelkezésére való tekintettel és alpereseknek ilyen minőségben tett váltói nyilatkozataikból nyilvánvaló, hogy váltói kötelezettség vállalásuk önálló és független az elfogadó váltói kötelezett-

ségétől. Ennek következtében annak az állítása és illetőleg annak a bizonyítása nélkül, hogy a megállapodás rájuk is kiterjesztetett, mellékes az, hogy felperes adott-e s ha igen, milyen halasztást az elfogadónak a váltó kifizetésére, mert az önállóan tett váltói nyilatkozat és az ezzel vállalt váltói kötelezettség alapján a váltó összegének a lejáratkori kifizetéséért felperesnek az elfogadóval létesített megállapodására való tekintet nélkül felelősek. (Curia P. VII. 2600/1928. 1928 jun. 19.)

1174 **B 1** **Váltó.** Nem sérti az anyagi jogot a fellebbezési bíróságnak az az ítéleti döntése, amely szerint a váltón lévő elfogadói váltónyilatkozat alapján az alperes részvénytársaság fizetési kötelezettségét a V. T. 23. §-a értelmében megállapította s az alperest a váltóösszeg s kamata megfizetésére kötelezte, noha az elfogadói nyilatkozatot a r.-t. nem vitás kollektív cégjegyzésének meg nem felelően csak egy ig. tag írta alá, de azt utóbb nem váltói uton a r.-t. jóváhagyta. (P. VII. 5797/1927. Curia 1928 március 23-án.)

1175 **B 2** **Csőd; felmondási igény csődbeli érvényesítése.** A felmondási időre járó követelését a felperes az alperesi részvénytársaság csődjében az 1910/1920. M. E. sz. rendelet 22. §-a alapján mint tömeghitelező érvényesíthette volna, mert a most idézett szakasz e rendelet alapján támasztható követeléseket, amelyek közé tartozik a felmondási időre járó fizetés iránt támasztott követelés is, minden megszorítás, illetve anélkül, hogy különbséget tenne a csődöt megelőző egy éven belül vagy ennél régebben lejárt követelések között, a tömegtartozásai-val egy tekintet alá esőnek mondja ki.

A szóban forgó követelésnek a csőd követelések I. osztályában történt érvényesítésével a felperes tehát kevesebbet kér, mint amihez joga volna, a követelésnek I. osztályba sorozása az alperesi csődtömegre joghátránnyal nem jár s ezért nem állhat meg az alperes tömeggondnoknak az a felülvizsgálati panasz, hogy a fellebbezési bíróság ennek a követelésnek a csőd követelések I. osztályába sorozásával a csődtömeg sérelmére jogszabályt sértett. (Curia P. VII. 7013/1927. 1928 június 1.)

1176 **B 5** **Tisztességtelen verseny.** Az irányadó meg sem támadott tényállás szerint a felperes cége S. A. kötéláru, tornász és sportcikkek készítésével foglalkozó kereskedőként van bejegyezve, az alperes cége pedig S. M. divat- és rövidáru kereskedőként.

Ebből okszerűen következik, hogy a cégnek a bejegyzéstől eltérően, pusztán a hasonló hangzású vezetéknev feltüntetésével, hasonló üzletkör hirdetésével kapcsolatban való használata a két cég összetévesztésére ad alkalmat, miért is az alperesnek az az eljárása, hogy a felperes üzletkörébe tartozó torna- és atlétikai felszereléseket hirdet a bejegyzéstől eltérő, csoránka „Schäfer-cég” alatt: nyilvánvalóan a tv. 8. §-ába ütköző tisztességtelen versenynek minősül. (Curia P. IV. 7799/1927. 1928. évi május 25.)

C) Perjog.

1177 **C 02** **Igazolás.** A tényállás szerint 1927. évi szeptember hó 28. napján az izraelita vallásuaknak — így a felperesi képviselőnek is — ujév ünnepének másodnapja volt és a felperesi ügyvéd csak az ujév első napján vette észre határidő naplójában, hogy a folytatólagos fellebbezési tárgyalás az ujév másodnapjára van kitűzve, miért is az ujév ünnepének első napjára tekintettel a felperesi képviselő az ujév második napjára eső fellebbezési tárgyaláson való helyettesítésről már nem gondoskodhatott.

Ez a körülmény alkalmas annak megállapítására, hogy a felperesi képviselő az 1927. évi szeptember hó 28. napjára kitűzött fellebbezési tárgyalási határnapon önhibáján kívül nem jelent meg. (Curia P. V: 1429/1928.)

1178 **C 02** **Hatáskör: alkalmazott kártérítési követelésére.** Felperes mint kereskedelmi alkalmazott az 1907. évi XIX. t.-c. 1. §. 1. pontja értelmében, amennyiben évi fizetése a törvényileg meghatározott összeget meg nem haladta, betegség esetére való biztosítás kötelezettség alá esett, mint ilyen a szolgálat közben előállott betegségből származó igényeit az 1921. évi XXXI. t.-c. értelmében a munkásbiztosítási bíróság előtt érvényesítheti.

Ugyanezen törvény 15. §. 2. pontja értelmében a munkásbiztosítási bíróság hatáskörébe tartoznak azok a perek is, amelyeknek tárgya egyfelől az alkalmazott, másfelől a munkaadója között a pénztár által nyújtott betegségi segílyt meghaladó kártérítési igény.

Minthogy felperes keresetében az alperes mint volt munkaadója ellen a szolgálat közben, — állítása szerint az alperes hibájából származott betegségéből eredő kártérítési igényt kíván érvényesíteni: a kir. törvényszék jogszabálysértés nélkül mondta ki, — hogy ennek érvényesítése nem a rendes bíróság, hanem a munkásbiztosítási bíróság hatáskörébe tartozik. (Curia P. II. 6683/1927.)

1179 **C 02** **Hatáskör: gyámi számadási perre.** A megállapított és meg nem támadott tényállás szerint a felperes gyámja 1919. évtől kezdve számadást az árvaszékhez nem terjesztett be, mert a számadási kötelezettségtől fel volt mentve.

A felperes ennek folytán a volt gyámja számadási kötelezettségének közvetlen a bíróság előtt való megállapítását jogosan követelheti.

De jogosan fordulhatott a felperes keresettel közvetlenül a rendes bírósághoz a gyámja által az árvaszékhez az 1919. év előtt beterjesztett számadások feletti kifogásai megtétele céljából is, mert a megállapított és meg nem támadott tényállás szerint, jöllehet a gyám az 1917—1919. években befolyt jövedelmekről a számadásait beterjesztette, a gyámhatóságról a nagykoruvá vált felperest nem értesítette s így az 1877 : XX. t.-c. 135. §-ában körülírt rendelkezés ellenére nem adott módot arra, hogy a

felperes a számadások ellen kifogásait megtehesse és hogy a kiegyenlítés a közte s a gyámja között megkísérélhető legyen. (Curia P. I. 5255/1927.)

1180 **C 02** **Hatáskör.** A háztartási alkalmazottak az 5400/1919. M. E. sz. rendelet 2. és 3. §-a értelmében az 1907 : XIX. t. c.-ben meghatározott biztosítási kötelezettség alá tartoznak: viszont az ily alkalmazottaknak a munkaadó ellen érvényesített, a pénztár által nyújtott betegségi segélyt, illetőleg baleseti kártalanítást meghaladó kártérítési igényének elbírálása az 1921 : XXI. t. c. 15. §-ának 2. pontja szerint a Munkásbiztosítási bíróság hatáskörébe tartozik. (Curia P. VI. 7576/1926.)

1181 **C 02** **Hatáskör: feljelentői jutalékkövetelésre.** A kereset tárgya forgalmiadó eltitkolás miatt tett feljelentés folytán járó jutalék, illetve jutalom iránti igény.

Az államhatalom gyakorlására jogosított állami szervek nem magánjogi, hanem közjogi természetű feladatai teljesítésének az elősegítése céljából a magánosok által önkéntesen teljesített szolgálat az állam és a szolgálatot teljesítő között nem magánjogi, hanem közjogi viszonyt létesít, mert a szolgálat nem az állam, mint magánjogi személy érdekében, hanem az államakarat és az államhatalom érvényesülhetésének az érdekében teljesítettén, az állam nem mint magánjogi jogalany, hanem mint közjogi személy lép a szolgálatot teljesítővel jogviszonyba.

Az ily természetű szolgálatteljesítés jutalmazása iránt az állammal szemben támasztott követelés érvényesítése nem polgári peres utra, hanem közigazgatási utra tartozik abban az esetben is, ha a követelést támasztó a szolgálatot előzetesen kilátásba helyezett jutalom reményében teljesítette, mert általános hatásköri szabály, hogy közjogi (közigazgatásjogi) jogviszonyból eredő vitás ügyek csak akkor tartoznak rendes birói utra, ha különös törvényes szabály odautalja.

Ily rendelkezést azonban sem a forgalmi adóról szóló 1921. évi XXXIX. t. c., sem az ennek végrehajtása tárgyában kibocsátott rendelet, sem pedig más jogszabály nem tartalmaz. (Curia P. VII. 6305/1928.)

1182 **C 03** **Perujítás közbenszóló ítélet ellen.** A közbenszóló ítélet (Pp. 391. §.) a kereset jogalapjának kérdését véglegesen dönti el; s ez ellen külön fellebbezési jogorvoslatnak (fellebbezésnek, felülvizsgálatnak) van helye; a közbenszóló ítélet tehát a perujítás szempontjából egy tekintet alá esik s végítélettel és részítélettel, és nem esik a Pp. 565. §. hatálya alá. Ennélfogva perujításnak közbenszóló ítélet ellen is önállóan helye lehet.

Ebből következik, hogy ilyen közbenszóló-ítélettel szemben a perujítási kereset beadásának határidejét is a közbenszóló ítélet jogerőre emelkedésétől kell számítani. (Curia P. I. 9279/1926.)

